

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**

Π.Μ.Σ.: ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Διπλωματική εργασία

**Κριτική ανάλυση του περιβαλλοντικού λόγου στα ΜΜΕ: Η
περίπτωση της Μάνδρας Αττικής**

της

Μαχαιροπούλου Κυριακής

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αναστασία Γ. Στάμου, Αναπληρώτρια καθηγήτρια
Εξεταστές: Ντίνος Κωνσταντίνος, Καθηγητής
Γρίβα Ελένη, Αναπληρώτρια καθηγήτρια

Φλώρινα, 2019

Copyright © Μαχαιροπούλου Κυριακή, 2018.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Μαχαιροπούλου Κυριακή

A.E.M.: 843

Ηλεκτρονική διεύθυνση: kikom85@hotmail.com

Έτος εισαγωγής: 2017

Κατεύθυνση: Διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Κριτική ανάλυση του περιβαλλοντικού λόγου στα ΜΜΕ: Η περίπτωση της Μάνδρας Αττικής

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία 16-02-2019

Η δηλούσα

ΜΑΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΥΡΙΑΚΗ

Πίνακας Περιεχομένων

Abstract.....	5
Περίληψη.....	5
Πρόλογος.....	6
Εισαγωγή.....	7
Κεφάλαιο 1 ^ο : Θεωρητικό πλαίσιο εργασίας.....	10
1.1. Η έννοια του λόγου και η σημασία της γλώσσας στην επικοινωνία.....	10
1.2. Κριτική ανάλυση λόγου.....	12
1.3. Δημοσιογραφικός λόγος.....	14
1.4. Οι φωνές στον γραπτό λόγο και ο ιδεολογικός ρόλος του ευθέος και πλάγιου λόγου.....	18
1.5. Περιβαλλοντικός λόγος.....	20
1.6. Περιβαλλοντικά θέματα στα ΜΜΕ.....	23
1.6.1. Ο ρόλος των ΜΜΕ στην κάλυψη των περιβαλλοντικών θεμάτων.....	23
1.6.2. Το φυσικό περιβάλλον στα ΜΜΕ.....	25
1.6.3. Έρευνες για την κάλυψη των περιβαλλοντικών θεμάτων στα ΜΜΕ.....	26
Κεφάλαιο 2 ^ο : Μεθοδολογία της έρευνας.....	29
2.1. Υλικό έρευνας.....	29
2.2. Πλαίσιο Ανάλυσης.....	30
Κεφάλαιο 3 ^ο : Αναλύσεις κειμένων.....	34
Κεφάλαιο 4 ^ο : Συμπεράσματα.....	106
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	114
Παράρτημα.....	118

Abstract

In this paper, we studied the discursive aspects of an environmental issue and how it is presented in the media. Critical discourse analysis was applied to twenty-seven articles of electronic newspapers and web sites on the floods that hit Mandra in Attica. The analysis of the newspaper articles was made according to Halliday's systemic functional grammar model. For the voices that prevailed in the articles we relied on the use of direct and indirect speech. The producers of the texts have used in their texts basically journalistic data. In spite of the direct quotes of statements made by scientists in order to give validity to their speech, the voices that prevailed are journalists. Ultimately, after combining all the data, we came to the conclusion that the journalistic speech prevailed over the environmental one.

Keywords: critical discourse analysis, journalistic and environmental discourse, environmental issues, media

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία, μελετήσαμε τα γλωσσικά χαρακτηριστικά ενός περιβαλλοντικού θέματος και πως αυτό παρουσιάζεται από τα ΜΜΕ. Εφαρμόστηκε κριτική ανάλυση λόγου σε είκοσι επτά άρθρα ηλεκτρονικών εφημερίδων και διαδικτυακών σελίδων με θέμα τις πλημμύρες που έπληξαν τη Μάνδρα Αττικής. Η ανάλυση των κειμένων έγινε σύμφωνα με το μοντέλο της συστημικής λειτουργικής γραμματικής του Halliday. Για τις φωνές που υπερίσχυσαν στα άρθρα βασιστήκαμε στη χρήση ευθέος και πλάγιου λόγου. Οι παραγωγοί των κειμένων χρησιμοποίησαν στα κείμενα τους στοιχεία κατά βάση δημοσιογραφικά. Παρά τις άμεσες παραθέσεις δηλώσεων από ειδικούς επιστήμονες με σκοπό να δοθεί εγκυρότητα στο λόγο τους, οι φωνές που επικράτησαν είναι των δημοσιογράφων. Τελικά, μετά από το συνδυασμό όλων των στοιχείων, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι υπερίσχυσε ο δημοσιογραφικός λόγος έναντι του περιβαλλοντικού.

Λέξεις-κλειδιά: κριτική ανάλυση λόγου, δημοσιογραφικός και περιβαλλοντικός λόγος, περιβαλλοντικά θέματα, μέσα μαζικής ενημέρωσης

Πρόλογος

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρούμε ότι όλο και περισσότερα μέσα και κυρίως τα έντυπα ασχολούνται με θέματα που αφορούν τη φύση. Τα μέσα επιλέγουν και ερμηνεύουν θέματα ανάλογα με το σκοπό που έχουν. Παλαιότερες έρευνες έδειξαν ότι ορισμένα θέματα επιλέχθηκαν με στόχο να επηρεάσουν το κοινό και να το παραπληροφορήσουν. Μέσα από αυτά τα κείμενα αντανακλάται η σχέση κοινωνίας, περιβάλλοντος και λόγου. Σημαντικό ρόλο για την παραγωγή ενός τέτοιου κειμένου παίζουν οι επιλογές και οι επικοινωνιακές στρατηγικές που χρησιμοποιούνται καθώς και η ιδεολογία του παραγωγού.

Ο λόγος σε αυτά τα θέματα έχει ποικίλες μορφές. Μπορεί να είναι δημοσιογραφικός, περιβαλλοντικός ή απλά σχολιαστικός ανάλογα με τα γλωσσικά χαρακτηριστικά που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή του. Αναλύοντας κανείς τέτοια κείμενα μπορεί να φτάσει σε βαθύτερα νοήματα που υπονοούνται και να αντιληφθεί τα μηνύματα που παράγονται.

Αποφάσισα να ασχοληθώ με το συγκεκριμένο αντικείμενο παρόλο που οι σπουδές μου δεν έχουν σχέση με τη γλώσσα αλλά με τον τομέα του περιβάλλοντος. Έτσι, συνειδητοποίησα τη δύναμη της γλώσσας και την επιρροή που μπορεί να ασκήσει. Όσον αφορά το θέμα, τις πλημμύρες στη Μάνδρα, το διάλεξα γιατί ήταν έντονη η εμπλοκή και η αναφορά στην εκδίκηση της φύσης. Ήταν ένα θέμα επίκαιρο για αρκετό καιρό και εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να απασχολεί τα μέσα. Ένας άλλος λόγος, ήταν να διακρίνω πως αντιμετωπίζουν και παρουσιάζουν τα μέσα αυτά τα γεγονότα, καθώς προσωπικά θεωρώ λανθασμένες οποιεσδήποτε επεμβάσεις που βλάπτουν τη φύση και έχουν αντίκτυπο στη ζωή των ανθρώπων.

Σε αυτό το σημείο, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την καθηγήτρια-επόπτρια μου κ. Στάμου Αναστασία, για την παρότρυνση της να ασχοληθώ με τον περιβαλλοντικό λόγο, λόγω συνάφειας με τις σπουδές μου, αλλά και για την πολύτιμη καθοδήγηση της.

Επίσης, θα ήθελα να αφιερώσω αυτή την εργασία στον παππού μου, τον Κοσμά, που ήταν πάντα δίπλα μου και με συμβούλευε να μην τα παρατάω ποτέ και να εμπλουτίζω διαρκώς τις γνώσεις μου.

Εισαγωγή

Ένα κείμενο αποτελεί προϊόν ανάλυσης για τον εντοπισμό πολλών εξωτερικών αλλά και εσωτερικών χαρακτηριστικών. Η γραμματική και η σύνταξη για παράδειγμα ανήκουν στην πρώτη κατηγορία ενώ τα νοήματα στη δεύτερη. Μία ιδιαίτερα διαδεδομένη μέθοδος που χρησιμοποιείται για τον εντοπισμό αυτών των στοιχείων είναι η κριτική ανάλυση λόγου. Αυτή, τα τελευταία χρόνια αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο και επεκτείνεται σε πολλούς τομείς. Ένας από αυτούς είναι και ο τομέας του περιβάλλοντος. Στην παρούσα εργασία κάναμε μια ποιοτική ανάλυση για να εντοπίσουμε κατά κύριο λόγο ποια είναι τα αποτελέσματα που έχουν συγκεκριμένες γλωσσικές επιλογές εντός ενός κειμένου, ποιες φωνές ακούγονται στα κείμενα και αν ο λόγος που κυριαρχεί σε αυτά είναι ο περιβαλλοντικός.

Πολλές μελέτες έχουν γίνει από διακεκριμένους καθηγητές και στον ελλαδικό χώρο. Μελετήθηκε η αναπαράσταση της φύσης και οι μορφές ρητορικής στο κέντρο ενημέρωσης της προστατευόμενης περιοχής του δάσους της Δαδιάς. Έγινε ανάλυση στο γλωσσικό υλικό του ενημερωτικού υλικού και των πινακίδων (Stamou, Lefkaditou, Schizas, & Stamou, 2009). Κριτική ανάλυση λόγου έχει γίνει και στα βιβλία των επισκεπτών αυτού του κέντρου (Stamou & Paraskevooulos, 2003). Μια άλλη μελέτη αφορά την κριτική ανάλυση της ταξιδιωτικής δημοσιογραφίας στο περιοδικό Γεωτρόπιο και την πολυφωνικότητα του οικοτουριστικού λόγου (Στάμου, 2008).

Σε πολλές από αυτές τις μελέτες έγινε ανάλυση του περιεχομένου και των γλωσσικών χαρακτηριστικών. Επίσης, σε μερικές περιλαμβάνεται η κλίμακα αιτιότητας η οποία δίνει έμφαση, μετριασμό ή απαλοιφή του δράστη. Στην παρούσα μελέτη, λόγω της μεγάλης έκτασης των κειμένων, επικεντρωθήκαμε στην ανάλυση των γλωσσικών χαρακτηριστικών με μελέτη του δράστη, χωρίς όμως τη χρήση της κλίμακας αιτιότητας.

Αναλυτικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο, που αποτελεί και το θεωρητικό κομμάτι της εργασίας, αναφερόμαστε στην έννοια του λόγου, στο πως ο λόγος βασίζεται στη γλώσσα και τη σημασία που έχει στην επικοινωνία. Γίνονται επίσης αναφορές για το πως ορίζουν το λόγο σπουδαίοι επιστήμονες της γλωσσολογίας. Στο δεύτερο υποκεφάλαιο, αναφέρουμε ιστορικά το πως εμφανίστηκε η κριτική ανάλυση λόγου,

δίνουμε τον ορισμό της, τις ιδιότητες αυτής της μεθόδου και το σκοπό της χρήσης της.

Στο τρίτο υποκεφάλαιο, συνεχίζουμε με τον δημοσιογραφικό λόγο περιγράφοντας τον ορισμό του, τα χαρακτηριστικά του και τα είδη στα οποία διακρίνεται. Αναφέρουμε και λίγες λεπτομέρειες σχετικά με τις ειδήσεις και τους δημοσιογράφους. Στο τέταρτο υποκεφάλαιο αναφερόμαστε στην πολυφωνικότητα του γραπτού λόγου. Δηλαδή, στο πως εμφανίζονται οι φωνές σε ένα κείμενο. Επιπλέον, αναφερόμαστε στον ιδεολογικό ρόλο του ευθέως και πλάγιου λόγου σε ένα κείμενο, με λίγα λόγια τη σημασία και το σκοπό που έχουν οι άμεσες ή έμμεσες παραθέσεις που προσθέτει ένας παραγωγός στο κείμενο του. Στο πέμπτο υποκεφάλαιο ακολουθεί ο περιβαλλοντικός λόγος. Δίνουμε την έννοια του και παρουσιάζουμε τις χαρακτηριστικές του ιδιότητες και τη συσχέτιση του με την περιβαλλοντική επικοινωνία.

Το έκτο υποκεφάλαιο του πρώτου κεφαλαίου, αφορά το πως εμφανίζονται και επιλέγονται τα περιβαλλοντικά θέματα στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Το χωρίζουμε σε τρία μέρη. Το πρώτο έχει να κάνει με το ρόλο που παίζουν τα μέσα στην κάλυψη των περιβαλλοντικών θεμάτων καθώς και την επιρροή που ασκούν. Στο δεύτερο γίνεται αναφορά στο πως παρουσιάζεται το φυσικό περιβάλλον στα μέσα και στο ποια είναι η σχέση της φύσης με τον άνθρωπο. Τέλος, στο τρίτο μέρος αυτού του υποκεφαλαίου παρουσιάζουμε συνοπτικά διεθνείς μελέτες περιβαλλοντικών θεμάτων και το πως αυτές καλύφθηκαν από τα μέσα και κυρίως από τις εφημερίδες.

Συνεχίζουμε στο δεύτερο κεφάλαιο που αφορά τη μεθοδολογία της έρευνας. Χωρίζεται σε δύο υποκεφάλαια. Στο πρώτο παρουσιάζουμε αναλυτικά το υλικό της έρευνας και πιο συγκεκριμένα τον αριθμό των άρθρων που αναλύσαμε, τις λέξεις που χρησιμοποιήσαμε για τον εντοπισμό τους και τις ημερομηνίες δημοσίευσης των άρθρων. Γίνεται και συνολική αναφορά για την ιδιότητα των παραγωγών των κειμένων αυτών. Το δεύτερο υποκεφάλαιο αφορά τη μεθοδολογία της έρευνας. Περιγράφουμε με λεπτομέρειες το μοντέλο της συστημικής λειτουργικής γραμματικής του Halliday που χρησιμοποιήσαμε. Αναλύσαμε τα κείμενα βασισμένοι στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας και στο σύστημα διάθεσης, με στόχο να μελετήσουμε τις αναπαραστατικές και διαπροσωπικές σημασίες αντίστοιχα. Στις αναπαραστατικές σημασίες, αναφέρουμε το είδος των διαδικασιών, τους δράστες και

τους αποδέκτες. Επίσης, παρουσιάζουμε το πως εντοπίσαμε τις χωροχρονικές περιστάσεις και το πως ορίσαμε το λεξιλόγιο. Στις διαπροσωπικές λειτουργίες, αναφέρουμε αρχικά για το ύφος που υιοθετήθηκε από τους παραγωγούς των κειμένων και έπειτα για τα είδη τροπικότητας, τα οποία ορίζουμε και κατηγοριοποιούμε. Ολοκληρώνοντας, κάνουμε μια αναφορά στο πως διακρίναμε τις φωνές που κυριαρχούν στα κείμενα μέσα από τις λέξεις και τον ευθύ ή πλάγιο λόγο.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται τα κείμενα, δίνονται οι πίνακες με τις διαδικασίες και τους δράστες και έπειτα γράφονται τα αποτελέσματα για το καθένα ξεχωριστά. Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο εξάγονται τα τελικά συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε με το πέρας της ανάλυσης των κειμένων.

Κεφάλαιο 1^ο: Θεωρητικό πλαίσιο εργασίας

1.1. Η έννοια του λόγου και η σημασία της γλώσσας στην επικοινωνία

Μια έννοια που παίζει σπουδαίο ρόλο στις κοινωνικές επιστήμες είναι αυτή του λόγου. Σαν όρος αρχικά εμφανίστηκε σε επιστήμες όπως η γλωσσολογία και η σημειωτική και έπειτα επεκτάθηκε στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι όλο και περισσότερες μελέτες χρησιμοποιούν τις έννοιες και τις μεθόδους ανάλυσης λόγου. Μερικοί από τους τομείς στους οποίους παρατηρείται κάτι τέτοιο είναι η κοινωνιολογία, η ιστορία και οι πολιτικές επιστήμες (Howarth & Torfing, 2003).

Για τον Foucault οι λόγοι είναι πρακτικές κατά τις οποίες τα υποκείμενα, με τη χρήση κατάλληλων ρηματικών κανόνων, παράγουν αντικείμενα, έννοιες και στρατηγικές. Όλα αυτά αποτελούν λόγους. Επίσης, ο Foucault δίνει σημασία στους κανόνες που αφορούν την πληροφορία. Είναι αυτοί που ρυθμίζουν τι θα ειπωθεί, τον τρόπο που θα ειπωθεί, ποιος θα μιλήσει, με ποιο όνομα και ποιες επικοινωνιακές στρατηγικές θα χρησιμοποιήσει (Howarth & Torfing, 2003).

Οι Wodak και Meyer αναφέρουν ότι η ΚΑΛ βλέπει τον λόγο ως μια μορφή κοινωνικής πρακτικής. Ο λόγος έχει μεγάλη σημασία στην κοινωνία καθώς συνδέεται με καταστάσεις, αντικείμενα γνώσης και σχέσεις ανάμεσα σε ανθρώπους ή ομάδες ανθρώπων. Καθότι κοινωνικά είναι τόσο σπουδαίος, επακόλουθο είναι να προκαλεί θέματα εξουσίας και να επιδρά στην ιδεολογία. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να δημιουργούνται άνισες σχέσεις εξουσίας. Όπως για παράδειγμα, ανάμεσα σε κοινωνικές τάξεις ή ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες ανάλογα με τη θέση των ανθρώπων αυτών στην κοινωνία. Αυτός θεωρείται και ο πιο διαδεδομένος ορισμός του λόγου για τους ερευνητές που ασχολούνται με την ΚΑΛ (Wodak & Meyer, 2001).

Η έννοια του λόγου βασίζεται στο ότι η γλώσσα είναι ένα μέσο νοημάτων και όχι έκφρασης. Ο Kress (1989) υποστηρίζει ότι με το λόγο λεκτικοποιούνται τα νοήματα ενός θεσμού. Ο λόγος κάθε θεσμού εμπεριέχει κανόνες επικοινωνίας που προκύπτουν ανάλογα με το τι επιτρέπεται από το θεσμό να λεχθεί ή να γραφτεί και τι όχι. Οπότε, ο λόγος συνδέεται με την κοινωνία και αντιμετωπίζεται ως κάτι

συλλογικό και όχι ατομικό. Στα πλαίσια αυτών των θεσμών (οικογένεια, εκπαίδευση, θρησκεία κ.α.) είμαστε ικανοί είτε να παράγουμε είτε να κατανοούμε γραπτά ή προφορικά κείμενα, μηνύματα και κατά συνέπεια να παράγουμε προφορικό ή γραπτό λόγο (Μητσικοπούλου, 2006).

Ο λόγος μπορεί να απεικονίζεται ως ένας τρόπος δράσης και αντίδρασης στην ομιλία ή στο γράψιμο. Μπορεί να αναπαριστά τον κόσμο από διαφορετικές θέσεις και να αποτελεί ένα είδος ταυτότητας, το λεγόμενο στυλ (Fairclough, 2003a).

Χαρακτηριστική είναι και η πολυτροπική φύση του λόγου η οποία αντανακλάται σε χιλιάδες άρθρα. Η παρουσία του λόγου είναι ευρέως διαδεδομένη στο διαδίκτυο και σε άλλα μέσα επικοινωνίας. Η πολυτροπική φύση του λόγου αφορά τη φύση της γλώσσας και της επικοινωνίας. Οι ειδήσεις στον τύπο, τα επιστημονικά άρθρα και οι ιστοσελίδες αποτελούν την εξέλιξη αυτής της φύσης του λόγου. Ο λόγος έχει δομικές και λειτουργικές ιδιότητες που ενσωματώνονται στην καθημερινότητα των ανθρώπων οι οποίοι, ως μέλη κοινωνικών ομάδων ή διαφόρων οργανώσεων, χρησιμοποιούν τη γλώσσα για να επικοινωνήσουν. Συνεπώς, μια από τις κύριες ιδιότητες του λόγου είναι ο λόγος ως επικοινωνία. Στόχος της αλληλεπίδρασης των κειμένων και της ομιλίας είναι η έκφραση και η επικοινωνία των χρηστών της γλώσσας. Μια άλλη βασική ιδιότητα είναι ο λόγος ως φυσική χρήση της γλώσσας. Δηλαδή, οι χρήστες της γλώσσας καταλαβαίνουν τη σημασία που έχουν οι συνδυασμοί λέξεων και προτάσεων και μαθαίνουν πως μπορούν να παράγουν τέτοιους συνδυασμούς (Dijk, 2011).

Κάποιοι θεωρούν ότι η ανάλυση λόγου αφορά τη συζήτηση ανάμεσα σε δύο άτομα ενώ κάποιοι άλλοι την αντιμετωπίζουν ως το σύνολο ενός κοινωνικού συστήματος. Χαρακτηριστική είναι η άποψη του Jacques Derrida που τονίζει ότι τα πάντα έγιναν λόγος. Η διαφορά ανάμεσα στις έννοιες λόγος και ανάλυση λόγου βρίσκεται στο ότι ο λόγος χρησιμεύει σαν ένα μέσο κατανόησης αντιλήψεων ενώ η ανάλυση λόγου ως το εργαλείο που εντοπίζει το πόσο αποτελεσματικοί είναι οι λόγοι (Howarth & Torfing, 2003).

Η γλώσσα αποτελεί το μέσο για να καταλαβαίνεις, να μιλάς, να γράφεις και να διαβάζεις. Με τη γνώση της γλώσσας δεν μαθαίνουμε μόνο να συνθέτουμε και να κατανοούμε σωστά προτάσεις, ως απομονωμένα γλωσσικά χαρακτηριστικά, αλλά μαθαίνουμε κυρίως πως να χρησιμοποιούμε κατάλληλα αυτές τις προτάσεις για να

πετύχουμε την επικοινωνία. Ακόμα και οι κανόνες που χρησιμοποιούνται για την οργάνωση της γλώσσας έχουν στόχο την επικοινωνία (Widdowson, 1978).

Η γλώσσα θεωρείται κομμάτι της κοινωνικής ζωής και αλληλοσυνδέεται με πολλά στοιχεία της. Αυτό σημαίνει ότι για να κάνουμε μια έρευνα και μια ανάλυση πρέπει να παίρνουμε πάντα υπόψη μας τη γλώσσα. Ο Van Dijk (1997) υποστηρίζει ότι υπάρχουν πολλές εκδοχές ανάλυσης λόγου, όπως είναι η ανάλυση κειμένων. Υπάρχουν πολλοί κοινωνικοί επιστήμονες που ασχολούνται με την ανάλυση λόγου χωρίς να δίνουν σημασία στα γλωσσικά χαρακτηριστικά ενός κειμένου. Ο Fairclough δε συμφωνεί με αυτό. Αντιθέτως, θεωρεί ότι η ανάλυση κειμένων πρέπει να επικεντρώνεται στη γλώσσα και είναι βασική για την ανάλυση λόγου. Ταυτόχρονα, υποστηρίζει ότι η ανάλυση λόγου δεν είναι απλά μια γλωσσική ανάλυση των κειμένων (Fairclough, 2003a).

Ο όρος κείμενο έχει ευρεία έννοια. Ως γραπτά και εκτυπωμένα κείμενα θεωρούνται βασικά τα άρθρα των εφημερίδων, αλλά κείμενα μπορεί να είναι και οι απομαγνητοφωνημένες συζητήσεις ή συνεντεύξεις ή ομιλίες από τηλεοπτικά προγράμματα ή από το διαδίκτυο. Τα κείμενα αυτά εκτός από τη γλώσσα περιλαμβάνουν εικόνες ή ηχητικά εφέ. Ο όρος γλώσσα στα κείμενα χρησιμοποιείται ως έννοια λεκτική, με λέξεις και προτάσεις και όχι με τη γενική έννοια, όπως είναι για παράδειγμα η γλώσσα των Αγγλικών. Ο όρος λόγος σηματοδοτεί την οπτική της γλώσσας ως ένα στοιχείο της κοινωνικής ζωής που συνδέεται με άλλα στοιχεία (Fairclough, 2003a).

1.2. Κριτική ανάλυση λόγου

Το ερευνητικό πεδίο της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (ΚΑΛ) ήταν αποτέλεσμα ενός επιστημονικού συμποσίου, τη δεκαετία του 1990, στο οποίο συμμετείχαν οι ερευνητές Norman Fairclough, Gunther Kress, Theo van Leeuwen, Ruth Wodak και Teun van Dijk και οι οποίοι είχαν ασχοληθεί με την κοινωνική μελέτη της γλώσσας. Αυτή η συνάντηση ήταν καθοριστική για τον προσδιορισμό των στόχων και των μεθόδων που αφορούσαν την ΚΑΛ, παρά την προγενέστερη έκδοση βιβλίων που σχετίζονταν με το λόγο, την εξουσία και την ιδεολογία. Τη δεκαετία του 1960 εμφανίζεται αρχικά η επιστήμη της κοινωνιογλωσσολογίας, η οποία ασχολείται με τη μελέτη της σχέσης γλώσσα-κοινωνία και έπειτα η επιστήμη της εθνογραφίας της επικοινωνίας, που ασχολείται με την πολιτισμική οργάνωση της ομιλίας. Πριν την

εμφάνιση της ΚΑΛ, μια σειρά γλωσσολόγων ασχολήθηκαν με την κριτική γλωσσολογία. Η κριτική γλωσσολογία ασχολήθηκε με τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας στην κοινωνία και με τη χρήση της γλώσσας μέσα σε αυτήν. Η ΚΑΛ βασίστηκε στην κριτική γλωσσολογία και ακολούθησε τα βήματα της (Stamou, 2017).

Σύμφωνα με τους Wodak και Meyer η ΚΑΛ εμφανίστηκε επίσημα με την παρουσίαση του επιστημονικού περιοδικού «Discourse & Society» του Van Dijk (1990) και ταυτόχρονα με την έκδοση διαφόρων βιβλίων. Η ΚΑΛ ορίζεται ως ένα βασικό εργαλείο για την ανάλυση σχέσεων κυριαρχίας, προκατάληψης, εξουσίας και ελέγχου που γίνονται αντιληπτές στη γλώσσα. Στόχος της είναι να εντοπίσει και να εξετάσει με κριτικό τρόπο την κοινωνική ανισότητα μέσα από τη χρήση της γλώσσας (Wodak & Meyer, 2001).

Πιο αναλυτικά, η ΚΑΛ έχει τρεις βασικές ιδιότητες. Αρχικά, είναι συσχετιστική γιατί εστιάζει σε κοινωνικές σχέσεις συλλογικά και όχι σε μεμονωμένα άτομα. Στο λόγο εντοπίζονται σχέσεις ανάμεσα σε ανθρώπους που επικοινωνούν είτε προφορικά είτε γραπτά, όπως μέσα από συζητήσεις ή άρθρα εφημερίδων. Η ΚΑΛ είναι επίσης διαλεκτική καθώς η γλώσσα βρίσκεται σε μία συνεχή αλληλεξάρτηση με την κοινωνία. Αυτό σημαίνει ότι τα γλωσσικά στοιχεία αλληλοσυνδέονται και αλληλεπιδρούν με τα κοινωνικά. Τέλος, είναι διεπιστημονική καθώς σπάει τα δεσμά ανάμεσα σε γλωσσικά, πολιτικά και κοινωνικά αντικείμενα (Fairclough, 2003b).

Η ΚΑΛ περιλαμβάνει και την ανάλυση των κειμένων. Οι μέθοδοι κειμενικής ανάλυσης έχουν εξελιχθεί σε πολλούς τομείς όπως είναι η γλωσσολογία, η ανθρωπολογία και η κοινωνιογλωσσολογία. Πρόκειται για ανάλυση που καθορίζει πως εισάγονται σε ένα κείμενο τα διάφορα είδη λόγου και τα στυλ και πως αυτά συνδέονται μεταξύ τους. Αποτελεί επίσης ανάλυση που δείχνει το πως διαφορετικοί σημειωτικοί γλωσσικοί κώδικες, όπως είναι οι λέξεις, οι εικόνες και η μουσική, προσθέτονται στα κείμενα και ενώνονται μεταξύ τους. Ο όρος κριτική στην ΚΑΛ σημαίνει τι είναι λάθος σε μια κοινωνία και πως αυτό το λάθος μπορεί να περιοριστεί είτε να διορθωθεί. Η κριτική μπορεί να είναι αρνητική ή θετική και αποτελεί ένα είδος αξιολόγησης των κοινωνιών. Επιπλέον, η ΚΑΛ δίνει ιδιαίτερη σημασία στο πως οι σχέσεις εξουσίας και ανισοτήτων οδηγούν στην παραγωγή κοινωνικών λαθών. Σε

ένα κείμενο πέρα από τα γεγονότα εντοπίζονται και ιδεολογικά πιστεύω που παίζουν σημαντικό ρόλο στο μηχανισμό της εξουσίας (Fairclough, 2003b).

Συμπερασματικά, σκοπός της ΚΑΛ είναι να παράγει ερμηνείες και εξηγήσεις σε τομείς της κοινωνικής ζωής, να αναγνωρίζει τα αίτια που προκάλεσαν τα λάθη και να παράγει τη γνώση για να διορθωθούν ή να ελαττωθούν τα λάθη αυτά. Η Κριτική Ανάλυση παράγοντας ερμηνείες και εντοπίζοντας τα νοήματα πίσω από τις λέξεις, παράγει λόγο. Ουσιαστικά, αποτελεί ένα απαραίτητο κομμάτι για κάθε κοινωνική ανάλυση και ένα βασικό εργαλείο για τον εντοπισμό ιδεολογικών λόγων (Fairclough, 2003b).

Οι αναλυτές της ΚΑΛ πρέπει να πάνε παραπέρα από τα άμεσα, σοβαρά και πιεστικά θέματα της ημέρας. Η κατανόηση τους προϋποθέτει πιο γενικές "εικόνες", έμμεσες και μακροσκελείς αναλύσεις των βασικών αιτιών, συνθηκών και συνεπειών τέτοιων θεμάτων από τους αναλυτές. Όπως πολλοί πολιτικοί και κοινωνικοί επιστήμονες έτσι και οι μελετητές της ΚΑΛ θέλουν να συνεισφέρουν και να αποκτήσουν περισσότερες "εικόνες" για τον ρόλο που παίζει ο λόγος στη δημιουργία σχέσεων κυριαρχίας και ανισότητας. Για τον van Dijk η ΚΑΛ δεν είναι καθόλου εύκολη. Απαιτεί πειθαρχία και ένα συνδυασμό σχέσεων μεταξύ κειμένων, ομιλίας, κοινωνικής γνωστικής λειτουργίας, εξουσίας, κοινωνίας και πολιτισμού (Dijk, 1993).

1.3. Δημοσιογραφικός λόγος

Κάποιοι πιστεύουν ότι η δημοσιογραφία υπάρχει για να διασκεδάσει τον κόσμο λόγω του ότι έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με άλλα είδη διασκέδασης όπως είναι τα βιβλία, οι κωμωδίες και η μουσική. Εάν ίσχυε όμως κάτι τέτοιο οι κυβερνήσεις και άλλοι κοινωνικοί τομείς εξουσίας δεν θα προσπαθούσαν να ελέγχουν τόσο τη δουλειά των δημοσιογράφων. Κάποιοι άλλοι συμφωνούν ότι η δημοσιογραφία υπάρχει για να για να διαδίδει απόψεις των ισχυρών με την έννοια της προπαγάνδας. Σύμφωνα με τον Richardson, η δημοσιογραφία υπάρχει για να παρέχει τη δυνατότητα στους πολίτες να αντιλαμβάνονται καλύτερα τις ζωές τους και τη θέση τους στον κόσμο. Για να γίνει κατανοητή η λειτουργία της δημοσιογραφίας θα πρέπει να απαντηθούν ερωτήματα που αφορούν πρώτα το είδος και το περιεχόμενο των μηνυμάτων που μεταφέρει και έπειτα το λόγο που χρησιμοποιεί μέσω του οποίου παράγονται και καταναλώνονται τα μηνύματα αυτά. Οι περισσότεροι άνθρωποι είναι σε θέση να εντοπίσουν τα μηνύματα που κρύβουν τα κείμενα, τη σημασία των

ειδήσεων ή τι προσπαθεί να μας κάνει να σκεφτούμε ένας δημοσιογράφος. Όμως, το να καταλάβει κάποιος πως ακριβώς συμβαίνει κάτι τέτοιο είναι δύσκολο. Για παράδειγμα ο λόγος σε μια περιγραφή αγώνα είναι διαφορετικός από το λόγο σε μια συνέντευξη (Richardson, 2006).

Η γλώσσα των μέσων, καθρέφτης της κοινωνίας και του πολιτισμού, μπορεί να μας πει πράγματα και για τα μέσα αλλά και για τη γλώσσα. Μελετώντας τη γλώσσα των μέσων μπορούμε να μελετήσουμε οποιοδήποτε γλωσσικό χαρακτηριστικό. Τα μέσα επηρεάζουν τη γλώσσα σε μεγάλο βαθμό. Αυτή με τη σειρά της, επηρεάζει στάσεις και γνώμες ανάλογα με τον τρόπο που παρουσιάζει τους ανθρώπους και τα θέματα. Είναι ευκολότερο να εντοπιστεί η αξιοπιστία στα μέσα σε σχέση με μια συζήτηση. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Labov η γλώσσα των μέσων είναι προγραμματισμένη για τη δημόσια μαζική κατανάλωση (Bell, 1992).

Ο δημοσιογραφικός λόγος έχει ορισμένα χαρακτηριστικά που τον κάνουν να διαφέρει από άλλους λόγους. Είναι ένας λόγος δημόσιος που απευθύνεται σε ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων και έχει στόχο την ενημέρωσή τους πάνω σε θέματα επικαιρότητας. Ο δημοσιογράφος προσπαθεί να παρέχει αξιόπιστα τις πληροφορίες, για αυτό και ο λόγος αυτός χαρακτηρίζεται και ως πληροφοριακός. Επιπλέον, είναι επίσημος και πολλές φορές μοιάζει με τον πολιτικό και δικαστικό λόγο. Η ορολογία, το λεξιλόγιο και η σύνταξη είναι τα στοιχεία που τον κάνουν συνήθως να ξεχωρίζει. Παρόλα αυτά υπάρχουν και περιπτώσεις όπου αυτά τα στοιχεία παρουσιάζονται με πιο ανεπίσημο ύφος. Τέλος, ο δημοσιογραφικός λόγος είναι απρόσωπος. Κάθε προϊόν του προέρχεται από συλλογική συνεργασία και όχι ατομική (Γιαλαμπούκη, 2008).

Τα δημοσιογραφικά κείμενα μπορεί να είναι γραπτά ή οπτικά. Στα γραπτά περιλαμβάνονται οι πληροφορίες, οι γνώμες και οι ειδήσεις. Οι πληροφορίες αφορούν αντίγραφα ή σελίδες, όπως είναι οι αθλητικές σελίδες μιας εφημερίδας για παράδειγμα. Η γνώμη μπορεί να είναι του δημοσιογράφου ή του επικεφαλής και αφορά τις απόψεις της εφημερίδας για ένα θέμα. Συνήθως οι γνώμες τοποθετούνται στις εσωτερικές σελίδες. Τέλος, οι ειδήσεις χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες, τις "σκληρές", τις "ήπιες" και τις κεντρικές. Οι "σκληρές" ειδήσεις αποτελούν το βασικό προϊόν της εφημερίδας και μπορεί να είναι αναφορές σε ατυχήματα, εγκλήματα και άλλα γεγονότα που έγιναν ή έρχονται στην επιφάνεια. Οι "ήπιες" ειδήσεις καλύπτουν πιο άμεσα γεγονότα. Τα άρθρα αυτών των ειδήσεων είναι συνήθως μακροσκελή και

υπογράφονται με το όνομα του συγγραφέα/αρθρογράφου. Σε αυτά τα άρθρα οι δημοσιογράφοι έχουν περισσότερη ελευθερία και πολλά γράφονται από μη δημοσιογράφους. Οι ειδικές κεντρικές ειδήσεις είναι αυτές που παράγονται από δημοσιογράφους πάντα όμως υπό την επίβλεψη του εκδότη. Μια ακόμα ξεχωριστή κατηγορία ειδήσεων αποτελούν και οι επικεφαλίδες των άρθρων. Στα οπτικά κείμενα περιλαμβάνονται εικόνες, διαγράμματα και πίνακες (Bell, 1992).

Συγκεντρωτικά, τα είδη του δημοσιογραφικού λόγου είναι ο ειδησεογραφικός λόγος, ο σχολιαστικός λόγος, ο λόγος της συνέντευξης και ο λόγος των τίτλων. Στόχος του ειδησεογραφικού λόγου είναι η παροχή σημαντικών γεγονότων της επικαιρότητας και κατά συνέπεια η ενημέρωση του κοινού. Είδη τέτοιου λόγου είναι τα έντυπα άρθρα και οι τηλεοπτικές ειδήσεις. Χαρακτηριστικό αυτού του είδους λόγου είναι το απρόσωπο ύφος, η αποστασιοποίηση του παραγωγού και το ότι ταιριάζει, ως προς τη σύνταξη και το λεξιλόγιο, στον γραπτό κυρίως λόγο. Ο λόγος που σχολιάζει και ασκεί κριτική είναι ο σχολιαστικός λόγος. Τον συναντάμε συνήθως σε πολιτικά άρθρα. Αυτός ο λόγος διακατέχεται από προσωπικό ύφος και έντονη επιχειρηματολογία. Στο λόγο της συνέντευξης τίθενται ερωτήματα και δίνονται απαντήσεις. Συνήθως ο δημοσιογράφος σε αυτήν την περίπτωση έχει να κάνει με άτομα εξουσίας ή γνώστες του θέματος με το οποίο ασχολείται. Χαρακτηριστικά αυτού του λόγου είναι η επανάληψη και η διατύπωση με υπονοούμενα, για αυτό και συνάδει περισσότερο με τον προφορικό λόγο. Σχετικά με το λόγο των τίτλων, αυτός συνδυάζεται με όλους τους προηγούμενους. Οι τίτλοι περιλαμβάνουν μόνο το περιεχόμενο του κειμένου και τραβούν την προσοχή του αναγνώστη (Γιαλαμπούκη, 2008).

Ο Goffman διαχωρίζει το δημιουργό ενός κειμένου πρώτον σε αυτόν που θεωρείται επικεφαλής και η θέση του είναι να μπαίνει στο κείμενο και δεύτερον σε αυτόν που ενώνει τις λέξεις ή της πηγές και είναι υπεύθυνος για το γράψιμο. Αυτό μπορεί να γίνεται είτε από ένα άτομο είτε από πολλά. Στις ειδησεογραφικές πηγές ο δημιουργός μπορεί να είναι ο δημοσιογράφος, ο επικεφαλής όμως μπορεί να είναι ένας πολιτικός που έχει εξουσία και ισχυρό λόγο (Fairclough, 2003a). Οι δημοσιογράφοι είναι συνήθως αυτοί που φέρνουν στην επιφάνεια ένα θέμα. Πολλές φορές όμως αυτό μπορεί να γίνει και από υπαλλήλους του τύπου που εργάζονται σε εταιρίες, οργανισμούς και κυβερνητικά τμήματα (Bell, 1992).

Οι δημοσιογράφοι ακολουθώντας κατάλληλες πρακτικές οργάνωσης καταφέρνουν να παράγουν τη γλώσσα των ειδήσεων και να γράφουν ιστορίες. Εντυπωσιακή είναι η ικανότητα τους να εισάγουν και άλλα κείμενα στις ιστορίες τους. Αυτό αποτελεί και τη λεγόμενη "εμφύτευση" της πληροφορίας, που είναι βασικό χαρακτηριστικό της μαζικής επικοινωνίας. Δηλαδή, ο δημοσιογράφος είναι τόσο ο δημιουργός της γλώσσας όσο και αυτός που ενώνει διαφορετικές πηγές. Ενώ ο εκδότης ορίζεται ως αυτός που τροποποιεί τη γλώσσα που παράγει ο δημοσιογράφος (Bell, 1992).

Ένας δημοσιογράφος βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα λόγια άλλων ανθρώπων. Στις ιστορίες του μπορεί να περιλαμβάνονται συνεντεύξεις, γραπτά κείμενα από ομιλίες, κείμενα από οργανώσεις, συσκέψεις ακόμη και τυχόν σημειώσεις που κρατάει ο ίδιος από όλα αυτά. Ο δημοσιογραφικός λόγος αποκομίζει στοιχεία και πληροφορίες από ιστορίες τρίτων και έτσι συχνά ο λόγος ανακυκλώνεται. Ορισμένες βασικές λειτουργίες κατά τη διόρθωση ενός κειμένου είναι η διαγραφή της πληροφορίας, οι λεξιλογικές αντικαταστάσεις και οι συντακτικές διορθώσεις. Ο παραγωγός ενός κειμένου δηλαδή έχει τη δυνατότητα να αφαιρέσει πληροφορίες που θεωρεί περιττές ή να χρησιμοποιήσει εναλλακτικές λέξεις στη θέση άλλων. Όλες αυτές οι λειτουργίες αποτελούν χαρακτηριστικά του δημοσιογραφικού λόγου (Bell, 1992).

Ο λόγος ενός δημοσιογράφου βασίζεται σε κάποια χαρακτηριστικά που έχουν μεγάλη σημασία στην παραγωγή της ιστορίας του. Ένα από αυτά είναι ο προσανατολισμός του που επιτυγχάνεται απαντώντας σε ερωτήματα του τύπου ποιος, τι, πότε και που. Ένα άλλο εξίσου σημαντικό χαρακτηριστικό είναι η αξιολόγηση. Οι ιστορίες των ειδήσεων απαιτούν αξιολόγηση για να διαπιστωθεί η σημασία των όσων λέγονται, για εστίαση στο γεγονός και τέλος για να δικαιολογηθεί η διεκδίκηση της προσοχής του κοινού. Οι δημοσιογράφοι για να εστιάσουν στο γεγονός δίνουν συχνά βαρύτητα στην εισαγωγική παράγραφο η οποία αποτελεί και τον πυρήνα της αξιολόγησης. Τέλος, πολύ σημαντικό ρόλο παίζει και η ανάλυση καθώς οι περισσότερες ειδήσεις δεν οδηγούν πάντα σε ξεκάθαρα συμπεράσματα. Όταν κάτι τέτοιο επιτυγχάνεται, συνήθως φαίνεται στην εισαγωγική παράγραφο (Bell, 1992).

Για τον Χατζησαββίδη ο δημοσιογραφικός λόγος αποτελεί σημαντικό και απαραίτητο τμήμα της ελληνικής γλώσσας καθώς σε αυτόν εντοπίζονται στοιχεία

όπως η αλήθεια, το ψέμα, η υπερβολή, η μετριοπάθεια και η σοβαρότητα. Θεωρεί επίσης ότι μέσα από το δημοσιογραφικό λόγο εισήλθαν άγνωστοι όροι, όπως είναι οι επιστημονικοί και οι οικονομικοί. Έτσι, ο ελληνικός λόγος ενισχύθηκε με νέα χαρακτηριστικά και κατά συνέπεια προέκυψαν νέα υποείδη λόγου (Χατζησαββίδης, 2001).

1.4. Οι φωνές στον γραπτό λόγο και ο ιδεολογικός ρόλος του ευθέος και πλάγιου λόγου

Τα άρθρα ουσιαστικά είναι ιστορίες αυτών που τα κατασκευάζουν. Αυτοί μπορεί να είναι οι μάρτυρες των γεγονότων που θα ενημερώσουν τους δημοσιογράφους, αλλά μπορεί να είναι και οι δράστες των ειδήσεων, των οποίων ο λόγος έχει αξία. Τέτοιοι είναι συνήθως οι πολιτικοί και οι αθλητές. Οι φωνές μπαίνουν στην ιστορία μέσα από μια διαδικασία κατά την οποία οι εφημερίδες δημιουργούν "κομμάτια" λόγου στο κείμενο. Οι παραγωγοί των κειμένων εισάγουν εσκεμμένα αυτά τα κομμάτια είτε για να συμφωνήσουν με αυτά, είτε για να τα κρίνουν, είτε για να τα δυσφημίσουν (Thetela, 2001).

Έρευνες έχουν δείξει ότι στα κείμενα εκτός από τις έμμεσες παραθέσεις που αποτελούν τον πλάγιο λόγο, πολύ σημαντικό ρόλο παίζουν και οι άμεσες δηλαδή ο ευθύς λόγος. Οι άμεσες παραθέσεις έχουν σκοπό να δείξουν ότι η παράθεση είναι ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός καθώς αποτελεί τα λόγια αυτού που την παράγει. Για παράδειγμα άνθρωποι υψηλού κύρους ή επιστήμονες που χρησιμοποιούνται σε ιστορίες ειδήσεων κάνουν πιο έγκυρους τους ισχυρισμούς των δημοσιογράφων. Επίσης, μέσω της παράθεσης οι δημοσιογράφοι, ακόμα και η ίδια η εφημερίδα, μπορούν να αποστασιοποιηθούν και να απαρνηθούν την έγκριση της πηγής. Τέλος, με αυτόν τον τρόπο έχουν στόχο να δώσουν στην ιστορία τους μια γεύση από τα λόγια του παραγωγού της φράσης. Εξίσου σημαντικό ρόλο παίζουν και τα επιλεγμένα ρήματα που προηγούνται της άμεσης παράθεσης. Αυτά είναι πολύ σημαντικά και χρησιμοποιούνται για να δείξουν ποιος είναι ο στόχος του δημοσιογράφου με το να βάζει και άλλες φωνές στην ιστορία του. Τα ρήματα αυτά δείχνουν τη στάση του και μπορεί να είναι ουδέτερα ή αξιολογικά. Οι φωνές μπορούν να προκαλέσουν στο κοινό συναισθήματα ταύτισης, κατανόησης ή αποδοκιμασίας. Ο δημοσιογράφος μέσα από ορισμένα γλωσσικά σημάδια, όπως η θετική ή αρνητική αξιολόγηση, δείχνει εάν συμφωνεί με την παράθεση ή όχι. Ακόμα και η χρήση πλάγιων ή έντονα

μαυρισμένων γραμμάτων δείχνει την εικόνα που κατασκευάζουν οι δημοσιογράφοι για ορισμένα πρόσωπα (Thetela, 2001).

Ένα σημαντικό θέμα στη μελέτη του λόγου στα μέσα είναι η σχέση του με τις σχέσεις εξουσίας στην κοινωνία. Έρευνες έδειξαν ότι η σχέση ανάμεσα στην παράθεση και στις σχέσεις εξουσίας εντοπίζεται όχι μόνο στο ποια τα λόγια γίνεται παράθεση αλλά και στο πως παρουσιάζεται η παράθεση αυτή. Οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν άμεση παράθεση για σημαντικές δηλώσεις, υποκειμενικά σχόλια, μαρτυρίες και γνώσεις ειδικών. Μερική παράθεση χρησιμοποιούν για προτάσεις που θεωρούν αδύναμες, ενώ κάνουν χρήση έμμεσων ή επεξεργασμένων παραθέσεων για να κατασκευάσουν καλύτερα κείμενα από αυτούς που παράγουν δηλώσεις, απόψεις και σχόλια. Υπάρχουν πολλοί λόγοι, σύμφωνα με τους Van Dijk και Bell, για τους οποίους οι δημοσιογράφοι χρησιμοποιούν ευθύ λόγο στα κείμενα τους. Κυρίως γιατί φαίνονται πιο ζωντανά και έχουν περισσότερο ακρίβεια. Ο ευθύς λόγος δημιουργεί επίσης μια απόσταση ανάμεσα στον δημοσιογράφο και την πηγή, κάτι που του επιτρέπει να δείξει ή όχι την έγκριση του για την παράθεση. Τέλος, η άμεση παράθεση μπορεί να αποτελέσει απόδειξη σε τυχόν συκοφαντίες. Η παράθεση στην ουσία είναι ο τρόπος που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι για να εισάγουν υποκειμενικές εξηγήσεις, ερμηνείες και γνώμες χωρίς να παραβιάζουν τους κανόνες δημοσιογραφίας, σύμφωνα με τους οποίους δεν επιτρέπεται ο συνδυασμός αντικειμενικών γεγονότων με υποκειμενικές γνώμες. Ο Teo (2000) αναφέρει ότι η παράθεση είναι ένα ιδεολογικό μέσο που χρησιμοποιείται όχι μόνο για να έχουν τον κοινωνικό έλεγχο οι ισχυροί, σε σχέση με τους αδύναμους και μη έχοντες εξουσία, αλλά και για να χειραγωγεί τους αναγνώστες (Satoh, 2001).

Η μελέτη της παραγωγής των ειδήσεων στα μέσα είναι ένας τομέας που έχει ερευνηθεί αρκετά στη γλωσσολογία. Πολλές μελέτες επικεντρώνονται στις λεξικογραμματικές επιλογές των κειμένων, ενώ άλλες επεκτείνονται και σε θέματα όπως είναι η ιδεολογία και οι κοινωνικές διαστάσεις παραγωγής και ερμηνείας των ειδήσεων. Καθώς τα κείμενα των ειδήσεων αποτελούν κοινωνικές πρακτικές, όπου απεικονίζονται οι απόψεις και οι δράσεις διάφορων κοινωνικών ομάδων, είναι λογικό να επιδέχονται κοινωνικούς περιορισμούς στους οποίους βασίζονται οι δημοσιογράφοι για να δουλέψουν. Οι ειδήσεις δεν είναι ιστορίες που απλώς γράφονται, αλλά ερμηνεύονται κιόλας. Έτσι, διακρίνονται οι γνώμες, τα πιστεύω και οι απόψεις των όσων συμμετέχουν στη συγκέντρωση, ερμηνεία και δημοσίευση των

πληροφοριών ενός γεγονότος. Αυτό που καθορίζει δηλαδή τι, πότε και πως θα δηλωθεί κάτι είναι η ιδεολογία (Thetela, 2001).

Ο Van Dijk (1995) θεωρεί ότι οι ιδεολογίες εισάγονται με διαφορετικούς τρόπους στο λόγο και στην επικοινωνία. Πιο συγκεκριμένα στον τύπο, παίζουν πρωταρχικό ρόλο στη διατήρηση, εγκυρότητα και διαχείριση ομαδικών συγκρούσεων και σχέσεων εξουσίας ή κυριαρχίας. Οι σχέσεις εξουσίας καθιερώνονται και παράγονται με βάση ορισμένες στρατηγικές που ενσωματώνονται στο λόγο, με τη μορφή γλωσσικών σχημάτων, μεταφέροντας ιδεολογίες και στάσεις της εφημερίδας στους αναγνώστες (Tran, 2002). Επιπλέον, οι στρατηγικές αυτές είναι ένα πειστικό μέσο για τη μεταφορά του επιθυμητού μηνύματος από τα μέσα στον αναγνώστη. Ουσιαστικά, τα μέσα είναι ένα εργαλείο ιδεολογικής προπαγάνδας. Είναι αυτά που αποφασίζουν τι πρέπει να γνωρίζει ο αναγνώστης χωρίς να ενδιαφέρονται για το τι επιθυμεί να γνωρίζει (Fang, 1994).

1.5. Περιβαλλοντικός λόγος

Καθένας που προσπαθεί να γράψει ένα άρθρο, είτε σε μια εφημερίδα είτε σε ένα περιοδικό, γνωρίζει ακριβώς για το τι έχει σκοπό να μιλήσει. Όταν όμως αυτό αφορά το περιβάλλον υπάρχει μία ελαστικότητα. Διαβάζουμε και γράφουμε για το περιβάλλον εξαιτίας της υλικής του πραγματικότητας και γιατί υπάρχει υλικό προς συζήτηση. Το περιβάλλον δίνει το έναυσμα για συζήτηση πραγματικών καταστάσεων, πραγματικών προβλημάτων, πραγματικών κρίσεων, απωλειών και "θεραπειών", καθώς είναι κάτι που το αναγνωρίζουμε και το αισθανόμαστε γύρω μας. Για αυτό και δεν είναι δύσκολο να κατανοήσουμε πως γράφονται τα περιβαλλοντικά κείμενα. Αυτά δεν κρύβουν παγίδες, ούτε κόλπα με έξυπνες ή λάθος λέξεις και κυρίως δεν καθοδηγούν λανθασμένα το κοινό (Myerson & Rydin, 1996).

Η έννοια του περιβαλλοντικού λόγου αφορά την αμοιβαία σχέση ανάμεσα στην κοινωνία, το περιβάλλον και την επικοινωνία. Η επικοινωνία είναι το στοιχείο που διατηρεί ζωντανές τις κοινωνίες και αποτελεί τη σύνδεση ανάμεσα στο κοινωνικό σύστημα και το περιβάλλον. Αυτό οφείλεται στο ότι οι άνθρωποι αποτελούν μέρος του περιβάλλοντος ενώ τα κοινωνικά συστήματα αποτελούνται μόνο από επικοινωνία (Philippon, 2001).

Ο περιβαλλοντικός λόγος έχει πολλές λειτουργίες όπως είναι αυτή της διαμαρτυρίας, της αποκάλυψης, του καθησυχασμού και της συμφιλίωσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να θεσπίζονται νόμοι, να αναθεωρούνται κανόνες, να δημιουργούνται ή να καταστρέφονται θεσμοί και να σώζονται ή να κινδυνεύουν ζωές. Ταυτόχρονα, νοήματα δημιουργούνται, περιπλέκονται και διαγράφονται. Τα νοήματα αυτά γίνονται ο λόγος του περιβάλλοντος. Οι περιβαλλοντικές διαφωνίες είναι πληροφοριακές, συχνά επιστημονικές και μπορεί να περιέχουν υπονοούμενα. Ο περιβαλλοντικός λόγος παράγεται γιατί πράγματα συμβαίνουν, έχουν συμβεί ή μπορεί να συμβούν στο μέλλον. Περιβαλλοντικό λόγο μπορούμε να διακρίνουμε σε ένα άρθρο στα μέσα, σε ένα ακαδημαϊκό άρθρο, σε μια επιστημονική αναφορά ή ακόμα και σε ένα ποίημα. Μέσα σε αυτά συναντάμε ιδέες, πιστεύω και γνώσεις (Myerson & Rydin, 1996).

Ο περιβαλλοντικός λόγος, όπως και κάθε άλλου είδους λόγου, περιέχει αναπαραστάσεις και συστήματα νοήματος. Είναι κάτι πέρα από τη έννοια του περιβαλλοντισμού, επεκτείνεται πέρα από αυτούς που δεν θεωρούν ότι είναι περιβαλλοντολόγοι αλλά ασχολούνται με περιβαλλοντικά θέματα. Τέτοιοι μπορεί να είναι οι πολιτικοί, οι δικηγόροι, οι δημοσιογράφοι, οι πολίτες και τα επιχειρηματικά στελέχη. Ο περιβαλλοντικός λόγος μπορεί να επεκτείνεται ακόμα και σε αυτούς που είναι εχθρικοί με τον περιβαλλοντισμό (Dryzek, 2005).

Ο Macnaghten έκανε μια ποιοτική κριτική ανάλυση για να καταλήξει σε τέσσερις διαφορετικές κατασκευές για το φυσικό περιβάλλον. Πρώτον, η φύση ως μια άγρια κατάσταση, τη λεγόμενη μεταφορικά άγρια ζωή. Σε αυτό το είδος λόγου δεν υπάρχει χώρος για ανθρώπινη χρήση και επέμβαση στη φύση. Δεύτερον, η φύση ως μια οπτική παθητική. Αυτό σημαίνει την κοινωνική σχέση ενός παθητικού παρατηρητή με την οπτική αρμονία μιας περιοχής, όπως είναι το τοπίο. Τρίτον, η φύση ως μια οπτική δραστηριοτήτων. Σε αυτήν την περίπτωση η φύση συνδέεται με τη χρήση του περιβάλλοντος, όπως είναι για παράδειγμα οι αγροτικές δραστηριότητες. Τέλος, η φύση ως μια ισορροπία οικολογική. Σε αυτό το είδος λόγου, αλλιώς οικολογικού, όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες συνδέονται με τη φύση καθώς έχουν οικολογικές συνέπειες. Μερικές μάλιστα δραστηριότητες είναι περισσότερο επικίνδυνες από κάποιες άλλες. Αξίζει να αναφέρουμε ότι σε πολλά κείμενα μία κατασκευή της φύσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε αντίθεση με μια άλλη (Bonnes, Lee, & Bonaiuto, 2003).

Η περιβαλλοντική επικοινωνία ποικίλλει, από μία συζήτηση ανάμεσα σε αγρότες για τη σοδειά του σιταριού μέχρι την αξιολόγηση για το παγκόσμιο πρόβλημα της τρύπας του όζοντος. Παίρνει τη μορφή λόγου για να βοηθήσει διάφορες ομάδες, που διαφωνούν, να διαπραγματευτούν και να βρουν λύσεις σε προβλήματα που αφορούν για παράδειγμα τη συντήρηση των λεκανών απορροής. Οι περισσότεροι περιβαλλοντολόγοι βασίζονται στην προφορική επικοινωνία ως μέσο πειθούς για περιβαλλοντική επίγνωση. Υπάρχουν βέβαια ορισμένα γλωσσικά χαρακτηριστικά στον περιβαλλοντικό λόγο τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε λάθος συμπεράσματα και να πυροδοτήσουν διαμάχες. Τέτοια είναι ζευγάρια λέξεων όπως ξυλοκόπος/οικολόγος και περιβαλλοντολόγος/εργολάβος (Philippon, 2001).

Οι περισσότερες μελέτες εξετάζουν το λόγο ενός συγκεκριμένου θέματος, κάτι που επιβεβαιώνεται από τρεις ειδικούς στην ανάλυση του περιβαλλοντικού λόγου. Ο Maarten Hajer, στα τέλη της δεκαετίας του 1980 με αρχές του 1990, μελέτησε πρώτον τις αλλαγές στο λόγο με θέμα την όξινη βροχή στη Βρετανία και στην Ολλανδία και δεύτερον την εξέλιξη του λόγου στην "ανάπτυξη της φύσης" στην Ολλανδική περιβαλλοντική πολιτική. Η Karen Liftin, στις αρχές του 1980, αποσαφήνισε τις διεθνείς αλλαγές στο λόγο με θέμα τη μείωση του παγκοσμίου επιπέδου όζοντος. Η Charlotte Epstein έδειξε πως ένας κατά της φαλαινοθηρίας λόγος ανέβηκε στην παγκόσμια κυριαρχία (Dryzek, 2005).

Πολύ σημαντικό ρόλο στην περιβαλλοντική επικοινωνία παίζουν και οι φωτογραφίες. Συνήθως αυτές αποτελούν αποδείξεις για τις περιβαλλοντικές αλλαγές, δίνουν το έναυσμα για δράση ή συζήτηση και προκαλούν συναισθήματα. Για αυτό και πέρα από τα βιβλία για τη φύση, τις συναντάμε και σε πολλά άρθρα εφημερίδων (Seppänen & Väliuononen, 2003).

Συμπερασματικά, η περιβαλλοντική επικοινωνία είναι ένας ιδιαίτερος και ζωτικής σημασίας λόγος που απαιτεί την κατανόηση του τομέα του περιβάλλοντος για να μπορέσει να επηρεάσει την περιβαλλοντική συνείδηση και συμπεριφορά. Σε αυτό συμβάλλουν τα μηνύματα που παράγονται και αλληλεπιδρούν με τη στάση και τη γνώση του κοινού (Philippon, 2001).

1.6. Περιβαλλοντικά θέματα στα ΜΜΕ

Στα μέσα της δεκαετίας του 1960 ένας μεγάλος αριθμός απειλών για την ποιότητα του περιβάλλοντος άρχισε να προσελκύει τα μέσα μαζικής ενημέρωσης με θέματα όπως η προστασία της άγριας φύσης και η ατμοσφαιρική ρύπανση. Μέχρι το 1970 το περιβάλλον αποτελούσε εθνική ανησυχία ενώ τις τελευταίες δεκαετίες εξελίχθηκε σε μεγάλη κοινωνικοπολιτική δύναμη και έχει μεγάλη υποστήριξη από το κοινό (Dunlap, Mertig, & Mertig, 2014).

Υπάρχει μεγάλος αριθμός περιβαλλοντικών θεμάτων τα οποία δικαιολογούν την προσοχή των μέσων μαζικής ενημέρωσης, όπως είναι η υπερθέρμανση του πλανήτη και η ρύπανση της θάλασσας. Σημαντικό ρόλο για την επιλογή των θεμάτων προς κάλυψη παίζουν οι σχέσεις που έχουν οι δημοσιογράφοι με τις διάφορες πηγές τους. Τέτοιες πηγές μπορεί να είναι κυβερνήσεις, βιομηχανίες, επιστήμονες και περιβαλλοντικές οργανώσεις (Anderson, 1997).

Η έρευνα των περιβαλλοντικών θεμάτων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ακολουθεί την ίδια πορεία όπως και για κάθε άλλο κοινωνικό πρόβλημα ή θέμα (Hansen, 1991). Τα περιβαλλοντικά θέματα όμως δεν παρουσιάζονται μεμονωμένα αλλά αλληλοσυνδέονται και έχουν πολλές διαστάσεις. Όπως για παράδειγμα η κλιματική αλλαγή συνδέεται με τη ρύπανση της ατμόσφαιρας και με πολλά άλλα θέματα (Dryzek, 2005).

Οι Susan Ross και Bill Karis αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι οι καθηγητές επιστημονικών και τεχνολογικών επικοινωνιών θα έπρεπε να δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον για τα περιβαλλοντικά θέματα γιατί ίσως κανένας άλλος τύπος θέματος δεν προσφέρει στους μελετητές και στους θεωρητικούς τέτοιες ευκαιρίες για παρατήρηση τεχνικών επαγγελματιών που ασχολούνται με το λόγο σε σχέση με άλλα που δεν ανήκουν στις ίδιες κοινότητες λόγου (Philippon, 2001).

1.6.1. Ο ρόλος των ΜΜΕ στην κάλυψη των περιβαλλοντικών θεμάτων

Τα μέσα έχουν παίξει σημαντικό ρόλο για το ενδιαφέρον που δείχνουν οι πολίτες για το περιβάλλον. Το 1969 και το 1970 για παράδειγμα, η ρύπανση έγινε ένα σημαντικό θέμα στα μέσα. Τα δίκτυα της τηλεόρασης έδειχναν εκπομπές για τη ρύπανση, οι εφημερίδες προσέλαβαν ειδικούς ρεπόρτερ για το περιβάλλον,

διαφημιστικά γραφεία έδωσαν έμφαση σε οικολογικά χαρακτηριστικά και εκδοτικοί οίκοι δημοσίευαν βιβλία και περιοδικά που είχαν ως θέμα την προστασία της φύσης. Αυτή η έκρηξη συνοδεύτηκε με την αύξηση του ενδιαφέροντος των πολιτών για το περιβάλλον (Bowman & Hanaford, 1977).

Τα μέσα σχετίζονται με την επικοινωνία που διαφέρει όμως από την έννοια της παραδοσιακής επικοινωνίας. Για παράδειγμα η επικοινωνία με τα κινητά τηλέφωνα διαφέρει με αυτή της τηλεόρασης. Αφορά την επικοινωνία που βρίσκεται σε απόσταση με ένα κοινό που δεν είναι καθορισμένο. Η ουσία αυτής επικοινωνίας μπορεί να κατασκευαστεί και να πουληθεί (Street, 2010).

Η επιρροή και η εξουσία των ΜΜΕ είναι αρκετά έντονη. Οι άνθρωποι δεν αποκτούν μόνο πληροφορίες από τα μέσα, αλλά οι αναγνώστες και οι θεατές μαθαίνουν επίσης πόση σημασία έχει να ασχοληθούν με ένα θέμα με βάση την έμφαση που δίνουν σε αυτό τα μέσα. Στις εφημερίδες υπάρχουν ενδείξεις σχετικά με τη σημασία των θεμάτων των ειδήσεων. Ένα σημαντικό θέμα μπορεί να τονιστεί για παράδειγμα με τη χρήση κεφαλαίων επικεφαλίδων. Σε κάποια θέματα δίνεται έμφαση, σε άλλα υπάρχει μια μικρή κάλυψη ενώ μερικά δεν αναφέρονται καθόλου ή σπανίως. Τα μέσα πέραν του ότι προσπαθούν τραβήξουν την προσοχή του κοινού για ένα συγκεκριμένο θέμα, προσπαθούν να το επηρεάσουν κιόλας επιλέγοντας ποιες πλευρές ενός θέματος θα καλύψουν και ποιες όχι (McCombs, 2002).

Οι περισσότεροι ενημερωνόμαστε για τα περιβαλλοντικά ζητήματα από τα μέσα ενημέρωσης και όχι έχοντας άμεση εμπειρία. Έτσι οι εμπειρίες των πολιτών σε πολλά περιβαλλοντικά θέματα έχουν ως διαμεσολαβητή τα μέσα. Πολλές οργανώσεις, ομάδες και πολίτες προσπαθούν να αλλάξουν την παρουσίαση των περιβαλλοντικών θεμάτων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αλλά απογοητεύονται από τις δημοσιογραφικές συνήθειες και περιορισμούς. Αντιλαμβάνονται ότι για να προκαλέσουν την ευαισθητοποίηση των πολιτών και να αλλάξουν τη σχέση της κοινωνίας με το περιβάλλον θα πρέπει να αλλάξουν και τους τρόπους επικοινωνίας (Karlberg, 1997).

Τα μέσα παίζουν σημαντικό ρόλο για τη σωστή εξάπλωση του σωστού μηνύματος ενός περιβαλλοντικού θέματος. Συνοψίζοντας, οι λειτουργίες των μέσων είναι να παρέχουν ποικίλες και αξιόπιστες πληροφορίες, να προκαλούν αίσθημα ευαισθητοποίησης και ευθύνης στους πολίτες και να παράγουν εκπαιδευτικά

προγράμματα. Επίσης, έχουν και το ρόλο ενός ανεπίσημου περιβαλλοντικού φορέα (Saikia, 2017).

1.6.2. Το φυσικό περιβάλλον στα ΜΜΕ

Το θέμα της φύσης είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο στα έντυπα μέσα χάρη στην ελαστικότητα του. Η φύση είναι κάτι το φανταστικό και πραγματικό ταυτόχρονα και παρόλο που αποτελεί το θεμέλιο για τη ζωή, αμφισβητήθηκε αρκετά. Είναι η αιτία επίσης πολλών θεωρητικών, πολιτικών και άλλων διαφωνιών. Τα μέσα χρησιμοποιούν τη φύση ως πληροφορία. Την αντιμετωπίζουν σαν κάτι που φτιάχνεται και την κατασκευάζουν όπως αυτά επιθυμούν. Για την κοινωνική κατασκευή της φύσης, σημαντικό ρόλο παίζουν η επιστήμη, η τεχνολογία και τα μέσα. Ο Heidegger υποστηρίζει ότι η φύση αποτελεί από μόνη της μία οντότητα που δείχνει τον κόσμο και μπορεί να ανακαλυφθεί με ποικίλους τρόπους (Latour, 1997).

Η εικόνα της φύσης και η σχέση του ανθρώπου με τη φύση περιγράφεται μέσα από δύο θεωρίες. Η πρώτη, που ορίζεται ως ρομαντική, ταιριάζει στις βιομηχανικές κοινωνίες. Εδώ η επαφή με τη φύση είναι μια σπάνια και εξιδανικευμένη εμπειρία και όχι καθημερινή και σημαντική. Η φύση περιγράφεται ανάλογα με το πόσο πολύ ή λίγο ανέγγιχτη είναι από τον άνθρωπο. Σε αυτήν, η επιστήμη θεωρείται ο μεσολαβητής για τον κόσμο και οι επιστήμονες οι απλοί παρατηρητές που δεν επεμβαίνουν στη φύση. Η δεύτερη οπτική, που ορίζεται ως μπαρόκ θεωρία, περιγράφει έναν περίπλοκο κόσμο χωρίς σύνολα όπου όλα σχετίζονται μεταξύ τους. Σε αυτήν την περίπτωση η φύση αλληλοσυνδέεται και εμπλέκεται με τον άνθρωπο. Η θεωρία αυτή επικεντρώνεται στη λεπτομέρεια των στοιχείων και όχι στην ευρύτερη εικόνα της φύσης (Lemoni et al., 2013).

Η έννοια της φύσης αποτελεί κεντρικό σημείο συζήτησης και αντιπαράθεσης στη γενετική έρευνα και στην ανθρώπινη, ζωική ή φυτική βιοτεχνολογία. Η φύση σύμφωνα με τον Raymond Williams είναι η πιο σύνθετη λέξη στη γλώσσα κάτι από το οποίο προκύπτει και η ιδεολογική εξουσία της. Έχουν γίνει πολλές μελέτες για το πως η φύση εμπεριέχεται στο λόγο των μέσων ενημέρωσης για τη γενετική (Hansen, 2006). Παρακάτω γίνεται αναλυτική αναφορά σε έρευνες που έχουν γίνει διεθνώς.

1.6.3. Έρευνες για την κάλυψη των περιβαλλοντικών θεμάτων στα ΜΜΕ

Μία έρευνα που έγινε, αφορά την ανάλυση της κάλυψης Ιαπωνικών εφημερίδων για την υπερθέρμανση του πλανήτη από τον Ιανουάριο του 1997 μέχρι τον Ιούλιο του 2007 και πως, κατά τη διάρκεια αυτού του διαστήματος, επηρεάστηκε το κοινό από την κάλυψη της εφημερίδας. Διαπιστώθηκε ότι η αύξηση της κάλυψης των εφημερίδων για την υπερθέρμανση του πλανήτη οδήγησε στην αύξηση της ανησυχίας του κοινού για το θέμα (Sampei & Aoyagi-Usui, 2009).

Μια άλλη περίπτωση είναι η ανάλυση σε μια αμερικάνικη εφημερίδα και η τηλεοπτική κάλυψη της συνεισφοράς των ανθρώπων στην κλιματική αλλαγή. Η διάρκεια της έρευνας ήταν από το 1988 έως το 2004. Το αποτέλεσμα ήταν η έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα και η ελλιπής κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι ενώ τηρήθηκαν κάποιοι κανόνες δημοσιογραφικοί, όπως είναι η καινοτομία, δεν τηρήθηκαν κάποιοι άλλοι δευτερεύουσας σημασίας, όπως είναι η ισορροπία και η τάξη. Επίσης κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι μέσω της κριτικής εξέτασης των αμερικανικών εντύπων και τηλεοπτικών μέσων βελτιώθηκε ο τρόπος κατανόησης των σχέσεων κοινού με το κλίμα, όπως αυτές διαμορφώνονται από τους δημοσιογράφους (Boykoff & Boykoff, 2007).

Η υπερθέρμανση του πλανήτη στις ΗΠΑ είναι ένα σημαντικό περιβαλλοντικό θέμα το οποίο ερευνήθηκε. Μελετήθηκε ο ρόλος που παίζουν τα μέσα στην οικοδόμηση κανόνων και ιδεών στην κοινωνία για να γίνει στη συνέχεια κατανοητό το πως αυτά οικοδομούν κοινωνικά την υπερθέρμανση του πλανήτη και άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα. Αποδείχθηκε ότι οι ΗΠΑ, σε σχέση με τη Φιλανδία και τη Νέα Ζηλανδία και κατέχοντας βιομηχανίες ορυκτών καυσίμων, έχουν μεγάλο ποσοστό κάλυψης από τα μέσα για την υπερθέρμανση του πλανήτη (Dispensa & Brulle, 2003).

Μια άλλη έρευνα έγινε στον τρόπο με τον οποίο τα μέσα στην Ιαπωνία επηρέασαν το κοινό για τα περιβαλλοντικά ζητήματα κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Γης το 1992. Με την ανάλυση περιεχομένου των τηλεοπτικών ειδήσεων κατά τη διάρκεια της συνόδου διαπιστώθηκαν ανησυχητικά αποτελέσματα. Δηλαδή, διαπιστώθηκε αδύναμη σχέση ανάμεσα στα σημαντικότερα περιβαλλοντικά θέματα

του κοινού και στις απεικονίσεις αυτών στις ειδήσεις της τηλεόρασης. Μια μελέτη στις εφημερίδες κατά τη διάρκεια της συνόδου έδειξε μια αθροιστική και κλιμακωτή φύση των αποτελεσμάτων αντί για την ισχύ τους (Mikami, Takeshita, Nakada, & Kawabata, 1995).

Περιβαλλοντικά ζητήματα τα οποία καλύφθηκαν από τα μέσα ενημέρωσης της Αυστραλίας είναι η κλιματική αλλαγή και το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Αυτό συνέβη στο Κιότο το 1997 κατά τη διάρκεια της τρίτης διάσκεψης για το κλίμα. Αφορμή για αυτή την κάλυψη στάθηκε η άδεια που έλαβε η Αυστραλία για την αύξηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 8% μέχρι το 2012. Επειδή αυτό το γεγονός αμφισβητήθηκε, αναμενόταν ότι η κάλυψη της επόμενης διάσκεψης για το κλίμα, μετά από έντεκα μήνες, να ήταν εκτεταμένη. Ύστερα από ανάλυση που έγινε σε επτά εφημερίδες της Αυστραλίας δεν διαπιστώθηκε κάτι τέτοιο ενώ ότι ήταν απλά ένα παράδειγμα ενσωμάτωσης, χωρίς κριτική αποδοχή και διαχωρισμό της αιτίας και του αποτελέσματος πάνω σε ένα θέμα (McManus, 2000).

Ένα εξίσου σημαντικό παράδειγμα κάλυψης ενός περιβαλλοντικού θέματος αφορά ένα σημαντικό ιού ο οποίος είχε επηρεάσει μεγάλο αριθμό της κοινής φώκιας στις ακτές της Δανίας, της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου το καλοκαίρι του 1988. Σε αυτό το θέμα σημαντική ήταν και η επιρροή της γνωστής οργάνωσης Greenpeace η οποία επιδίωξε και απολάμβανε την προσοχή των μέσων. Ήταν αυτή που όρισε το θέμα ως ένα ζήτημα πολιτικό. Το θέμα πήρε μεγάλες διαστάσεις και κάλυψη από εφημερίδες του Ηνωμένου Βασιλείου. Συγκεκριμένα η εφημερίδα Daily Mail μετέτρεψε την ιστορία σε καμπάνια με τίτλο "Σώστε τις φώκιες". Με τη χρήση εικόνων με αθώες φώκιες κατάφεραν να συμβολίσουν ένα περιβάλλον υπό απειλή. Παρόλο που Ολλανδοί ιολόγοι αρνήθηκαν να δώσουν εικασίες σχετικά με την αιτία του ιού μέχρι να βγουν τα αποτελέσματα, η Greenpeace ήταν πρόθυμη να προσφέρει υποθέσεις στον τύπο. Υποστήριξε ότι η ρύπανση ήταν η αιτία του ιού. Το μεγαλύτερο μέρος της κάλυψης από τα έντυπα μέσα υποστήριξε το ίδιο χωρίς την επιβεβαιωμένη ακριβή αιτία του ιού. Οι Ολλανδοί επιστήμονες από την πλευρά τους θεώρησαν ύποπτη τη στάση των μέσων. Είναι ένα παράδειγμα που δείχνει το μετασχηματισμό των νοημάτων που αφορούν το φυσικό περιβάλλον (Anderson, 1997).

Μελέτη για τις αναπαραστάσεις της κλιματικής αλλαγής έγινε και στο Ηνωμένο Βασίλειο στις μεγάλες εφημερίδες εργατικής τάξης, που αφορά

και την πλειοψηφία των αναγνωστών, The Sun, Daily Mail, Daily Express και The Mirror. Σε αυτές έγινε Κριτική Ανάλυση Λόγου από το 2000 μέχρι το 2006. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα άρθρα των ειδήσεων σχετικά με την κλιματική αλλαγή επικεντρώθηκαν κυρίως στα καιρικά φαινόμενα ενώ λίγες ήταν οι ιστορίες που έκαναν αναφορά στον κλιματικό κίνδυνο. Περισσότερο σχετικές με το θέμα ήταν οι επικεφαλίδες με χαρακτηριστικά φόβου και δυστυχίας. Αυτές οι αναλύσεις ενεργοποιούν τη διεξαγωγή συζητήσεων για το πως αυτές οι αναπαραστάσεις μπορούν να επηρεάσουν και άλλες επιστήμες όπως είναι οι πολιτικές (Boykoff, 2008).

Κεφάλαιο 2^ο: Μεθοδολογία της έρευνας

2.1. Υλικό έρευνας

Στην παρούσα εργασία έγινε ποιοτική ανάλυση συνολικά είκοσι επτά άρθρων. Τα άρθρα επιλέχθηκαν από το διαδίκτυο και πιο ειδικά από ηλεκτρονικές εφημερίδες και ειδησεογραφικά ιστολόγια. Οι πλημμύρες έπνιξαν την περιοχή της Μάνδρας στην Αττική στις 15/11/2017 και είχαν ως αποτέλεσμα το θάνατο είκοσι τριών ανθρώπων. Ακόμη, προκλήθηκαν και πολλές υλικές ζημιές. Σπίτια και καταστήματα καταστράφηκαν ενώ οι δρόμοι έγιναν ποτάμια. Το γεγονός αυτό προκάλεσε πολλές πολιτικές κυρίως διαμάχες και αποτέλεσε πρώτο θέμα στα μέσα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Οι περισσότεροι τίτλοι των δημοσιευμάτων αναφέρονταν στην εκδίκηση της φύσης και παρέπεμπαν σε κείμενα περιβαλλοντικού περιεχομένου, κάτι που μου κίνησε το ενδιαφέρον και με οδήγησε τελικά στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος.

Οι λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διαδικασία εντοπισμού των άρθρων αυτών είναι: πλημμύρες, φύση, αιτίες, Μάνδρα, Δυτική Αττική, ρέματα, εκδίκηση και κακοκαιρία. Η χρονική περίοδος δημοσίευσης των είκοσι πέντε άρθρων κυμαίνεται μεταξύ 15/11/2017 και 29/11/2017. Ένα από τα άρθρα δημοσιεύτηκε στις 4/12/2017 και ένα στις 26/6/2018. Παραγωγοί των κειμένων αυτών είναι δεκατέσσερις δημοσιογράφοι, επτά πτυχιούχοι επιστήμονες και τέσσερις συγγραφείς/αρθρογράφοι. Τέλος, δύο κείμενα παράγονται από μέλη της πολιτικής και της τοπικής αυτοδιοίκησης αντίστοιχα. Σχετικά με του τίτλους των άρθρων, τα περισσότερα περιέχουν τη λέξη «φύση» και το ρήμα «εκδικείται». Αρκετά αναφέρονται στην τραγωδία στη Μάνδρα Αττικής και σε ελάχιστα ο τίτλος παραπέμπει σε ειρωνεία και απόδοση πολιτικών ευθυνών. Η έκταση των περισσότερων κειμένων είναι μεγάλη, με κατά μέσο όρο περίπου τις εξακόσιες λέξεις. Εξάιρεση αποτελούν τα δημοσιεύματα που παράγονται κυρίως από συγγραφείς/αρθρογράφους.

2.2. Πλαίσιο Ανάλυσης

Στην ανάλυση μας θα βασιστούμε στη συστημική λειτουργική γραμματική του Halliday (1994). Η γραμματική αυτή θεωρία υποστηρίζει ότι η γλώσσα παρέχει τη δυνατότητα στους παραγωγούς των κειμένων να κάνουν λεξικογραμματικές επιλογές, οι οποίες δεν είναι τυχαίες αλλά αντιθέτως συνδέονται με την ιδεολογία τους. Ο Halliday υποστηρίζει ότι σε κάθε πρόταση παίζουν σημαντικό ρόλο το υποκείμενο, ο δράστης και το θέμα. Καθένα από αυτά έχει και μια βασική λειτουργία και δεν λειτουργεί μόνο του. Το θέμα αποτελεί το μήνυμα της πρότασης και είναι στην ουσία το "σημείο εκκίνησης" που χρησιμοποιεί ο ομιλητής ή ο παραγωγός του κειμένου για να εισάγει την πρόταση και αυτό που έχει σκοπό να αναφέρει. Το υποκείμενο είναι υπεύθυνο για την αξιοπιστία των όσων λέει ο ομιλητής και λειτουργεί ως συνδετήρας ανάμεσα στον ομιλητή και τον ακροατή. Ο δράστης είναι ο ενεργητικός μετέχων της διαδικασίας, δηλαδή αυτός που κάνει κάτι (Halliday & Matthiessen, 2004). Οι δράστες μπορεί να είναι ατομικοί ή ένα σύνολο ατόμων. Είναι κυρίως άνθρωποι αλλά μπορεί και να μην είναι (Dryzek, 2005). Υπάρχει και ο αποδέκτης ο οποίος έχει υποστεί τη ζημιά από την ενέργεια του δράστη. Στη δική μας περίπτωση δράστης και αποδέκτης είναι είτε ο άνθρωπος είτε η φύση. Μια πρόταση αποτελεί ένα μήνυμα, μια ανταλλαγή και μια αναπαράσταση. Όλα αυτά αποτελούν και τις λεγόμενες μεταλειτουργίες της γλώσσας. Οι τρεις μεταλειτουργίες είναι η αναπαραστατική (ή εμπειρική), η διαπροσωπική και η κειμενική. Η αναπαραστατική λειτουργία σχετίζεται με την εμπειρία του ομιλητή. Η διαπροσωπική λειτουργία έχει να κάνει με τις σχέσεις όσων συμμετέχουν σε μία περίπτωση επικοινωνίας και με την επέμβαση του παραγωγού. Η κειμενική λειτουργία αφορά την οργάνωση της πληροφορίας και γενικότερα του κειμένου (Halliday & Matthiessen, 2004). Στην ανάλυση μας θα ασχοληθούμε μονάχα με τις δύο πρώτες λειτουργίες λόγω της μεγάλης έκτασης των κειμένων.

Στη συγκεκριμένη εργασία για την ανάλυση των αναπαραστατικών λειτουργιών βασιστήκαμε στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας (transitivity) του Halliday. Το σύστημα αυτό αποτελείται από τύπους διαδικασιών. Κάθε διαδικασία ερμηνεύεται σαν μια φιγούρα που υπάρχει, είναι, αισθάνεται, έχει, συμβαίνει ή κάνει κάτι. Δηλαδή, λαμβάνουν χώρα κάποια γεγονότα και ο άνθρωπος, είτε κάποιος άλλος δράστης, τα προκαλούν ή κάνουν άλλα πράγματα. Οι διαδικασίες αυτές μπορεί να είναι υλικές, νοητικές ή συσχετιστικές. Οι υλικές εκφράζουν την εξωτερική εμπειρία

της δημιουργίας και επιφέρουν αλλαγές στον κόσμο ενώ οι νοητικές εκφράζουν την εσωτερική εμπειρία της συνείδησης, του συναισθήματος, της γνώσης και της αντίληψης. Είναι διαδικασίες αισθήματος, θέλησης, σκέψης και όρασης. Ως συσχετιστικές ορίζονται οι διαδικασίες της αναγνώρισης και κατηγοριοποίησης. Οι κατηγορικές διαδικασίες αποδίδουν χαρακτηριστικά και σχετίζονται με την ύπαρξη. Υπάρχουν και οι ταυτοποιητικές διαδικασίες στις οποίες διακρίνεται το δείγμα στο οποίο αποδίδεται μια αξία ταυτοποίησης. Μια πρόταση μπορεί να αποτελείται από τη διαδικασία που εκτυλίσσεται στο χρόνο, από τους συμμετέχοντες στη διαδικασία και από τις περιστάσεις που συνδέονται με τη διαδικασία. Σε μία πρόταση η διαδικασία αποτελεί το ρήμα ενώ οι συμμετέχοντες το όνομα ή το ουσιαστικό. Μια διαδικασία υπάρχει περίπτωση να τη συναντήσουμε και με τη μορφή ουσιαστικού. Η ουσιαστικοποίηση, σύμφωνα με τον Halliday, είναι κάτι απλό αλλά ταυτόχρονα ισχυρό στη γραμματική. Μέσω αυτής, οι διαδικασίες με τη μορφή ρημάτων ή οι ιδιότητες με τη μορφή επιθέτων αναδιατυπώνονται ως ουσιαστικά. Πολλές φορές βέβαια αυτή η αντικατάσταση μπορεί να οδηγήσει στο να χάνεται κάποια πληροφορία. Ο παραγωγός κατά πάσα πιθανότητα γνωρίζει τι εννοεί αλλά δε συμβαίνει το ίδιο και με τον αναγνώστη. Οι περιστάσεις μπορεί να αφορούν επιρρηματικές ή προθετικές εκφράσεις. Επίσης, μπορεί να αναφέρονται στον χρόνο ή στην τοποθεσία ανάλογα με το πότε και το που διαδραματίζεται η διαδικασία. Πληροφοριακά μόνο να αναφέρουμε ότι υπάρχουν και άλλα είδη περιστάσεων όπως είναι της έκτασης, του βαθμού, της αιτίας, του ενδεχόμενου, του τρόπου με τη χρήση προθέσεων όπως το «με» ή μέσα από ερωτηματικούς τύπους όπως το «πως;», «με τι;», τα οποία δε συμπεριλάβαμε στη μελέτη μας (Halliday & Matthiessen, 2004).

Στη συνέχεια αναλύσαμε το λεξιλόγιο διαχωρίζοντας το σε τεχνικό ή μη ανάλογα με την παρουσία ή όχι περιβαλλοντικών λέξεων. Σε αυτό προσθέσαμε επιθετικούς και ταξινομικούς προσδιορισμούς. Ο εντοπισμός έγινε με βάση τις αναφορές του Halliday στον επιθετικό προσδιορισμό και την ταξινόμηση. Ο επιθετικός προσδιορισμός μπορεί να είναι εμπειρικός ή διαπροσωπικός και αποτελεί συνήθως την υποκειμενική έκφραση του ομιλητή απέναντι σε κάτι. Η ταξινόμηση μπορεί να έχει πολλές κατηγορίες όπως είναι η υλική, του σκοπού, της λειτουργίας και της προέλευσης. Σύμφωνα με τον Halliday, υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στους επιθετικούς και στους ταξινομικούς προσδιορισμούς, όμως μια λέξη μπορεί να

λειτουργεί και ως επιθετικός αλλά και ως ταξινομικός προσδιορισμός (Halliday & Matthiessen, 2004).

Για τις διαπροσωπικές σημασίες χρησιμοποιήσαμε το σύστημα της διάθεσης (mood). Σε αυτό το σύστημα ανήκει η δείξη, που σημαίνει χαρακτηριστικός "προσδιοριστής" δεικτικός ή κτητικός. Πρόκειται για χαρακτηριστικά που χρησιμοποιούνται από τον ομιλητή/συγγραφέα για να πετύχει κάποιο είδος εγγύτητας ή για να κάνει αναφορά σε κάποιο συγκεκριμένο άτομο. Η δείξη ξεχωρίζει ποιο είναι το υποσύνολο ενός πράγματος. Ως πράγμα ο Halliday ορίζει ένα όνομα, ένα κύριο όνομα ή προσωπικές αντωνυμίες. Η δείξη δηλώνεται με προσωπική αναφορά σε πρώτο και δεύτερο πρόσωπο στον ενικό ή στον πληθυντικό αριθμό. Ο ομιλητής με προσωπικό ή απρόσωπο ύφος έχει τη δυνατότητα να συμπεριλάβει ή όχι δεικτικά στοιχεία στο κείμενο του (Halliday & Matthiessen, 2004).

Ανάλυση έγινε και στον τρόπο αξιολόγησης, που αποτελεί διαφορετικούς τρόπους έκφρασης, γνωστός με τον όρο τροπικότητα. Δηλαδή, η πρόταση συνδέεται με το περιεχόμενο και γίνεται αναφορά στην κρίση του ομιλητή/παραγωγού, στην πιθανότητα ή στην υποχρέωση. Τα είδη τροπικότητας είναι η αξιολογική, όπου με τη χρήση επιθέτων ή επιρρημάτων διακρίνονται οι θετικοί-αρνητικοί πόλοι μιας έκφρασης. Ο παραγωγός αξιολογεί είτε θετικά είτε αρνητικά κάτι. Αυτό μπορεί να αφορά όχι μόνο κρίση αλλά και συναίσθημα. Επιστημική λέγεται η τροπικότητα που σχετίζεται με την πιθανότητα και τη σιγουριά του ομιλητή/συγγραφέα. Ο βαθμός πιθανότητας σημαίνει πιθανώς/μάλλον/σίγουρα. Ο βαθμός συχνότητας σημαίνει μερικές φορές/συνήθως/πάντα. Αυτές οι λέξεις αποτελούν και τα λεγόμενα τροπικά στοιχεία. Τέλος, υπάρχει η δεοντική τροπικότητα η οποία συνδέεται με την έννοια της υποχρέωσης. Σε αυτήν την περίπτωση ο ομιλητής/παραγωγός προτείνει να κάνει κάτι, απαιτεί από τον ακροατή/αναγνώστη να κάνει κάτι ή προτείνει να κάνουν κάτι και οι δύο (Halliday & Matthiessen, 2004).

Οι λέξεις ισοδυναμούν με απόψεις και χωρίς αυτές δε γίνεται να παραχθούν μηνύματα. Με τη χρήση κατάλληλων λέξεων διαφορετικές φωνές εκφράζουν αυτές τις απόψεις και ακούγονται μέσα από αυτές. Οι περιβαλλοντικές λέξεις είναι σημάδια στα κείμενα και η παρουσία τους αποκαλύπτει αντίστοιχα περιβαλλοντικές φωνές. Δηλαδή, εντοπίζοντας σε ένα κείμενο τις λέξεις που σχετίζονται με το περιβάλλον εντοπίζεται και η φωνή που ακούγεται. Και αν οι λέξεις εμπλέκονται, εμπλέκονται

και οι φωνές. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, οι λέξεις ζωντανεύουν στις φωνές και οι φωνές είναι αυτές που μιλάνε μέσα από τα κείμενα υποστηρίζοντας ή κριτικάροντας ένα θέμα. Σε ένα κείμενο μπορεί να ακούγονται μία ή περισσότερες φωνές ανάλογα με το πως αυτό οργανώνεται (Myerson & Rydin, 1996).

Σε ένα κείμενο επίσης, σημασία δεν έχουν μόνο οι λέξεις αλλά και το περιεχόμενο. Αυτό μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό το λόγο. Πολύ σημαντικό ρόλο σε αυτό παίζει το ποιοι έχουν πρόσβαση σε ένα κείμενο ειδήσεων και ποιος ελέγχει αυτή την πρόσβαση. Για παράδειγμα, άτομα υψηλού κύρους, οργανώσεις και πολίτες μπορούν να έχουν ενεργή πρόσβαση σε ένα κείμενο εφημερίδας και να επηρεάσουν την κάλυψη από τα μέσα ή ακόμα και τους αναγνώστες. Οι πολιτικοί λόγου χάρη έχουν πρόσβαση στα μέσα λόγω της εξουσίας τους ενώ οι καθηγητές εξαιτίας των γνώσεων τους και έτσι είναι συχνό φαινόμενο να ακούγονται οι φωνές τους σε ένα κείμενο (Dijk, 2008). Οι φωνές στα κείμενα διακρίνονται μέσα από τις άμεσες ή έμμεσες παραθέσεις, όπως τις αναλύσαμε και στο θεωρητικό κομμάτι της εργασίας. Μέσα δηλαδή από την παρουσία ευθέος ή πλάγιου λόγου στα δημοσιεύματα που αναλύσαμε διακρίναμε στη συνέχεια και τις φωνές που ακούγονται σε αυτά.

Κεφάλαιο 3^ο: Αναλύσεις κειμένων

Άρθρο 1

Που οφείλεται η τραγωδία στη δυτική Αττική: Η άποψη τεσσάρων επιστημόνων

Η τραγωδία στην δυτική Αττική έφερε στην επιφάνεια το χρόνιο πρόβλημα των αυθαιρεσιών, των καταπατήσεων και της πυκνής δόμησης. Τη δική τους εξήγηση για τα αίτια που προκάλεσαν την μεγάλη καταστροφή, αλλά και τις προτάσεις τους για την επόμενη μέρα καταθέτουν στο Αθηναϊκό - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων τέσσερις διακεκριμένοι επιστήμονες. Ο Ευθύμιος Λέκκας καθηγητής Γεωλογίας και διαχείρισης καταστροφών υπογραμμίζει ότι υπάρχουν τουλάχιστον άλλα 300 σημεία στην Ελλάδα τα οποία διατρέχουν κίνδυνο. Αναφερόμενος στην καταστροφή που έπληξε τη Δυτική Αττική ο Αντώνης Λάλος διευθυντής ΕΜΥ εξηγεί: «Όλο το νερό που έπεσε πάνω στο βουνό κατέβηκε κάτω. Είναι αυτό που λέμε πλημμυρικά φαινόμενα». Ο Παναγιώτης Σαμπαντακάκης διδάκτορας υδρογεωλόγος ΙΓΜΕ, αντιπρόεδρος του συλλόγου Ελλήνων γεωλόγων τονίζει από την πλευρά του ότι «χρειάζονται τεχνικές παρεμβάσεις. Να διανοιχθούν τα ρέματα όπου χρειάζεται και φυσικά να γίνει ο ανάλογος εγκιβωτισμός όταν οι κοίτες περνούν και διασχίζουν τον δομημένο χώρο». Ο Μανώλης Αναδρανιστάκης, μετεωρολόγος της ΕΜΥ επισημαίνει ότι η συγκεκριμένη πλημμύρα ήταν πολύ μεγάλη διότι «όλες αυτές τις ώρες το βουνό συσσωρεύε πολλές ποσότητες νερού και πέρα από τα μετεωρολογικά υπάρχουν και τα γεωφυσικά αίτια. Η πρόληψη σε αυτό είναι να έχει φροντιστεί να υπάρχουν διέξοδοι του νερού».

Ευθύμιος Λέκκας: «Οι επόμενες καταστροφές είναι μπροστά μας»

Το πιο κρίσιμο στοιχείο στην εξέλιξη του φαινομένου δεν είναι μόνο η έντονη βροχόπτωση, αλλά είναι και ισόποσος όγκος εδάφους που παρασύρθηκε από το νερό καταλήγοντας να είναι το νερό ο διπλάσιος όγκος λάσπης, δηλαδή το έδαφος που παρασύρθηκε από το νερό είναι εκείνο που έπνιξε την Μάνδρα. Δηλαδή δεν είναι μόνο το ακραίο καιρικό φαινόμενο αλλά η ακραία διάβρωση, η οποία προκλήθηκε από την πτώση του νερού. Κι όλα αυτά μαζί συνδυάστηκαν κι έγινε ο διπλάσιος όγκος λάσπης. Νερό και έδαφος διπλασίασαν τις καταστροφές.

Όσο για την επόμενη μέρα, πρέπει να γίνουν μέτρα πρόληψης, διότι οι επόμενες καταστροφές είναι μπροστά μας. Δηλαδή, μέτρα πρόληψης που δεν έγιναν τα τελευταία 50 χρόνια και πρέπει να γίνουν τώρα. Όπως διάνοιξη των χειμάρρων, κατεδάφιση εδώ και τώρα των αυθαίρετων κτισμάτων που είναι μέσα σε κοίτες ή των καταπατήσεων των χειμάρρων. Αυτό που είδαμε στην Μάνδρα και στη Νέα Πέραμο θα μπορούσαμε να το δούμε σε οποιοδήποτε σημείο της Ελλάδας. Υπάρχουν τουλάχιστον άλλα 300 σημεία στην Ελλάδα, τα οποία διατρέχουν τον ίδιο κίνδυνο, είναι υποψήφια για να σημειωθούν τέτοιες καταστροφές. Θα πρέπει να ξεκινήσουμε από αύριο κιόλας διότι η επικείμενη καταστροφή είναι μπροστά μας. Δεν είναι η εποχή τώρα, λόγω χειμώνα, αλλά και την άνοιξη και τον Αύγουστο μπορεί να έχουμε καταιγίδες κι έντονες βροχοπτώσεις. Κι όλα αυτά λόγω μπαζώματος των ρεμάτων, καταπατήσεων, αυθαίρετης δόμησης, γεωλογικών και γεωμορφολογικών συνθηκών.

Αντώνης Λάλος: «Όλο το νερό που έπεσε πάνω στο βουνό κατέβηκε κάτω. Είναι αυτό που λέμε πλημμυρικά φαινόμενα»

«Το φαινόμενο ήταν συνδυασμός πολλών πραγμάτων. Σύμφωνα με την εικόνα του ραντάρ που υπήρχε εκεί, η βροχή που έπεσε προς τα Μέγαρα, στη Ν. Πέραμο ήταν αρκετή, ενώ στη Μάνδρα ήταν λίγη. Όλο το νερό που έπεσε πάνω στο βουνό, στο όρος Πατέρα το κατέβασε κάτω. Είναι αυτό που λέμε πλημμυρικά φαινόμενα. Για αυτό ακριβώς κι οι κάτοικοι δεν περίμεναν να γίνει αυτό που έγινε. Όταν βγαίνεις στον δρόμο και ψιχαλίζει δεν περιμένεις να έρθει τόσο από το βουνό επάνω. Τις περισσότερες φορές που εκδηλώνονται βροχές και καταιγίδες Οκτώβριο και Νοέμβριο επειδή η θάλασσα είναι αρκετά ζεστή κι έχει αρκετούς υδρατμούς στην επιφάνεια όταν έρχονται από πάνω ασταθείς αέριες μάζες, βαρομετρικά χαμηλά δηλαδή της κεντρικής Μεσογείου, αυτά εμπλουτίζονται συνέχεια από υδρατμούς καθώς κινούνται πάνω από τη θάλασσα κι οι βροχές κι οι καταιγίδες που εκδηλώνονται είναι πιο ραγδαίες.

Προφανώς, έναν λόγο παραπάνω σε αυτό παίζει η τοπογραφία, ορογραφία της χώρας μας. Για αυτό στα δυτικά ρίχνει πολύ νερό, για αυτό και οι πιο πολλές πλημμύρες είναι εκεί με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται. Παρόμοια προβλήματα έχει η περιοχή μας με τους ορεινούς όγκους του όρους Πατέρα και στις περιοχές Πάρνηθα, Πεντέλη και Υμηττό. Δηλαδή όταν εκεί εγκλωβίζονται αέριες μάζες, οι οποίες οδηγούνται βίαια προς τα επάνω λόγω των εμποδίων των ορεινών όγκων, αυτό σημαίνει απότομη συμπίκνωση των υδρατμών που έχει το σύννεφο. Καθώς αυτό ανεβαίνει απότομα ψύχεται γιατί υπάρχει περισσότερο κρύο. Η ψύξη με τη σειρά της σημαίνει ότι δίνει τη δυνατότητα στους υδρατμούς να γίνουν νερό. Άρα όσο πιο απότομα γίνεται αυτή η άνοδος τόσο πιο απότομη είναι κι η πτώση του νερού και έτσι έχουμε καταιγίδα και ισχυρή βροχή. Αυτό το νερό από το βουνό προσπαθεί να βρει διόδους με αποτέλεσμα ό,τι προβλήματα μπορεί να παρουσιαστούν. Αν δεν βρούνε δρόμους από το παρελθόν ρέματα, ξεροπόταμους ώστε να ακολουθήσουν αυτήν την πορεία θα ακολουθήσουν άλλες διαδρομές. Για αυτό όταν έχουμε έκτακτα δελτία κακοκαιρίας καλό θα ήταν να μην κινείται ο κόσμος ώρες με περιορισμένη ορατότητα σε περιοχές που δεν γνωρίζει να προσπαθεί να περάσει ρέματα, διασταυρώσεις δρόμων που φαίνεται ότι έχουν γεμίσει νερά γιατί κανείς δεν ξέρει τι μπορεί να συμβεί».

Παναγιώτης Σαμπαντακάκης: «Χρειάζονται τεχνικές παρεμβάσεις. Να διανοιχθούν τα ρέματα όπου χρειάζεται»

«Τα φαινόμενα αυτά είναι επαναλαμβανόμενα ιδιαίτερα στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής διότι είναι μια πυκνοδομημένη περιφέρεια. Αυτή η περιοχή έχει κακοποιηθεί από την πυκνή, αυθαίρετη δόμηση χωρίς σχεδιασμό. Έχουν κλειστεί δεκάδες ρέματα, διαρκώς επιχώνονται και από την άλλη πλευρά, δεν υπάρχουν όλοι εκείνοι οι μηχανισμοί και σε επίπεδο κεντρικής πολιτείας είτε σε αυτοδιοικητικό επίπεδο για να αποτρέπονται αυτά τα φαινόμενα. Πάντοτε θα βρέχει έντονα, λιγότερο ή περισσότερο. Να μην ξεχνάμε ότι το πιο πρόσφατο γεγονός ήταν στο τέλος Οκτωβρίου του 2015 στη Μάνδρα. Για ποιον λόγο θα πρέπει να μας παραξενεύουν αυτά τα επεισόδια; Φέτος χάθηκαν περισσότερες ανθρώπινες ζωές. Δεν μπορούν να γίνουν έργα μερεμέτια. Πρέπει τα έργα σε μια αστική περιοχή αφενός να έχουν έναν χαρακτήρα προληπτικό, που δυστυχώς δεν έχουμε αφού στην Αττική έχουν κλειστεί τα πάντα, άρα δεν μπορούμε να μιλάμε για πρόληψη. Εδώ χρειάζονται τεχνικές παρεμβάσεις. Να διανοιχθούν τα ρέματα όπου χρειάζεται και φυσικά να γίνει ο ανάλογος εγκιβωτισμός όταν οι κοίτες περνούν και διασχίζουν τον δομημένο χώρο.

Οι παρεμβάσεις μπορούν να γίνουν, λύσεις πάντοτε υπάρχουν, αλλά πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες συσκέψεις και δεν είναι μόνο θέμα τοπικής αυτοδιοίκησης, κεντρικού κράτους αλλά και του δικού μας κλάδου, των τεχνικών, που οφείλουμε επιτέλους να κάνουμε εύστοχες μελέτες και να μην δεχόμαστε ποτέ προτάσεις που αποσκοπούν σε

ένα μερεμέτι. Ένας καλός μελετητής το διακρίνει αυτό το πράγμα. Όλα τα μέτρα που πρέπει να γίνουν θα πρέπει να υπακούουν σε έναν κανόνα που έχει σχέση με την υδρορροϊκή δυναμική της περιοχής. Όσο αφήνουμε το πρόβλημα κι επεκτείνονται οι αυθαιρεσίες τόσο ανεβαίνει και το κόστος των παρεμβάσεων».

Μανώλης Αναδρανιστάκης: «Το φαινόμενο ξαφνικής πλημμύρας έφερε την καταστροφή»

«Στο όρος Πατέρα την προηγούμενη μέρα της καταστροφής, το βράδυ της Τρίτης έβρεχε πολύ με αποτέλεσμα να συσσωρευτούν μεγάλες ποσότητες νερού στο βουνό, το οποίο αποθηκευόταν σε μικρές λιμνούλες, μέσα σε χείμαρρους και στα ρέματα. Εκεί δημιουργούνται κάποια μικρά φράγματα είτε από μπάζα, ζύλα, πέτρες και κάποια στιγμή έφερε σε μεγάλες ποσότητες νερό, έσπασε ένα από αυτά, το νερό ξεχύθηκε στο από κάτω μικρό φράγμα και το ένα μετά το άλλο έσπασαν με αποτέλεσμα όλο αυτό το νερό θα ξεχυθεί στην πεδιάδα και στις παραθαλάσσιες περιοχές. Αυτό το φαινόμενο το λέμε εμείς ξαφνικές πλημμύρες.

Είναι πολύ επικίνδυνο, βίαιο και πάντα συνοδεύεται από τέτοιες καταστάσεις, μεγάλες καταστροφές και δυστυχώς, πνιγμούς ανθρώπων. Κάτι παρόμοιο συνέβη και πριν από μερικά χρόνια στον Λούσιο ποταμό. Οι ξαφνικές πλημμύρες είναι δύσκολο και να προβλεφθούν κι όταν εκδηλώνονται δεν αντιμετωπίζονται. Έχει ξανασυμβεί, η συγκεκριμένη όμως ήταν πολύ μεγάλη διότι όλες αυτές τις ώρες το βουνό συσώρευε πολλές ποσότητες νερού και πέρα από τα μετεωρολογικά υπάρχουν και τα γεωφυσικά αίτια. Η πρόληψη σε αυτό είναι να έχει φροντιστεί να υπάρχουν διέξοδοι του νερού, ώστε να μην συγκεντρώνεται».

Ανάλυση κειμένου 1

Αναλύοντας την πρώτη εισαγωγική παράγραφο και συγκεκριμένα τις πρώτες πέντε σειρές βασισμένοι στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας του Halliday διαπιστώνουμε διαδικασίες υλικές με δράστη τον άνθρωπο. Αυτό το αντιλαμβανόμαστε με την ουσιαστικοποίηση των πράξεων (π.χ. αυθαιρεσιών, καταπατήσεων, δόμησης). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό καθώς πρόκειται απλά για μια εισαγωγή στο θέμα του άρθρου και μια περιληπτική παρουσίαση των τεσσάρων ειδικών και των απόψεων τους επί του θέματος. Ως προς το σύστημα διάθεσης, το ύφος που χρησιμοποιεί ο παραγωγός του κειμένου είναι απρόσωπο χωρίς να προσπαθεί να συνδεθεί με το κοινό, αλλά κυρίως να τους μεταφέρει την πληροφορία. Η τροπικότητα είναι αξιολογική και συγκεκριμένα κριτική (π.χ. χρόνιο πρόβλημα, μεγάλη καταστροφή, διακεκριμένοι επιστήμονες). Οι απόψεις των επιστημόνων θα αναλυθούν στη συνέχεια λεπτομερώς.

Στη συνέχεια αναλύοντας το κείμενο του Ευθύμιου Λέκκα διαπιστώνουμε, με βάση το σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διαδικασίες κυρίως συσχετιστικές αναγνωριστικές (π.χ. είναι, υπάρχουν, διατρέχουν) με μετέχοντες τη φύση. Επίσης, σε

μικρότερο βαθμό διαπιστώνουμε διαδικασίες υλικές (π.χ. *παρασύρθηκε, έπνιξε*) και ελάχιστες νοητικές (π.χ. *είδαμε*). Ο άνθρωπος διαφαίνεται ως δράστης μέσα από ουσιαστικοποιημένες πράξεις με λέξεις όπως *διάνοιξη, κατεδάφιση, καταπατήσεων, δόμηση, καταστροφές*. Παρατηρούμε περιστάσεις χρονικές (π.χ. *μέτρα πρόληψης που δεν έγιναν τα τελευταία 50 χρόνια και πρέπει να γίνουν τώρα, Δεν είναι η εποχή τώρα, λόγω χειμώνα, αλλά και την άνοιξη και τον Αύγουστο ... βροχοπτώσεις*) αλλά και χωρικές (π.χ. *Υπάρχουν τουλάχιστον άλλα 300 σημεία στην Ελλάδα, Αυτό που είδαμε στην Μάνδρα και στη Νέα Πέραμο*). Το λεξιλόγιο είναι τεχνικό (π.χ. *διάβρωση, διάνοιξη χειμάρρων, κοίτες, ρεμάτων, δόμησης, γεωλογικών και γεωμορφολογικών συνθηκών*) με επιθετικούς (π.χ. *επικείμενη καταστροφή*) και ταξινομικούς προσδιορισμούς (π.χ. *γεωλογικών και γεωμορφολογικών συνθηκών*). Όσον αφορά το σύστημα διάθεσης, το ύφος που χρησιμοποιεί ο παραγωγός του κειμένου είναι κυρίως απρόσωπο για να περιγράψει το τι συνέβη, τις αιτίες και να προτείνει λύσεις. Την τροπικότητα θα τη χαρακτηρίζαμε αξιολογική με κρίση καθώς ο παραγωγός του κειμένου κάνει αξιολογικά σχόλια όπως *κρίσιμο στοιχείο, ακραία διάβρωση και χρησιμοποιεί λέξεις όπως καταπατήσεων, κίνδυνο όπου αξιολογεί και τονίζει στην ουσία τη σοβαρότητα της κατάστασης*. Η βεβαιότητα του μετριάζεται, οπότε έχουμε επιστημική τροπικότητα στο σημείο στο οποίο αναφέρεται στον καιρό (π.χ. *μπορεί να έχουμε καταιγίδες κι έντονες βροχοπτώσεις*) καθώς δεν είναι σε θέση να είναι σίγουρος για το αν θα βρέξει. Εμφανής είναι και η δεοντική τροπικότητα όπου απευθύνεται στον αναγνώστη ζητώντας άμεση δράση (π.χ. *πρέπει να γίνουν μέτρα πρόληψης... και πρέπει να γίνουν τώρα, Θα πρέπει να ξεκινήσουμε από αύριο κιόλας*).

Στο επόμενο κείμενο του Αντώνη Λάλου οι διαδικασίες είναι κυρίως υλικές (π.χ. *έπεσε, κατέβασε, έρχονται, κινούνται, ρίχνει, εγκλωβίζονται, ανεβαίνει, ψύχεται*) με δράστη τη φύση. Ωστόσο, υπάρχουν και συσχετιστικές αναγνωριστικές (π.χ. *είναι, έχει, σημαίνει*) που χρησιμοποιούνται από τον παραγωγό για να περιγράψει κάτι και για να δώσει ορισμό (π.χ. *είναι αυτό που λέμε πλημμυρικά φαινόμενα*). Διακρίνουμε και νοητικές διαδικασίες οι οποίες μπορεί να είναι είτε γνωσιακές (π.χ. *ξέρει, γνωρίζει*) είτε αντιληπτικές (π.χ. *φαίνεται*). Οι περιστάσεις είναι χρονικές (π.χ. *Τις περισσότερες φορές που εκδηλώνονται βροχές και καταιγίδες Οκτώβριο και Νοέμβριο, Αν δεν βρούνε δρόμους από το παρελθόν, ώρες με περιορισμένη ορατότητα*) και χωρικές (π.χ. *η βροχή που έπεσε προς τα Μέγαρα, στη Ν. Πέραμο ήταν αρκετή, ενώ στη Μάνδρα ήταν λίγη, η περιοχή μας με τους ορεινούς όγκους του όρους Πατέρα και στις*

περιοχές Πάρνηθα, Πεντέλη και Υμηττό). Το λεξιλόγιο είναι τεχνικό με λέξεις όπως είναι οι αέριες μάζες, τα βαρομετρικά χαμηλά, η τοπογραφία, η ορογραφία, η συμπύκνωση των υδρατμών, οι ξεροπόταμοι, τα ρέματα. Επίσης, υπάρχουν επιθετικοί (π.χ. *περιορισμένη ορατότητα*) και ταξινομικοί προσδιορισμοί (*ασταθείς αέριες μάζες*). Στο σύστημα διάθεσης επικρατεί κατά κύριο λόγο απρόσωπο ύφος όπου περιγράφει αναλυτικά το φαινόμενο με εξαίρεση τη δείξη προσώπου με τη χρήση β' ενικού (π.χ. *Όταν βγαίνεις στον δρόμο και ψιχαλίζει δεν περιμένεις να έρθει τόσο από το βουνό επάνω*), τη χρήση της προσωπικής αντωνυμίας «μας» σε δύο σημεία (π.χ. *ορογραφία της χώρας μας, παρόμοια προβλήματα έχει η περιοχή μας*) και του β' πληθυντικού σε ένα σημείο (π.χ. *Είναι αυτό που λέμε πλημμυρικά φαινόμενα*). Με αυτόν τον τρόπο, στην πρώτη περίπτωση επιθυμεί να δώσει ένα παράδειγμα με στόχο να γίνει ευκολότερα κατανοητό αυτό που εξηγεί. Στη δεύτερη περίπτωση στοχεύει να έρθει σε επαφή με τον αναγνώστη δείχνοντας ότι ανήκει και αυτός στο σύνολο στο οποίο απευθύνεται. Τέλος, με τη χρήση β' πληθυντικού κατατάσσει τον εαυτό του σε μία ξεχωριστή κατηγορία, αυτή που σχετίζεται με τη μετεωρολογία. Η τροπικότητα είναι σε ένα σημείο αξιολογική κριτική (π.χ. *οι οποίες οδηγούνται βίαια προς τα επάνω*). Επίσης, έχουμε επιστημική τροπικότητα όπου μετριάζεται η σιγουριά του παραγωγού (π.χ. *γιατί κανείς δεν ξέρει τι μπορεί να συμβεί*) αλλά και δεοντική όπου παρέχει με έμμεσο τρόπο οδηγίες στους αναγνώστες (π.χ. *καλό θα ήταν να μην κινείται ο κόσμος ώρες με περιορισμένη ορατότητα ...*).

Στο κείμενο του Παναγιώτη Σαμπαντακάκη κυρίαρχο λόγο έχουν οι υλικές διαδικασίες (π.χ. *έχουν κλειστεί, επιχώνονται, χάθηκαν, διασχίζουν, επεκτείνονται, ανεβαίνει*) με δράστη τον άνθρωπο και πιο συγκεκριμένα την πολιτεία, την αυτοδιοίκηση και τους τεχνικούς υδρογεωλόγους. Ακολουθούν οι συσχετιστικές αναγνωριστικές διαδικασίες οι οποίες εξυπηρετούν την περιγραφή (π.χ. *είναι, υπάρχουν, έχουν*) και έπειτα οι νοητικές αντιληπτικές (π.χ. *ξεχνάμε, διακρίνει*). Διακρίνουμε περιστάσεις χρονικές (π.χ. *το πιο πρόσφατο γεγονός ήταν στο τέλος Οκτωβρίου του 2015 στη Μάνδρα, Φέτος χάθηκαν περισσότερες ανθρώπινες ζωές*) και χωρικές (π.χ. *στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής*). Το λεξιλόγιο είναι τεχνικό (π.χ. *ρέματα, επιχώνονται, εγκιβωτισμός, κοίτες, υδροροική δυναμική*). Το ύφος που επικρατεί είναι το απρόσωπο χωρίς δείξη προσώπου με εξαίρεση το α' πληθυντικό και την προσωπική αντωνυμία «μας» (π.χ. *που οφείλουμε, να κάνουμε εύστοχες μελέτες και να μην δεχόμαστε..., Όσο αφήνουμε το πρόβλημα, και του δικού μας*

κλάδου) όπου στοχεύει να δείξει όχι μόνο το μερίδιο ευθύνης που έχουν και οι ίδιοι οι τεχνικοί, βάζει και τον εαυτό του μέσα σε αυτούς, αλλά και το τι θα πρέπει να κάνουν. Σε ένα σημείο με τη χρήση της προσωπικής αντωνυμίας «μας» απευθύνεται άμεσα στον αναγνώστη με ερώτηση έχοντας ως στόχο να τον αφυπνίσει (π.χ. *Για ποιον λόγο θα πρέπει να μας παραξενεύουν αυτά τα επεισόδια;*). Η τροπικότητα είναι υψηλού βαθμού επιστημική (π.χ. *Πάντοτε θα βρέχει έντονα, λύσεις πάντοτε υπάρχουν*). Ο κειμενογράφος δείχνει τη σιγουριά του για τα όσα λέει. Μέσα από την ερώτηση που απευθύνει στο κοινό ελαττώνεται εσκεμμένα η βεβαιότητα του. Δείχνει με έμμεσο τρόπο ότι γνωρίζει την απάντηση και προσπαθεί με μια δόση ειρωνείας να την αποκρύψει για να συνδεθεί με τον αναγνώστη (π.χ. *Για ποιον λόγο θα πρέπει να μας παραξενεύουν αυτά τα επεισόδια;*). Μέσα από αξιολογικά φορτισμένες λέξεις διαπιστώνουμε σε μικρότερο βαθμό και την αξιολογική τροπικότητα της συναισθηματικής αντίδρασης όπου φαίνεται η λύπη του για την κατάσταση (π.χ. *Αυτή η περιοχή έχει κακοποιηθεί από την πυκνή, αυθαίρετη δόμηση χωρίς σχεδιασμό, που δυστυχώς δεν έχουμε*). Με τη χρήση δεοντικής τροπικότητας ζητάει να γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες (π.χ. *Να διανοιχθούν τα ρέματα όπου χρειάζεται και φυσικά να γίνει ... δομημένο χώρο, που οφείλουμε επιτέλους να κάνουμε εύστοχες μελέτες και να μη δεχόμαστε ποτέ προτάσεις που αποσκοπούν σε ένα μερεμέτι*).

Στο τελευταίο κείμενο του Μανώλη Ανανδρανιστάκη οι υλικές διαδικασίες με δράστη τη φύση είναι αυτές που κυριαρχούν στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας (π.χ. *έβρεχε, δημιουργούνται, έσπασε, έφερε, συσσώρευε, συγκεντρώνεται*). Υπάρχουν και ορισμένες συσχετιστικές αναγνωριστικές με στόχο να δώσουν ορισμό και να περιγράψουν το φαινόμενο (π.χ. *Αυτό το φαινόμενο το λέμε εμείς ξαφνικές πλημμύρες, είναι, συνέβη*). Οι περιστάσεις είναι χρονικές (π.χ. *την προηγούμενη μέρα της καταστροφής, το βράδυ της Τρίτης, πριν από μερικά χρόνια, όλες αυτές τις ώρες*) και χωρικές (π.χ. *Στο όρος Πατέρα, στον Λούσιο ποταμό*). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό καθώς ο κειμενογράφος περιγράφει με απλό και κατανοητό τρόπο το τι συνέβη χωρίς όρους ιδιαίτερα τεχνικούς. Συνεχίζοντας στο σύστημα διάθεσης και τη δείξη προσώπου έχουμε απρόσωπο ύφος με εξαίρεση την προσωπική αντωνυμία «εμείς» που χρησιμοποιεί ο παραγωγός αναφερόμενος στον επιστημονικό του κλάδο, αυτό των μετεωρολόγων, για να δώσει ορισμό (π.χ. *το λέμε εμείς*). Διακρίνουμε χρήση αξιολογικής τροπικότητας κρίσης (π.χ. *Είναι πολύ επικίνδυνο, βίαιο, και ... πνιγμούς ανθρώπων, η συγκεκριμένη όμως ήταν πολύ μεγάλη*).

Στο κείμενο μας παρατηρούμε χρήση κυρίως ευθέος λόγου. Συγκεκριμένα στην αρχή ο δημοσιογράφος του κειμένου εισάγει το θέμα παίρνοντας στάση την οποία και αιτιολογεί στην ουσία με την παράθεση των απόψεων τεσσάρων επιστημόνων. Σε ένα σημείο μόνο χρησιμοποιεί πλάγιο λόγο με αυτολεξεί παράθεση. Στο υπόλοιπο κείμενο έχουμε ευθύ λόγο με σκοπό να μη μεταφερθούν λάθος τα λόγια των ειδικών. Είναι ένα αξιόπιστο κείμενο όπως φαίνεται άλλωστε και από τον τίτλο ο οποίος συμβαδίζει ξεκάθαρα με το περιεχόμενο. Ο δημοσιογράφος συμφωνεί με τις απόψεις των ειδικών καθώς τους χαρακτηρίζει ως διακεκριμένους και αποφεύγει να κάνει τον παραμικρό σχολιασμό ή να επέμβει στα λόγια τους. Τους παρουσιάζει θετικά καθώς θεωρεί ότι είναι άτομα μορφωμένα και υψηλού κύρους. Κατά κύριο λόγο οι φωνές που ακούγονται είναι αυτές των επιστημόνων και ελάχιστα του δημοσιογράφου.

Συγκεντρώνοντας τα παραπάνω στοιχεία που προέκυψαν από την ανάλυση μας, διαπιστώνουμε ότι όσο αφορά τις αναπαραστατικές σημασίες οι υλικές διαδικασίες υπερτερούν σε σχέση με τις συσχετιστικές και τις νοητικές. Ενώ όσο αφορά τις διαπροσωπικές σημασίες κυριαρχεί η αξιολογική και έπεται η δεοντική τροπικότητα και το ύφος είναι απρόσωπο με ελάχιστες εξαιρέσεις που γίνονται στοχευμένα. Εν τέλη, στο κείμενο κυριαρχεί ο επιστημονικός λόγος με μοναδική εξαίρεση την εισαγωγή όπου ο παραγωγός δεν έχει ουδεμία σχέση με επιστήμονα ή τεχνικό αλλά σκοπός του είναι να εισάγει τα σχετικά κείμενα χωρίς να μεταφέρει στον αναγνώστη ιδιαίτερες πληροφορίες. Συνοψίζοντας, οι φωνές που ακούγονται είναι καθαρά επιστημονικές με σκοπό την παροχή της γνώσης των ειδικών και μετάδοσης της πληροφορίας χωρίς τον επηρεασμό του αναγνώστη παρά μόνο την ενημέρωση του. Κυριαρχεί ο περιβαλλοντικός λόγος σε σχέση με τον δημοσιογραφικό.

1.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση/ Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	συνδυάστηκαν σημειωθούν θα σημειωθεί εμπλουτίζονται συννοδεύεται	προκάλεσαν παρασύρθηκε παρασύρθηκε έπνιξε προκλήθηκε διπλασίασαν θα πέσει έπεσε έπεσε	γίνονται γίνεται προσπαθεί βρει βρούνε ακολουθήσουν έχουν γεμίσει βρέχει περνούν	

		κατέβασε ψιχαλίζει έρθει εκδηλώνονται έρχονται κινούνται εκδηλώνονται ρίχνει εγκλωβίζονται οδηγούνται ανεβαίνει ψύχεται δίνει	διασχίζουν έβρεχε συσσωρευτούν αποθηκευόταν δημιουργούνται έφερε έσπασε ξεχύθηκε έσπασαν θα ξεχυθεί εκδηλώνονται συσσώρευε συγκεντρώνεται	
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	είναι x10 υπάρχουν x2 διατρέχουν έχουμε ήταν x3 έχει x2 συνεπάγεται σημαίνει x2 υπάρχει	είναι x4 έγινε παίζει έχουμε παρουσιαστούν συνέβη έχει ξανασυμβεί ήταν		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				πνιγμούς

1.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	περίμεναν γίνει έγινε παραξενεύουν χάθηκαν αποσκοπούν υπακούουν	καταθέτουν γίνου έγιναν γίνου ξεκινήσουμε βγαίνεις περιμένεις κινείται προσπαθεί περάσει αποτρέπονται γίνου διανοιχθούν	γίνει γίνου γίνου οφείλουμε κάνουμε δεχόμαστε γίνου αφήνουμε επεκτείνονται ανεβαίνει προβλεφθούν αντιμετωπίζονται έχει φροντιστεί	έχει κακοποιηθεί έχουν κλειστεί επιχώνονται έχουν κλειστεί
Νοητικές	λέμε γνωρίζει ξέρει λέμε	μιλάμε		
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές	είδαμε δούμε φαίνεται ξεχνάμε διακρίνει			
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	είναι x6 έφερε υπήρχε έχει x2 έχουμε x2 ήταν συμβεί χρειάζεται			
α) Κατηγορικές				

	υπάρχουν x3 έχουν χρειάζονται			
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		αυθαιρεσιών δόμησης κατεδάφιση	δόμησης σχεδιασμό παρεμβάσεις	καταπατήσεων διάνοιξη καταπατήσεων μπαζώματος καταπατήσεων

Ανάλυση κειμένου 2

Με την ανάλυση του παραπάνω κειμένου διαπιστώσαμε, ως προς το σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διαδικασίες κατά βάση υλικές με δράστη τον άνθρωπο και συγκεκριμένα τους περιβαλλοντολόγους σε συνδυασμό με τους αναγνώστες, τη δημόσια διοίκηση και το κράτος (π.χ. *αξιολογήσει, μειώσουμε, πληρώνουν*). Σε μικρό ποσοστό υπάρχουν διαδικασίες υλικές με δράστη τη φύση (π.χ. *πέφτει, προσφέρει*) και δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *έχουν μπαζωθεί, είχαν απομιλωθεί*). Ακολουθούν οι συσχετιστικές κατηγορικές διαδικασίες με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *είναι, αφορά*) και οι ουσιαστικοποιημένες πράξεις με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *παρεμβάσεων, αποκατάσταση, αποσυμφόρησης*). Εδώ οι ειδικοί τονίζουν το πρόβλημα και προτείνουν άμεση λύση μετατρέποντας τα ρήματα σε ουσιαστικά. Οι περιστάσεις κατά τις οποίες πραγματώνονται οι διαδικασίες είναι κυρίως χρονικές (π.χ. *φέτος, εν έτη 2017, που φέτος εκπόνησε ... το 2012*) και έπονται σε μικρότερο βαθμό οι χωρικές (π.χ. *ανατολικά του όρους Πατέρας*). Το λεξιλόγιο είναι τεχνικό (π.χ. *κορεσμός εδάφους, δίκτυα ομβρίων*) με πλήθος ταξινομικών προσδιορισμών (π.χ. *υπόγειων υδροφορέων, υδάτινους πόρους, κομβικών ρεμάτων*) και αρκετών επιθετικών αξιολογικού χαρακτήρα (π.χ. *υψηλό κόστος, θανάσιμο σφάλμα, ανεξέλεγκτη δόμηση*). Οι δύο κατηγορίες προσδιορισμών, σε συνδυασμό με το λεξιλόγιο στο σύνολο του, αποδεικνύουν τη γνώση των ειδικών επί του θέματος.

Όσον αφορά το σύστημα διάθεσης, επικρατεί απρόσωπο ύφος με χρήση γ' ενικού και πληθυντικού αριθμού που χρησιμοποιείται από τους περιβαλλοντολόγους με στόχο να περιγράψουν τα συμβάντα και να προτρέψουν τη λήψη μέτρων από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Σε μικρότερο βαθμό συναντάμε α' πληθυντικό και την προσωπική αντωνυμία «μας» (π.χ. *αναθεωρήσουμε, στην χώρα μας*) με σκοπό να συμπεριλάβουν και τον εαυτό τους στις δράσεις που ζητάνε και να δείξουν ότι ανήκουν στο ίδιο σύνολο με τον αναγνώστη. Καταφέρνουν έτσι να έρθουν πιο κοντά σε αυτόν και να τον πείσουν με τα επιχειρήματά τους. Παρόλο που το κείμενο είναι

γραμμένο κατά κύριο λόγο από ειδικούς περιβαλλοντολόγους, έντονα είναι τα στοιχεία της αξιολογικής κριτικής και συναισθήματος (π.χ. *καταστρεπτικές πρακτικές και κοντόθωρες παρεμβάσεις, πεπαλαιωμένη αντίληψη, έστω και καθυστερημένα, Δυστυχώς φέτος ... το θάνατο πολλών συνανθρώπων μας*), επιστημικής, η οποία διαφαίνεται από στοιχεία τα οποία μετριάζουν τη βεβαιότητα του παραγωγού του κειμένου (π.χ. *Ενδεχομένως οι συνθήκες να ήταν οι χειρότερες δυνατές ... πιθανώς μη συντηρημένα δίκτυα ομβρίων, απόρροια πιθανόν της Κλιματικής Αλλαγής*) και δεοντικής τροπικότητας σε μεγάλο βαθμό (π.χ. *είναι επιτακτική η ανάγκη να γίνουν μια σειρά από απαραίτητα βήματα, Να προχωρήσει η υλοποίηση..., Να βελτιωθεί το Πρόγραμμα Παρακολούθησης..., Να δοθεί έμφαση στην αποκατάσταση...*). Μέσω της δεοντικής τροπικότητας ζητά άμεση επέμβαση από τους αρμόδιους φορείς με σκοπό την αποφυγή νέων καταστροφών.

Τέλος, σχετικά με την πολυφωνικότητα του κειμένου, σε όλο το άρθρο κυριαρχεί η φωνή των περιβαλλοντολόγων. Η φωνή του δημοσιογράφου ακούγεται μόνο στην πρώτη εισαγωγική παράγραφο έχοντας ως στόχο την εισαγωγή στο θέμα και την παράθεση με ευθύ λόγο του κειμένου των ειδικών, κάνοντας και έναν αξιολογικό σχολιασμό επί τούτου (π.χ. *Η Ένωση Πτυχιούχων Περιβαλλοντολόγων Ελλάδας έγραψε ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο ... για να μην ξαναζήσουμε τέτοιες δραματικές στιγμές*).

Με λίγα λόγια πρόκειται για ένα κείμενο περιβαλλοντικού λόγου με στοιχεία δημοσιογραφικού λόγου της αξιολογικής και κριτικής διάθεσης των ειδικών που το παράγουν. Διακρίνουμε στο λόγο αμφισβήτηση, κατηγορίες και στάση θετική απέναντι στη φύση και αρνητική απέναντι σε όσους δεν τη σέβονται. Εμφανής είναι η γνώση τους για το θέμα η οποία αποδεικνύεται με την αναφορά σε μελέτες, σχέδια καθώς και με τις λύσεις -ανθρώπινες παρεμβάσεις- που προτείνουν για την αποφυγή πλημμυρών και μελλοντικών καταστροφών.

2.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	διατίθεται	μετατρέπει πέφτει βρει προσφέρει	έχει αυξηθεί διαμορφώνονται βρέχει	
Νοητικές α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές α) Κατηγορικές	αναγνωρίζει είναι x2	ήταν		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	διευκόλυνση	προστασία επαναφόρτιση απόρροια		

2.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	ξαναζήσουμε συνοδεύτηκαν δικαιολογηθεί προστατεύει προχωρούν στηρίζονται κοστίζει μένουν ξεφεύγουν	έγραψε μεταδόθηκε αναθεωρήσουμε έχει σημανθεί εκπόνησε είχαν προηγηθεί ελέγχονται εφαρμόζονται αναρωτηθεί συγκεντρώνονται αντέχει λαμβάνει αξιολογήσει ιεραρχήσει στελεχώνεται εφαρμόζεται εξυπηρετηθούν	παραγινωρίζουμε γίνουν μειώσουμε επαναληφθεί προχωρήσει βελτιωθεί στελεχωθούν θα εξασφαλίσουν αξιοποιούνται πληρώνουν δοθεί αλλάξουν λαμβάνουν ληφθούν λαμβάνουν εξεταστεί	προκάλεσαν προκαλέσουν σεβάστηκαν έχουν μαζωθεί υπογειοποιηθεί είχαν αποψιλωθεί καεί
Νοητικές α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές α) Κατηγορικές	είναι x4 αφορούσε τονιστεί αποδεικνύεται έχουν αφορούν x2 βρίσκεται αφορά x2	αφορά αφορούν υπάρχει συντελούν		αποδεικνύεται
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	υποστελέχωση έλλειψη	εκπόνηση κόστος διορθώσεις		παρεμβάσεων δόμηση αποκατάσταση αναδάσωση προστασία υλοποίηση αποσυμφόρησης επαναφοράς

Ανάλυση κειμένου 3

Αναλύοντας το παρόν κείμενο διαπιστώνουμε, ως προς τις αναπαραστατικές σημασίες και το σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διαδικασίες υλικές με δράστη τον άνθρωπο και συγκεκριμένα πολιτικούς, υπουργούς, κόμματα, κυβερνήσεις και πολίτες (π.χ. *κατηγορούσαν, βαρύνουν, πλακωνόμαστε, σφάζονται*). Ελάχιστες είναι οι διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *έχουμε εξαφανίσει, χτίσαμε*). Διαπιστώνουμε και λίγες νοητικές αντιληπτικές (π.χ. *δούμε*) και συναισθηματικές (π.χ. *θρηνεί*) με δράστη τον άνθρωπο. Έχουμε επίσης και λίγες συσχετιστικές κατηγορικές με μετέχοντες τον άνθρωπο για περιγραφή της κατάστασης (π.χ. *αποτελούν, είναι, υπάρχουν*). Οι περιστάσεις είναι κατά κύριο λόγο χρονικές (π.χ. *χθες τα ξημερώματα, πριν από λίγες μέρες, πέρσι, τα καλοκαίρια, το φθινόπωρο*) με ελάχιστες χωρικές που χρησιμοποιεί ο παραγωγός για να υποδείξει το μέρος (*Αττική, στον Σαρωνικό*). Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί το λεξιλόγιο που κάνει χρήση ο διευθυντής σύνταξης. Είναι μη τεχνικό, καθημερινό με λέξεις που σχετίζονται με την πολιτική (π.χ. *στελέχη, αντιπολίτευσης*). Μέσα από το δανεισμό γαλλικών λέξεων (π.χ. *κλισέ, μπανάλ*) και εκφράσεων όπως «*ο καθένας λέει το μακρύ του και το κοντό του*» αντιλαμβανόμαστε την ειρωνεία στο λόγο του και την κατακριτέα στάση του απέναντι στους υπεύθυνους για την τραγωδία στη Μάνδρα Αττικής. Υπάρχουν και μερικοί επιθετικοί προσδιορισμοί (π.χ. *νοικιασμένα ελικόπτερα, τεράστια καταστροφή, απαραίτητα σχέδια*) που δείχνουν την κατάσταση που επικρατεί και το τι πρέπει να γίνει στο μέλλον.

Στο σύστημα διάθεσης παρατηρούμε ένα συνδυασμό απρόσωπου και προσωπικού ύφους. Στην πρώτη περίπτωση χρησιμοποιείται από τον παραγωγό γ' πληθυντικό για ανάλυση του τι γινόταν στο παρελθόν από τα κόμματα και τις κυβερνήσεις και για να τους επιρρίψει ευθύνες. Δείξη προσώπου με α' πληθυντικό αριθμό παρατηρούμε όταν ο παραγωγός του κειμένου εξαπολύει κατηγορώ και ευθύνες στους αναγνώστες, συμπεριλαμβανομένου και του εαυτού του, προτρέποντας αλλαγή στάσης από όλους (π.χ. *συνεχίζουμε, θα αντιμετωπίσουμε*). Σχετικά με τα είδη τροπικότητας, έχουμε περιπτώσεις αξιολογικής κρίσης (π.χ. *Όπως σημειώνει εύστοχα..., κορυφαία στελέχη, Ωραίο είναι το πολιτικό παιχνίδι..., ανύπαρκτα αντιπλημμυρικά*), επιστημικής όπου δείχνει το βαθμό σιγουριάς για αυτά που δηλώνει (π.χ. *Άρα είναι απόλυτα λογικό..., Προφανώς και τώρα..., Άραγε μετά από την πετρελαιοκηλίδα ... κάποιο παρόμοιο περιστατικό*) και λίγες περιπτώσεις δεοντικής

τροπικότητας προτείνοντας άμεσα, χωρίς υπεκφυγές, επέμβαση για λύση του προβλήματος (π.χ. *Πρέπει να δούμε την αλήθεια κατάματα, Πρέπει, όμως, επιτέλους να καθίσουν κάτω και να εκπονήσουν ...*).

Στο κείμενο μας διαπιστώνουμε χρήση ευθέος λόγου από τον συντάκτη με μιας μικρής έκτασης αυτολεξεί αναφορά των λεγομένων ενός συναδέλφου του. Οπότε, ακούγεται η φωνή ενός ακόμα δημοσιογράφου. Επίσης, έχουμε πλάγιο λόγο, χωρίς αυτολεξεί παράθεση, από στελέχη της αυτοδιοίκησης, τον υπουργό υποδομών και άλλων υπουργών (π.χ. *Πριν από λίγες μέρες στελέχη της αυτοδιοίκησης διαβεβαίωναν πως ... σχέδιο αποσταθεροποίησης της κυβέρνησης*). Ο δημοσιογράφος μεταφέρει δηλώσεις και ισχυρισμούς τους χρησιμοποιώντας ρήματα όπου διαφαίνεται μια ειρωνεία, θέλοντας έτσι να δείξει ότι τίποτε δεν πραγματοποιήθηκε από όσα υποσχέθηκαν, χωρίς κάποιον περαιτέρω σχολιασμό (π.χ. *διαβεβαίωναν, δεσμευόταν, ισχυρίζονταν*).

Συμπερασματικά και με βάση όλα τα παραπάνω ο λόγος που κυριαρχεί είναι ο δημοσιογραφικός με αρκετά στοιχεία υποκειμενικότητας, έντονης αξιολόγησης και αρνητικής στάσης απέναντι στο πολιτικό σύστημα. Αναφορά για τη φύση γίνεται μόνο στην αρχή του κειμένου, όπου διακρίνουμε ένα συναισθηματισμό προς αυτή και έναν αρνητισμό προς τις ανθρώπινες παρεμβάσεις πάνω σε αυτή.

3.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	περνάει			έχασαν εκδικείται σαρώνουν
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	είναι ήταν			
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

3.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	βρίσκονταν κοσμεί ξεχνιέται γίνεται έχει αλλάξει	σημειώνει κατηγορούσαν θα στοχοποιήσουν διαβεβαίωναν δεσμευόταν ισχυρίζονταν κρύβεται γίνεται βαρύνουν ανοίγει ξεσπάει αναλαμβάνει	λέει ξυπνούν συζητάμε πλακωνόμαστε αντιμετωπίσουμε βιώσουμε σφάζονται καθίσουν εκπονήσουν προχωρήσουν διαθέσουν	έχουμε εξαφανίσει μπαζώσαμε χτίσαμε συνεχίζουμε έγιναν
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές	ακούγεται	δούμε		
γ) Συναισθηματικές		θρηνεί		
Συσχετιστικές	συνέβησαν αποτελούν είναι x5 υπάρχουν			
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		αποσταθεροποίησης		παρέμβαση

Ανάλυση κειμένου 4

Ξεκινώντας με τις διαδικασίες, με βάση το σύστημα της μεταβιβαστικότητας, υπερισχύουν οι υλικές με δράστη τον άνθρωπο (π.χ. χτίσει, έχουν πάρει, θα δείξω). Αρκετές είναι και οι υλικές με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. βίασε, βιάζει, κακοποιεί). Διακρίνουμε και διαδικασίες συσχετιστικές κατηγορικές με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. είναι, υπάρχουν) που χρησιμοποιούνται από τον δημοσιογράφο κυρίως για άσκηση κριτικής. Διαπιστώνουμε μία χωροχρονική κατάσταση σε όλη την έκταση του κειμένου (π.χ. η οποία έπληξε τις πρωινές ώρες της Τετάρτης (15/11) τη Δυτική Αττική και κυρίως της περιοχές της Μάνδρας, της Νέας Περάμου και της Μαγούλας) που τοποθετείται στην αρχή του κειμένου για περιγραφή του γεγονότος τονίζοντας τις περιοχές με κόκκινο χρώμα. Το λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί είναι μη τεχνικό με καθημερινές εκφράσεις (π.χ. Κι ας πάρει στο λαιμό του, έχουν πάρει σβάρνα τα twitter και τα facebook, Γεια σου ρε φίλε) και σχήματα λόγου από την αρχαιότητα (π.χ. Της ύβρις, που από τα παλιά τα χρόνια προκαλούσε Νέμεσις). Δανείζεται επίσης ένα στίχο από ένα ποίημα του Άλκη Αλκαίου (π.χ. Γιατί εδώ είναι Αττική φαιό νταμάρι), από ένα τραγούδι (π.χ. σαν σκηνές από ταινία προσεχώς) και ξένες λέξεις (π.χ. Είναι déjà vu). Πίσω από όλα αυτά κρύβεται μια δόση ειρωνείας και αποδοκιμασίας προς τον άνθρωπο τον οποίο θεωρεί υπεύθυνο και υποκριτή. Αυτό είναι άλλωστε ξεκάθαρο από πολλές λέξεις εντός του κειμένου όπως

«Παραμύθια!, ψευδαίσθηση, ψεύτικα, Κροκοδείλια». Χαρακτηριστικό του κειμένου είναι η απουσία επιθετικών προσδιορισμών.

Στο σύστημα διάθεσης διακρίνουμε την κυριαρχία απρόσωπου ύφους με ορισμένες εξαιρέσεις χρήσης α' ενικού και πληθυντικού με σκοπό να δημιουργήσει μια στενότερη σχέση με τον αναγνώστη και να τον πείσει για τα λεγόμενα του (π.χ. *ξέρουμε, βλέπουμε*). Προσωπική δείξη (α', β' ενικό και προσωπικές αντωνυμίες *μου, σου*) έχουμε κατά την περιγραφή της φωτογραφίας του άρθρου απευθυνόμενος στο πρόσωπο της φωτογραφίας καταφέροντας να προκαλέσει συναισθήματα στον αναγνώστη (π.χ. *Όταν έπεσα πάνω σε αυτή, στο facebook, υποκλίθηκα στο μεγαλείο αυτού του ανθρώπου, Σ' ευχαριστώ, σ' ευχαριστώ που υπάρχουν... Θα δείξω τη φωτογραφία σου στις κόρες μου*). Ως προς τα είδη τροπικότητας, διαπιστώνουμε αρχικά αξιολογική τροπικότητα κρίσης (π.χ. *Η εκδίκηση είναι ανθρώπινο δημιούργημα, τα δάκρυα τους είναι ψεύτικα, του τελειότερου δημιουργήματος του Θεού*), συναισθήματος (π.χ. *Το δυστύχημα είναι πως δεν τιμωρούνται πάντα οι ένοχοι. Στη Μάνδρα την πλήρωσαν αθώοι*) και έπειτα επιστημική τροπικότητα (π.χ. *Ναι, ναι του ανθρώπου...*) όπου τονίζει με τη διπλή επανάληψη της λέξης «ναι» τη βεβαιότητα του για αυτό που ισχυρίζεται.

Σε όλο το κείμενο δεν διακρίνεται ευθύς ή πλάγιος λόγος. Η μοναδική φωνή που ακούγεται είναι αυτή του δημοσιογράφου, ο οποίος στρέφεται ξεκάθαρα εναντίον των ανθρώπων που παρεμβαίνουν στη φύση και υπέρ αυτής. Πρόκειται για δημοσιογραφικό λόγο με έντονα στοιχεία υποκειμενικότητας, κατακραυγής και προσπάθειας πρόκλησης συναισθημάτων στους αναγνώστες.

4.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		προκάλεσε		εκδικείται
		έπληξε		εκδικείται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές		έχει		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				εκδίκηση

4.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	προκαλούσε πλήρωσαν έχουν πνιγεί χάθηκε χάθηκαν τελείωσε θα τελειώσει έχουν διαλυθεί λέει αντέχει	λέμε τιμωρούνται έχουν μετατρέψει βασιλεύει χτίζει πάρει έχουν πάρει εκφράσουν λένε ξέρουμε	έπεσα υποκλίθηκα θα δείξω	βίασε συνεχίζει βιάζει κακοποιεί νιώθει έχτισαν επέτρεψαν χτίσουν
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές	βλέπουμε	βλέπω		
γ) Συναισθηματικές	θρηνεί συμπαθάνε			
Συσχετιστικές	είναι x7 θα ξανασυμβούν υπάρχουν	είναι x3		είναι
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

Ανάλυση κειμένου 5

Στο παραπάνω δημοσίευμα διαπιστώνουμε διαδικασίες συσχετιστικές κατηγορικές με μετέχοντες τον άνθρωπο για περιγραφή και αξιολόγηση των συμβάντων (π.χ. *είναι, αντικατοπτρίζει, αφορά*). Ακολουθούν διαδικασίες υλικές (π.χ. *έχουν κάνει, τόνισε*) καθώς και ουσιαστικοποιημένες πράξεις (π.χ. *νομιμοποιήσεις, μελέτες*) με δράστη τον άνθρωπο. Οι περιστάσεις είναι κατά βάση χωρικές (π.χ. *Για 300 σημεία σε όλη την Ελλάδα, τα οποία είναι επικίνδυνα για παρόμοιες καταστροφές όπως αυτές στη Μάνδρα Αττικής και στη Νέα Πέραμο, Το ότι εκδηλώθηκε στη Μάνδρα, στη Σύμη, στη Σαμοθράκη*) με αναφορά στα σημεία όπου εκδηλώθηκαν οι καταστροφές. Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, κατανοητό, περιγραφικό με ταξινομικούς (π.χ. *πλημμυρικό κίνδυνο, αυθαίρετες περιοχές*) και ελάχιστους επιθετικούς προσδιορισμούς (π.χ. *υπέροχο πλανήτη, καταστροφικά φαινόμενα*).

Σχετικά με τις διαπροσωπικές σημασίες επικρατεί απρόσωπο ύφος για τη διατύπωση του προβλήματος. Δείξη προσώπου με προσωπικές ανωνυμίες (π.χ. *εμείς, εμάς, μας*) και α΄ πληθυντικό αριθμό έχουμε μόνο όταν ο παραγωγός του άρθρου καταλογίζει ευθύνες στους ανθρώπους για τις παρεμβάσεις τους στη φύση χωρίς βέβαια να εξαιρεί και τον εαυτό του (*είμαστε, παρεμβαίνουμε*). Στο κείμενο έχουμε αξιολογική τροπικότητα κρίσης (π.χ. *τα οποία είναι επικίνδυνα, Η Ελλάδα*

αναπτύχθηκε στρεβλά, ουσιαστικά το πόσο λάθος ήταν αυτή η λογική) και συναισθήματος (π.χ. μας έκανε δώρο αυτόν τον υπέροχο πλανήτη). Έχουμε και λίγες περιπτώσεις επιστημικής τροπικότητας (και ίσως για τα ελληνικά δεδομένα είναι και λίγες, Η φύση ποτέ δεν εκδικείται).

Συνεχίζοντας με τις φωνές του κειμένου, διαπιστώνουμε σε όλη την έκταση του, πλην της πρώτης παραγράφου, τον ευθύ λόγο του καθηγητή γεωλογίας κ. Ευθύμιου Λέκκα. Ο δημοσιογράφος παραθέτει τα λόγια του αυτολεξεί χωρίς σχολιασμό παρά μόνο αναφέροντας εισαγωγικά τα όσα σχετίζονται με την απάντηση που πρόκειται να ακολουθήσει από τον καθηγητή.

Ουσιαστικά, ο δημοσιογράφος κάνει μια απλή μεταφορά των δηλώσεων του καθηγητή προς το αναγνωστικό κοινό άμεσα χωρίς υπονοούμενα και σχολιασμό στοχεύοντας καθαρά στην μετάδοση της πληροφορίας. Ο περιβαλλοντικός λόγος κυριαρχεί στο δημοσίευμα με ένα πολύ μικρό ποσοστό δημοσιογραφικού.

5.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση	Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές			εκδικείται
Νοητικές			
α) Γνωσιακές			
β) Αντιληπτικές			
γ) Συναισθηματικές			
Συσχετιστικές	είναι x3 υπάρχει		
α) Κατηγορικές			
β) Ταυτοποιητικές			
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις			

5.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	ευνοούν εκδηλώθηκε φταίει	μίλησε τόνισε έχουν κάνει απάντησε αναπτύχθηκε σημείωσε εντάχθηκαν φέρει	παρεμβαίνουμε δημιουργούνται
Νοητικές			
α) Γνωσιακές			
β) Αντιληπτικές		θυμάμαι	
γ) Συναισθηματικές			
Συσχετιστικές	ήταν είναι x5 υπάρχουν συμβεί αντικατοπτρίζει έχουμε	γινόταν ήταν	
α) Κατηγορικές			

	αφορά υπάρξουν		
β) Ταυτοποιητικές			
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		ρυθμίσεις νομιμοποιήσεις ένταξη	μελέτες προδιαγραφές

Ανάλυση κειμένου 6

Οι αναπαραστατικές σημασίες του κειμένου, με βάση το σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διαφαίνονται μέσα από διαδικασίες κυρίως υλικές με δράστη τον άνθρωπο και συγκεκριμένα την κυβέρνηση, τη δημόσια διοίκηση, την περιφέρεια, το κράτος, τους βουλευτές και την τοπική κοινωνία (π.χ. *θα αδιαφορούν, εγκρίθηκε, αδειοδόθηκε, υλοποιήσει*). Επίσης, διακρίνουμε διαδικασίες υλικές με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *έχουν χτιστεί, έχει καταπατήσει, υποβάθμισαν*) και με δράστη τη φύση (π.χ. *πλημμυρίζει, αυξάνει, συγκρατήσει*). Παρατηρούμε, όπως φαίνεται και παρακάτω στον πίνακα διαδικασιών, μεγάλο αριθμό πράξεων με τη μορφή ουσιαστικών κυρίως με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *υποβάθμιση, συμπίεση, παρέμβαση*). Μέσα από την ουσιαστικοποίηση φαίνεται η γνώση του παραγωγού του κειμένου επί του θέματος. Σε μικρότερο βαθμό ακολουθούν οι συσχετιστικές κατηγορικές (π.χ. *είναι, συμβαίνουν*) και οι νοητικές γνώσης (π.χ. *ξέχασε*), αντίληψης (π.χ. *φαίνεται*) και συναισθήματος (π.χ. *θρηνούμε*). Οι περιστάσεις είναι χωρικές για περιγραφές τοποθεσίας (π.χ. *Στην περιοχή της Μάνδρας δύο μεγάλα ρέματα, το μεγάλο ρέμα «Σούρες» και το μικρό «Αγίας Αικατερίνης»*) και λιγότερο χρονικές (π.χ. *εγκρίθηκε τελικά το 2016*). Το λεξιλόγιο είναι τεχνικό, εξειδικευμένο με ορολογίες (π.χ. *διήθηση, διάβρωση, υδατοπερατότητα, ηθμός*). Έχουμε πληθώρα ταξινομικών (π.χ. *υδατικών ροών, απορροφητική ικανότητα, ομβρίων υδάτων, βορειοδυτικά βουνά, υδατοπερατά οδοστρώματα*) και επιθετικών προσδιορισμών (π.χ. *εγκληματική διαχείριση, μεγάλη αλλοίωση, σχεδιασμένη δόμηση*).

Το ύφος που διακρίνουμε, στο σύστημα διάθεσης, είναι κυρίως απρόσωπο. Ο παραγωγός περιγράφει το φαινόμενο αναλυτικά και τη φωτογραφία του δημοσιεύματος με χρήση γ' ενικού και πληθυντικού αριθμού. Ενώ, ελάχιστα διακρίνουμε α' πληθυντικό πρόσωπο με στόχο την παρότρυνση των αναγνωστών να αλλάξουν στάση. Μέσα σε αυτούς βάζει και τον εαυτό του θέλοντας να πετύχει μια πιο στενή σχέση με τον αναγνώστη και να τον πείσει. Ως προς τα είδη τροπικότητας, παρόλο που το κείμενο παράγεται από έναν επιστήμονα, διακρίνουμε πολλές περιπτώσεις αξιολογικής τροπικότητας κρίσης (π.χ. *τοπικοί φορείς θα μένουν*

ανίκανοι να αντιμετωπίσουν, από την Περιφέρεια που προσπάθησε να διορθώσει αυτές τις αστοχίες, η επί χρόνια αδιαφορία και ανευθυνότητα των κρατικών δομών, αυτούς που βίαια μπάζωσαν τα ρέματα), συναισθήματος (π.χ. βιώνουν μια τραγωδία, να βλέπουμε το έδαφος απλά σαν ένα άψυχο πεδίο οικοδόμησης), περιπτώσεις επιστημικής τροπικότητας (π.χ. Η διάβρωση που οφείλεται στην μεταφορά του εδάφους από το νερό οφείλεται εδώ καθαρά σε ανθρώπινους παράγοντες, υφίσταται χρόνια τώρα και θα το ανεχόμαστε μάλλον για πολύ) και τέλος δεοντικής (π.χ. Να γίνουν οι απαραίτητες διαπλατύνσεις και να φύγουν οι αυθαίρετες κατασκευές, Όταν σταματήσουμε να βλέπουμε το έδαφος απλά σαν ένα άψυχο πεδίο οικοδόμησης, όταν καταλάβουμε πως κάθε μας παρέμβαση στην φύση οφείλει να γίνεται με σεβασμό και γνώση των αρχών που την διέπουν, τότε θα αφήσουμε πίσω μας τις περιβαλλοντικές καταστροφές) όπου στην πρώτη περίπτωση ζητάει άμεσα το τι πρέπει να γίνει ενώ στη δεύτερη με έμμεσο τρόπο το μεταφέρει στον αναγνώστη με τη μορφή συμβουλής.

Ο φοιτητής Χημικών Μηχανικών και παραγωγός του κειμένου κάνει χρήση ευθέως λόγου σε δύο σημεία και πλάγιου σε ένα. Παραθέτει πρώτον τα λόγια ενός καθηγητή της σχολής Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών και δεύτερον ενός Πολιτικού Μηχανικού. Όσον αφορά τον πλάγιο λόγο, παραθέτει πληροφορίες από το blog «Γεωμυθική» σε συνδυασμό με την εικόνα που προβάλλεται στο δημοσίευμα. Όλα τα παραπάνω αποτελούν πρόσθετες πληροφορίες που συμπληρώνουν τις δικές του. Έχουν βοηθητικό σκοπό για αυτό άλλωστε απουσιάζει ο σχολιασμός τους.

Η φωνή που ακούγεται σε όλο το άρθρο είναι αυτή του φοιτητή και των δύο ακόμα ειδικών. Ο λόγος είναι κατά βάση επιστημονικός περιβαλλοντικός με ορισμένα στοιχεία δημοσιογραφικού όπως είναι οι αξιολογικές τροπικότητες. Ο παραγωγός ενώ αναφέρεται στο έδαφος και περιγράφει το συμβάν με επιστημονικό λεξιλόγιο, δε μένει εκεί αλλά συνεχίζει ρίχνοντας την ευθύνη στο κράτος και στο πολιτικό σύστημα της χώρας.

6.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση/ Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	περιορίζονται δυσχεραίνεται διέπουν	έχουν σκεπάσει έχουν πλημμυρίσει μετατρέψει πλημμυρίζει αναβλύζουν εκτελούν εκπληρώσει πέρα βρέχει	αυξάνει αναζητεί πνίγηκε πέφτει αθροίζεται συγκρατήσει πέφτουν θα εξεβάλλαν	θα εκδικείται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	αποτελεί συνιστά αποτελούν x2 ήταν είναι υπάρχει έχει υπάρχουν	οφείλεται είναι		αποδείχθηκε
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		απορρόφηση διήθηση κίνδυνο διάβρωση	μεταφορά αποταμιευτή υπερχείλιση	πλημμύρες κατολισθήσεις

6.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	φιλοξενεί μαζεύουν εντεινότε	βιώνουν καταγγέλλεται δηλώνει διαβάζουμε θα μένουν αντιμετωπίσουν θα αδιαφορούν εγκρίθηκε έμεινε δηλώνει προειδοποιούσαμε εγκρίθηκε προσπάθησε διορθώσει γίνουν φύγουν αδειοδότησε	έκλεισε προχώρησαν έλαβαν επιθεωρήσει λάβει έμεινε δήλωναν έκανε βρει θα κάλυπταν υλοποιήσει χτίσει κλείσει επιτρέπει θα ανεχόμεστε χτίστηκε	υφίσταται σφραγίζεται μειώνει δυσχεραίνει είχαν δεχτεί έχουν χτιστεί είχε μειωθεί έχει υπογειοποιηθεί έχει καταπατήσει είχε διακοπή έχει μαζωθεί σκεπαστεί είχαν σκεπαστεί καταλαμβάνουν οδήγησαν θα οδηγούν σταματήσουμε γίνεται θα αφήσουμε μπάζωσαν υποβάθμισαν
Νοητικές				
α) Γνωσιακές		ξέχασε		
β) Αντιληπτικές	φαίνεται	φαίνεται		βλέπουμε
γ) Συναισθηματικές		θρηνούμε		καταλάβουμε
Συσχετιστικές	συνέβη έχει είναι	είναι x2 ανήκει έχει υφίσταται συμβαίνουν		οφείλεται οφείλει
α) Κατηγορικές				

β) Ταυτοποιητικές			
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		απουσία διευθέτησης προσπαθειών εξαγγελιών δόμηση παρεμβάσεις απουσία παρέμβαση αδιαφορία απόφαση	διαχείριση πιέσεις υποβάθμιση κάλυψη σφράγιση συμπίεση απώλεια υποβάθμιση απώλεια καταστροφής χρήση παρέμβαση συμπίεσης σφράγισης αλλοίωση κατασκευή αστοχίας στένωση τσιμεντοποίηση μετατροπή απογύμνωση διαπλατύνσεις

Ανάλυση κειμένου 7

Στο παραπάνω κείμενο, όσον αφορά τις αναπαραστατικές σημασίες, διακρίνουμε διαδικασίες κυρίως υλικές με δράστη τον άνθρωπο (π.χ. *έχει κάνει, μετράμε, βρίσκουμε*), έπειτα υλικές με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *είχανε επιχωματωθεί, έχει δεχτεί, έχει διακοπεί*) και τέλος λίγες υλικές με δράστη τη φύση (π.χ. *υπερχειλίζει, χάραζε*). Έχουμε επίσης και ένα μικρό αριθμό συσχετιστικών κατηγορικών διαδικασιών με μετέχοντες και δράστη τη φύση (π.χ. *υπάρχει, αποτελούν, συνιστούν*) οι οποίες χρησιμοποιούνται για την μετάδοση της πληροφορίας. Διαπιστώνουμε επίσης πράξεις που τονίζονται από τον παραγωγό του κειμένου με τη μορφή ουσιαστικών, κυρίως στην κατηγορία με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *διασφάλιση, διατήρηση, καταπατητής*). Οι περιστάσεις είναι κατά κύριο λόγο χωρικές (π.χ. *Στη Μάνδρα ... δύο ρέματα, οι «Σούρες», το μεγαλύτερο και της Αγίας Αικατερίνης, το μικρότερο*) με μία μόνο χρονική που προσδιορίζει την ημερομηνία του συμβάντος (π.χ. *το χθεσινό φαινόμενο*). Το λεξιλόγιο θα το χαρακτηρίζαμε ποικίλο. Είναι τεχνικό επιστημονικό (π.χ. *υδατορέματα, απορροή των πλεοναζόντων υδάτων, όμβρια ύδατα*), νομοθετικό (π.χ. *άρθρο 24 του συντάγματος, νομολογία, νομοθεσία*) και καθημερινό με στοιχεία τραγικότητας, ειρωνείας και υπαιτιότητας (π.χ. *ωχαδερφισμού, Ελληνάρας, λάδωμα, μπάχαλο, παίζουμε την κολοκυθιά, μεμψιμοιρούμε, βλακεία*). Κάνει χρήση εκφράσεων και λέξεων με τις οποίες παρομοιάζει τη συμπεριφορά των ανθρώπων με κάτι άλλο με περιπαικτικό τρόπο (π.χ. *σαν τις μωρές παρθένες, σαν τον Νέρωνα, κουτόφραγκων,*

βελανιδοφάγων). Όλα αυτά συνοδεύονται από μεγάλο αριθμό ταξινομικών (π.χ. τεχνικών έργων, όμβρια ύδατα, πολεοδομικές διατάξεις) και επιθετικών προσδιορισμών (π.χ. ζωτική σημασία, διεφθαρμένο κράτος).

Στις διαπροσωπικές σημασίες, στο σύστημα διάθεσης, το ύφος είναι απρόσωπο σχεδόν σε όλο το εύρος του κειμένου, για περιγραφικούς λόγους, με εξαίρεση το προσωπικό (α΄ και β΄ πληθυντικό) στο τέλος του άρθρου. Ο κειμενογράφος απευθυνόμενος άμεσα στον αναγνώστη τοποθετεί και τον εαυτό του με χρήση α΄ πληθυντικού για να αποδώσει ευθύνες για λανθασμένες πράξεις (π.χ. *Κι ύστερα μετράμε τους νεκρούς μας και κλαίμε σαν τις μωρές παρθένες. Και ρίχνουμε την ευθύνη ο ένας στον άλλον και παίζουμε την κολοκυθιά*). Ενώ με τη χρήση β΄ πληθυντικού διακρίνουμε την άμεση και ειρωνική προτροπή του απέναντι τους (π.χ. *Μην κουράζεστε παιδιά!*). Στο κείμενο διαπιστώνουμε όλα τα είδη τροπικότητας. Έχουμε αρκετές περιπτώσεις αξιολογικής κριτικής (π.χ. *Στη χώρα της ανομίας και του ωχαδερφισμού, αποδείχτηκε και το πιο θανατηφόρο, πόσες φορές το διεφθαρμένο κράτος δεν έχει αποδειχθεί παντελώς ανίκανο*) και αξιολογικής συναισθήματος (π.χ. *η πρόσφατη τραγωδία*). Διακρίνουμε επίσης επιστημική τροπικότητα με τη χρήση τροπικών στοιχείων που δείχνουν τη σιγουριά του παραγωγού σε αυτό που δηλώνει (π.χ. *Απαγορεύεται απολύτως η δόμηση μέσα στην έκταση, Είναι, άλλωστε, γνωστό τοις πάσι ότι στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας, Αυτή τη χώρα, με μαθηματική ακρίβεια, θα τη σβήσουμε μόνοι μας από το χάρτη*) και τέλος δεοντική με την οποία ζητά άμεσα κάτι από τους αναγνώστες (π.χ. *Μην κουράζεστε παιδιά!*).

Το μεγαλύτερο μέρος του κειμένου περιλαμβάνει ευθύ λόγο. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι το άρθρο αρχίζει με τα λόγια του καθηγητή στον τομέα Φυσικής Περιβάλλοντος. Ακούγεται δηλαδή η φωνή ενός επιστήμονα. Έπειτα παραθέτει αυτολεξεί κανονισμούς, αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και νομολογίες που και αυτά αποτελούν λόγο επιστημονικό και ειδικό. Στο υπόλοιπο κείμενο διακρίνουμε ευθύ λόγο από ένα απόσπασμα του Ελεύθερου Τύπου χωρίς να γίνεται αναφορά στο όνομα του δημοσιογράφου. Το κείμενο συνεχίζεται με τα αξιολογικά κριτικά σχόλια του δημοσιογράφου παραθέτοντας την άποψη του για το συνέβη, ποιος φταίει και τι πρόκειται να συμβεί. Συγκεντρωτικά, διαπιστώνουμε κυριαρχία του περιβαλλοντικού λόγου συγκριτικά με τον δημοσιογραφικό.

7.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	περικλείεται έχουν παραμείνει	συντελείται διασχίζουν συντελέστηκε διαπερνά περνά υπερχειλίζει αναζητά πνίγηκε πέφτει αθροίζεται χάραξε		
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	έχει βρίσκεται είναι υπάρχει έχουν απομείνει υπήρχαν	υπήρχαν αποτελούν συνιστούν έχουν υπάρχουν		αποδείχτηκε
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		ισορροπία συνέχεια		

7.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	απαγορεύεται επιβάλλουν συνεχίζεται ευδοκιμεί	έχει κριθεί πούμε έχει κάνει γουςτάρει λογοδοτεί σέβεται πραγματοποιήσει φροντίσει μετράμε ρίχνουμε	παίζουμε γκρινιάζουμε παίρνει βρίσκουμε επιβουλεύονται θέλουν σβήσουν κουράζεστε θα σβήσουμε ηδονίζοταν	είχανε επιχωματωθεί μπαζωθεί διατηρεί διασφαλίζεται προστατεύονται αποβλέπει διασφαλισθεί έχει δεχτεί έχουν χτιστεί έχει μειωθεί έχει υπογειοποιηθεί έχει χτίσει έχουν χτιστεί
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές		έβλεπε		
γ) Συναισθηματικές		κλαίμε μεμψιμοιρούμε παρηγορηθούμε		
Συσχετιστικές	είναι	οφείλεται υποχρεούται είναι έχει αποδειχθεί		
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		καταστροφής δόμηση ένταξη παρανομία		διασφάλιση εκτέλεσης διασφάλιση αλλοίωσης επιτέλεση διατήρηση λειτουργία καταπατητής

Ανάλυση κειμένου 8

Στο παραπάνω δημοσίευμα και με βάση το σύστημα της μεταβιβαστικότητας διακρίνουμε διαδικασίες υλικές με δράστη τη φύση (π.χ. *παρασύρθηκαν, καταστράφηκαν, βούλιαξαν, κατέβασε*). Έπονται οι υλικές με δράστη τον άνθρωπο και συγκεκριμένα την αστυνομία, το δήμο και τα συνεργεία της πυροσβεστικής (π.χ. *απαγόρευσε, επιχειρούν, έκαναν*). Λίγες είναι οι συσχετιστικές κατηγορικές με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *υπάρχει, είναι, αφορά*). Οι περιστάσεις είναι χωροχρονικές για ακριβή μετάδοση του τόπου και του χρόνου που έγιναν τα γεγονότα (π.χ. *Μπορεί από σήμερα να ξεκινάει η επίσημη καταγραφή των ζημιών στη Νέα Πέραμο, τη Μάνδρα και τη Μαγούλα, Την ίδια ώρα η Αστυνομία σήμερα το πρωί απαγόρευσε την κυκλοφορία στη Μάνδρα Αττικής*). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, περιγραφικό με αρκετούς επιθετικούς προσδιορισμούς (π.χ. *ορμητικά νερά, εκτεταμένες ζημιές, πληγείσες περιοχές*).

Με βάση το σύστημα της διάθεσης, επικρατεί απρόσωπο ύφος με παντελή απουσία δείξης προσώπου. Ο δημοσιογράφος κάνει μία αναλυτική περιγραφή της όλης κατάστασης και των μέτρων που πάρθηκαν χωρίς να εμπλέκει καθόλου τον αναγνώστη ή τον εαυτό του. Σχετικά με τα είδη τροπικότητας, τα οποία είναι ελάχιστα, έχουμε αξιολογική τροπικότητα κρίσης (π.χ. *έχει υποστεί πολύ σοβαρές ζημιές, τεράστιες είναι οι καταστροφές*) και συναισθήματος (π.χ. *τα πρώτα στοιχεία ... είναι αποκαρδιωτικά*) πράγμα που αποδεικνύει και πάλι ότι ο δημοσιογράφος αποσκοπεί κυρίως στη μετάδοση της πληροφορίας.

Στην όλη έκταση του κειμένου απουσιάζει ο ευθύς ή ο πλάγιος λόγος. Ακούγεται μονάχα η φωνή του δημοσιογράφου, ο οποίος αποφεύγει να πάρει θέση και διατηρεί μια ουδέτερη στάση απέναντι στα όσα διαδραματίστηκαν. Βέβαια, το άρθρο περιλαμβάνει αρκετές φωτογραφίες για να πείσει τον αναγνώστη για τα λεγόμενα του και να δραματικοποιήσει την κατάσταση. Στην ουσία κάνει έναν τελικό απολογισμό, με ακριβή στοιχεία με αριθμούς και πολλές εικόνες, των συμμετεχόντων και κυρίως των ζημιών. Ο λόγος είναι ξεκάθαρα δημοσιογραφικός, ενημερωτικού χαρακτήρα.

8.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		παρασύρθηκαν έχει υποστεί βούλιαξαν καταστράφηκαν έχουν υποστεί έχει υποστεί έχει καταστραφεί υπέστησαν παρασύρθηκαν καταστράφηκαν έπαθαν	παρασύρθηκαν υπέστησαν βούλιαξαν υπέστησαν θάφτηκε κατέβασε βούλιαξαν υπέστησαν έχουν υποστεί υπέστησαν	
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές		είναι		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

8.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	λένε υπέστησαν υπολογίζεται λένε	ξεκινάει σηματιστούν επιληφθούν απεγκλωβίσουν απαγόρευσε έκαναν	πει επιχειρούν πραγματοποιούν θα δοθούν αναλαμβάνει	
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές	αποτυπώνει ήταν υπάρχει είναι x4 αφορά	χρειάστηκε είναι		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		απαγόρευση εκτιμήσεις βοήθεια	καταγραφή καταγραφή	

Ανάλυση κειμένου 9

Αναλύοντας το παραπάνω απόσπασμα βασισμένοι στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας διακρίνουμε διαδικασίες υλικές με δράστη τη φύση (π.χ. απορροφήσουν, έχουν προκαλέσει, έχουν ισοπεδωθεί). Ακολουθούν ελάχιστες συσχετιστικές κατηγορικές με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. είναι, υπάρξουν) και λίγες διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση με τη μορφή ουσιαστικών (π.χ. αποψίλωση, κατασκευή, μπάζωμα). Διαπιστώνουμε κυρίως λίγες

χωρικές περιστάσεις με αναφορά στη Μάνδρα (π.χ. *η Μάνδρα είναι χτισμένη πάνω στο ρέμα Αγία Αικατερίνη*). Το λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί η δημοσιογράφος είναι κατά κύριο λόγο μη τεχνικό, περιγραφικό με αρκετές επαναλήψεις δίνοντας έμφαση στο μέγεθος του προβλήματος (π.χ. *χιλιάδες ρέματα έχουν μπαζωθεί, τα μπαζωμένα ρέματα, το μπάζωμα των ρεμάτων*). Υπάρχουν αρκετοί επιθετικοί προσδιορισμοί (π.χ. *ανεξέλεγκτη κατασκευή, καταστροφικές πλημμύρες, κατάλληλες πρακτικές*) και λίγοι ταξινομικοί (π.χ. *βιομηχανικά κτίρια, αναπτυξιακά σχέδια*).

Το ύφος, ως προς τις διαπροσωπικές σημασίες, είναι συνδυαστικό. Παρατηρούμε απρόσωπο ύφος για περιγραφή (γ' ενικό και πληθυντικό) και δείξι προσώπου (α' πληθυντικό) για συμμετοχή στα γεγονότα και παρότρυνση για ανάληψη δράσης (π.χ. *ερχόμαστε, χτίζουμε, προχωρήσουμε*). Η δημοσιογράφος απευθύνεται στον αναγνώστη χωρίς να εξαιρεί τον εαυτό της και συνδέεται έτσι περισσότερο μαζί του. Τα είδη τροπικότητας που διακρίνουμε είναι η αξιολογική κρίση (π.χ. *είναι τραγικό, η ανεξέλεγκτη κατασκευή σπιτιών*) και η δεοντική, μέσω της οποίας ζητά να γίνουν ορισμένες ενέργειες με άμεσες υποδείξεις (π.χ. *Για να μην υπάρξουν άλλα θύματα πρέπει να αποφεύγουμε να χτίζουμε σπίτια και βιομηχανικά κτήρια σε περιοχές υποκείμενες σε πλημμύρες. Να προσαρμόσουμε αναπτυξιακά σχέδια στις περιοχές που κινδυνεύουν από πλημμύρες. Να προωθήσουμε κατάλληλες πρακτικές στη χρήση γης, τη γεωργία και τη δασοπονία. Επίσης πρέπει να προχωρήσουμε σε κατασκευαστικά μέτρα για τη μείωση της πιθανότητας πλημμυρών και των συνεπειών τους και τέλος σημαντική είναι η ενημέρωση του πληθυσμού για την πλημμυρική διακινδύνευση και τις απαιτούμενες ενέργειες σε περίπτωση πλημμύρας*).

Σε όλο το κείμενο απουσιάζει η χρήση ευθέος ή πλάγιου λόγου. Αυτό έχει σαν αποτελέσματα η μοναδική φωνή που ακούγεται να είναι αυτή της δημοσιογράφου, η οποία περιγράφει και κάνει έναν αξιολογικό σχολιασμό της κατάστασης, θέτει ερωτήματα και έπειτα δίνει απαντήσεις. Χαρακτηριστικό του κειμένου είναι το γεγονός ότι το περιεχόμενο του συνάπτει απόλυτα με τον τίτλο. Η παραγωγός του κειμένου τίθεται κατά των ανθρώπινων παρεμβάσεων και υπέρ της φύσης. Συμπεραίνουμε ότι ο λόγος είναι δημοσιογραφικός για μετάδοση της πληροφορίας και κατάθεση πιθανών λύσεων του προβλήματος.

9.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		ξεκινούν έρχονται διοχετευτεί φτάσει απορροφήσουν πλημμυρίζουν προκάλεσαν	κόστισαν προκαλούν έχουν αλλάξει έχουν προκαλέσει έχουν ισοπεδωθεί έχουν προκαλέσει	εκδικείται έχουν προκαλέσει
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές		έχει υπάρχουν		
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

9.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	ερχόμαστε πάρομε	αποφεύγουμε χτίζουμε προσαρμόσουμε προχωρήσουμε		έχουν μπαζωθεί χτιστούν προωθήσουμε
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές		θρηνούμε		
Συσχετιστικές	θα συμβεί είναι x2 είχε θα λυθεί υπάρξουν	ήταν		έχουν είναι
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		έλλειψη μείωση ενημέρωση		αποψίλωση κατασκευή αποψίλωση μπάζωμα

Ανάλυση κειμένου 10

Μετά από την ανάλυση του παραπάνω κειμένου διαπιστώσαμε διαδικασίες υλικές με δράστη τον άνθρωπο (π.χ. *είχαμε επιλέξει, υπολογίσαμε, δήλωσε*). Παρατηρούμε και λίγες με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *είχαν κλείσει, είχαν γίνει*) όπου διαπιστώνεται η επίδραση της ανθρώπινης ενέργειας επάνω στη φύση. Επίσης, συναντάμε και λίγες συσχετιστικές κατηγορικές διαδικασίες με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *είναι, είχαμε, χρειάζεται*). Μεγάλη έκταση του κειμένου καταλαμβάνουν οι χωρικές περιστάσεις, που είναι ιδιαίτερα κατευθυντήριες (π.χ. *στην περιοχή της Μάνδρας περνάει η παλιά εθνική οδός Αθηνών – Θηβών και δίπλα στον δρόμο αυτό, την κεντρική αυτή παλιά οδό υπήρχε από την περιοχή πάνω της Αγ.*

Σωτήρας, που είναι τα βουνά προς την περιοχή Πατέρα και αρκετά χιλιόμετρα βόρεια της Μάνδρας, μια ορεινή περιοχή με ένα δίκτυο από μικρά ποτάμια που ενώνονται και κάνουν ένα μεγαλύτερο χείμαρρο, ο οποίος είχε μπαζωθεί επί μήκους πάνω από 500 μέτρα). Οι χρονικές είναι εμφανής σε μικρότερο ποσοστό (π.χ. τα σημερινά γεγονότα, το 1996, στα τελευταία είκοσι με τριάντα χρόνια). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, παρόλο που στο κείμενο μεταφέρονται τα λόγια ειδικών επιστημόνων. Είναι επιπλέον περιγραφικό και κατανοητό με αρκετούς επιθετικούς προσδιορισμούς (π.χ. μικρά ποτάμια, μεγάλες πλημμύρες, εγκληματικού χαρακτήρα, ακραίο γεγονός) και ελάχιστους ταξινομικούς (π.χ. ορεινή περιοχή, φυσική ροή, τεχνητή ροή).

Σύμφωνα με το σύστημα διάθεσης, ως προς τις διαπροσωπικές σημασίες, το ύφος είναι απρόσωπο με γ' ενικό και πληθυντικό για περιγραφή του τόπου και τρόπου που σημειώθηκε η καταστροφή. Δείξη προσώπου χρησιμοποιείται για αναφορά στον ίδιο και στους συναδέλφους του για τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν μελλοντικά (π.χ. να υπολογίσουμε τον όγκο και να δούμε τι διατομή χρειάζεται). Διακρίνουμε αρκετές περιπτώσεις αξιολογικής τροπικότητας της κρίσης (π.χ. η μη γνώση και ουσιαστική ενασχόληση με το θέμα ήταν εγκληματικού χαρακτήρα, το τραγικό ήταν ..., η φύση είχε προειδοποιήσει για το ότι κακώς είχαν γίνει επεμβάσεις), επιστημικής απόλυτης βεβαιότητας (π.χ. ψάχνουμε να δούμε τι γίνεται, ενώ είναι προαναγγελλμένο, τα πάντα είναι προκαθορισμένα) και λίγες περιπτώσεις δεοντικής. Στην πρώτη περίπτωση δίνεται με τη μορφή έμμεσης συμβουλής προς τον αναγνώστη (π.χ. Όποιος περάσει αυτό δρόμο (φύγει από τη Μάνδρα για να πάει βόρεια προς Αγ. Σωτήρα) αν προσπαθήσει -στο στενότερο σημείο μάλιστα- να δει πού είναι το ρέμα που περνούν τα νερά, δεν θα δει πουθενά διέξοδο για το νερό). Στην δεύτερη με τη μορφή επισήμανσης για άμεση δράση (π.χ. πρέπει να υπολογίσουμε ποιες είναι οι μέγιστες βροχοπτώσεις που περιμένουμε στην ευρύτερη περιοχή, να υπολογίσουμε τον όγκο και να δούμε τι διατομή χρειάζεται ώστε να εξασφαλιστεί η δίοδος του νερού στην ακραία τιμή της βροχόπτωσης).

Σε όλο το κείμενο διαπιστώνουμε ευθύ και πλάγιο λόγο. Ακόμη και ο τίτλος του κειμένου περιλαμβάνει ευθύ λόγο ειδικών κάτι που ακολουθεί και στο υπόλοιπο. Το μεγαλύτερο μέρος διακατέχεται από αυτολεξεί παράθεση της ομιλίας ενός καθηγητή πανεπιστημίου. Πλάγιο λόγο διακρίνουμε στην εισαγωγική παράγραφο όπου ο δημοσιογράφος μεταφέρει περιληπτικά τα λόγια του καθηγητή για να κάνει εισαγωγή στο θέμα και να τα παραθέσει επακριβώς στη συνέχεια. Επίσης, ο

παραγωγός με πλάγιο λόγο παραθέτει και τα λόγια ενός καθηγητή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Συμπεραίνουμε ότι οι φωνές που ακούγονται είναι αυτές των ειδικών και σε πολύ μικρό βαθμό του δημοσιογράφου, ο οποίος αποφεύγει να πάρει θέση ή να σχολιάσει οτιδήποτε παρά μόνο να χαρακτηρίσει τον καθηγητή ως αποκαλυπτικό. Πρόκειται λοιπόν για επιστημονικό περιβαλλοντικό λόγο, αξιολογικού χαρακτήρα, με θετική στάση απέναντι στη φύση και ρίψη ευθυνών στον άνθρωπο.

10.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		γίνονται ενώνονται κάνουν περνούν είχε προειδοποιήσει θα επαναληφθούν		
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	υπήρχε είναι x3 ήταν			
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

10.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	περνάει περιμένουμε έχει έρθει	προειδοποιούν περιέγραψε χρησιμοποιούσαν κάνουν είχαμε επιλέξει έφτιαξε περάσει φύγει πάει προσπαθήσει ανέφερε συμπλήρωσε	προτείνει υπολογίσουμε υπολογίσουμε επισήμανε σημείωσε ψάχνουμε δήλωσε επισήμανε διαπίστωσε επαναλαμβάνονται παρουσιάζονται βρισκόμαστε	είχε μπαζωθεί είχαν κλείσει είχε κλειστεί είχε κλείσει είχαν γίνει είχε διατηρηθεί είχε διαμορφωθεί έχουν μειωθεί
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές		δει δει δούμε δούμε		
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	θα συμβούν ήταν x4 είναι x2 είχαμε χρειάζεται	ήταν εξασφαλιστεί γίνεται υπάρχουν αφορά		
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		παρέμβαση άγνοια	αδιαφορία ενασχόληση	

Ανάλυση κειμένου 11

Αναλύοντας το παραπάνω κείμενο, σχετικά με τις αναπαραστατικές σημασίες, διαπιστώνουμε ότι το σύστημα της μεταβιβαστικότητας κυριαρχείται από υλικές διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο (π.χ. *κάναμε, ευχηθήκαμε, τσακωνόμαστε, έχουν δεσμευτεί*), συσχετιστικές κατηγορικές με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *είναι, έτυχε, υπήρχαν, έχουμε*) και τέλος λίγες ουσιαστικοποιημένες πράξεις με δράστη και πάλι τον άνθρωπο (π.χ. *συντήρησης, κυρώσεις, διορθώσεις*). Οι περιστάσεις είναι χωρικές (π.χ. *Το κακό χτύπησε τη Μάνδρα, τη Μαγούλα, τη Νέα Πέραμο, Δεν χτύπησε την Κηφισιά, τη Γλυφάδα, το Χαλάνδρι*) με λίγες χρονικές κάνοντας αναφορά στην τοποθεσία και στο χρόνο που συνέβησαν τα γεγονότα (π.χ. *τη Δευτέρα 20 Νοεμβρίου*). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, καθημερινό, συναισθηματικό με μια δόση ειρωνείας και υπερβολής (π.χ. *μαύρη λίστα, ολοφυρόμαστε, στο τσάτρα πάτρα και στο ρωμέϊκο άστο τώρα, ο Χάροντας με το δρεπάνι περιμένουν, μοιάζει με ελβετικό τυρί*). Επιπλέον, υπάρχουν στοιχεία που το χαρακτηρίζουν ως θρησκευτικό (π.χ. *Ακόμη κι ο Θεός είναι άδικος, είπα. Η αλήθεια βέβαια είναι πως ούτε ο Θεός ούτε η φύση είναι άδικοι*) και δημοσιογραφικό (π.χ. *θα βγει στα ερτζιανά στούντιο δοκιμαστική πρόβα ραδιοφώνου Όταν κάναμε συνδέσεις με τον συνάδελφο*). Τέλος συναντάμε παλαικές εκφράσεις του τύπου «εξ ανάγκης», «εξ ιδιοσυγκρασίας». Ο δημοσιογράφος χρησιμοποιεί μια ποικιλία στο λεξιλόγιο του για να μεταδώσει την τραγικότητα της κατάστασης και να προκαλέσει έντονα συναισθήματα στον αναγνώστη. Εξίσου χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι παρατηρούμε πλήθος ταξινομικών (π.χ. *υπόγεια δίκτυα απορροής, κεντρικές – τοπικές – πολιτικές - υπηρεσιακές ευθύνες, οικιστικές - πολεοδομικές αυθαιρεσίες*) και επιθετικών προσδιορισμών (π.χ. *επίσημη ανακοίνωση, παράνομα σπίτια, σοβαρές αποφάσεις*).

Όσον αφορά το ύφος στις διαπροσωπικές σημασίες, έχουμε όχι μόνο απρόσωπο αλλά και δείξη προσώπου (α', β' ενικό και πληθυντικό, προσωπικές αντωνυμίες). Χρησιμοποιείται γ' ενικό και πληθυντικό για περιγραφικούς λόγους ενώ για μεταφορά πληροφοριών, απόδοση ευθυνών και προτροπή δράσης κάνει δείξη προσώπου (π.χ. *για να μεταδώσουμε την θλιβερή είδηση, Το δύσκολο είναι να επανορθώσουμε ή έστω να διορθώσουμε όσο μπορούμε περισσότερο και καλύτερα τη ζημιά που έχουμε κάνει στη φύση, Κακό που εμείς οι άνθρωποι φτιάξαμε και το οποίο παραμονεύει για να μας εκδικηθεί, ετοιμαστείτε για την επόμενη καταστροφή*). Σχετικά με τα είδη τροπικότητας, πολύ μεγάλος είναι ο αριθμός των αξιολογικών τροπικών

στοιχείων κρίσης (π.χ. τις πρωτοφανείς σκηνές της καταστροφής, Χτίζονται παράνομα σπίτια σε σαθρά εδάφη, Ορθώς έγιναν και τα δύο) και συναισθήματος (π.χ. θλιβερή είδηση, ζουν φτωχοί άνθρωποι, μέρες εθνικού πένθους). Αρκετές είναι και οι περιπτώσεις δεοντικής τροπικότητας μέσω των οποίων παροτρύνει έμμεσα τους αναγνώστες να προβούν σε συλλογικές δράσεις (π.χ. *Ας υπάρξει τουλάχιστον σ' αυτό συναίνεση, Ας συμφωνήσουν όλοι να γκρεμιστούν τα παράνομα σπίτια, να ζανανοίξουν τα ρέματα, να μπουν υπέρογκα πρόστιμα για οικιστικές και πολεοδομικές αυθαιρεσίες, να να να. Ας γίνουν όσα οι ειδήμονες, οι επιστήμονες, οι τεχνοκράτες και τεχνικοί εισηγηθούν, ας δημιουργήσουμε μέρες συλλογικής πάταξης της αυθαιρεσίας. Αντί να ολοφυρόμαστε για την απώλεια ζώων και περιουσίας, ας φροντίσουμε να τις προστατέψουμε, προλαμβάνοντας, με έργα κι όχι λόγια, το κακό*). Ο βαθμός της βεβαιότητας του ξεχωρίζει μέσα από την επιστημική τροπικότητα (π.χ. *Πιθανότατα εξ ανάγκης, αλλά και εξ ιδιοσυγκρασίας, Και πάντα τυχαίνει. Και πάντα έχουμε καταστροφές...*).

Στο συγκεκριμένο κείμενο απουσιάζει ο ευθύς και ο πλάγιος λόγος. Η μοναδική φωνή που ακούγεται είναι αυτή του δημοσιογράφου. Ο λόγος είναι καθαρά δημοσιογραφικός όπως φαίνεται άλλωστε και από το λεξιλόγιο, τα είδη τροπικότητας και την έντονη σχολιαστική διάθεση του παραγωγού του κειμένου, ο οποίος δε μένει μόνο στη μετάδοση της πληροφορίας.

11.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		βρει πλημμυρίζει κάνει		εκδικείται πνίγουν
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές	είναι	είναι x2		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

11.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	πέθαναν βρίσκονταν χτύπησε ζουν χτύπησε χτυπήσει χτύπησε χτύπησε έρχεται θα γίνει χάνονται φεύγουν παραμονεύει εκδικηθεί περιμένουν	ανακοινώθηκε βρίσκομαι κάναμε θα βγει κυκλοφόρησε είπαμε μεταδώσουμε παίζεις περιμένουμε μεταδώσουμε άργησε ήρθε ευχηθήκαμε μεγαλώσει ευχηθήκαμε μείνει τελείωσε βγήκαμε φτάσαμε κάναμε περιέγραφε είπα είπα προκαλούν κλείνεται απλώνεται κάνει	πούμε αρέσκονται φταίνε αρχίσουμε τσακωνόμαστε ζημιώνει επανορθώσουμε διορθώσουμε ξεδοντιάσουμε συντηρούν συμφωνήσουν γκρεμιστούν μπουν γίνουν εισηγηθούν ματαιώσουμε περιορίσουμε ληφθούν έχουν δεσμευτεί θα κάνουν αντιπολιτεύεται δημιουργήσουμε φροντίσουμε προστατέψουμε φτιάξαμε ετοιμαστείτε	μπαζώνονται χτίζονται έχουμε κάνει ξανανοίξουν
Νοητικές		μάθαμε ξεχάσω είπα ξεχνάμε		
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές	μοιάζει			
γ) Συναισθηματικές		ολοφυρόμαστε		
Συσχετιστικές	συνέβη είναι x10 έτυχε είχαμε υπήρχαν υπάρξει υπήρξε έχουμε x3 τυχαίνει γίνει	είχαμε ήταν είναι x3 αφορά υπάρξουν τύχει υπάρχουν υπάρξει αρκεί έγιναν χρειάζεται		
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		επιβεβαίωση καθαρισμού συντήρησης έλεγχοι	κυρώσεις διορθώσεις συμμόρφωση	

Ανάλυση κειμένου 12

Ξεκινώντας με το σύστημα μεταβιβαστικότητας στις αναπαραστατικές σημασίες εντοπίζουμε διαδικασίες υλικές με δράστη τον άνθρωπο και συγκεκριμένα το κράτος και ένα μικρό ποσοστό με δράστη τη φύση (π.χ. *έχουμε καταστρέψει, καίω, καταπατώ, χτίζω, πληρώνω, έπνιγαν, κατεδαφίστηκε, έφτιαξε, έριξε, κατέβηκε, πέρασε*). Υπάρχουν επίσης ελάχιστες διαδικασίες συσχετιστικές με την ιδιότητα να αποδίδουν γνωρίσματα (π.χ. *είναι, υπάρχει*). Διακρίνουμε περιστάσεις χρονικές (π.χ. *Πάλι καλά που τώρα το σπίτι κατεδαφίστηκε, η Φύση έριξε μέσα σε έξι ώρες*) και χωρικές (π.χ. *Στο Περιστερί υπάρχει ένας «δρόμος» ποταμάκι, στη Μάνδρα της Αττικής*). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό και διαφαίνεται η προσωπική «πινελιά» του συγγραφέα στο όλο κείμενο με διάφορες εκφράσεις και επιλογές που κάνει (π.χ. *Ελλαδιστάν* αντί για Ελλάδα, παρομοιάζει τα παράνομα κτίσματα ως εθνικό σπορ και το δρόμο ως ποτάμι, *νομικίστικα παραθυράκια, Όσκαρ βλακείας, μικροπολιτικά συμφέροντα, φακελάκια, ελλαδιστανικές κομπίνες* αντί για ελληνικές). Μέσα από το λεξιλόγιο αντιλαμβανόμαστε μια στάση ειρωνική. Υποβιβάζει την Ελλάδα ως μια υποανάπτυκτη χώρα (*Ελλαδιστάν-Πακιστάν*) ρίχνοντας το φταίξιμο στο κράτος. Υπάρχουν ταξινομικοί (π.χ. *κάθετο στενό δρόμο*) και επιθετικοί προσδιορισμοί (π.χ. *καταστρεπτικά οικιστικά περιβάλλοντα, τεράστιες εκτάσεις*) οι οποίοι δίνουν ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στο λόγο του συγγραφέα.

Στις διαπροσωπικές σημασίες διακρίνουμε κυρίως απρόσωπο ύφος (με οριστική ενεστώτα). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι σχεδόν όλη η έκταση του κειμένου αποτελεί μια περιγραφή του τι συμβαίνει στη χώρα μας, ποιος φταίει και το τι έγινε στη Μάνδρα. Χρησιμοποιεί α' πληθυντικό (π.χ. *Έχουμε καταστρέψει*) και προσωπική αντωνυμία (π.χ. *μας αξίζει*) έχοντας σκοπό να αποδώσει ευθύνες στους ανθρώπους και κατά συνέπεια στους αναγνώστες χωρίς να εξαιρεί φυσικά και τον εαυτό του. Επίσης, απευθυνόμενος με ερωτήσεις άμεσα στο κοινό, δημιουργώντας έτσι μια σχέση μαζί του, χρησιμοποιεί β' πληθυντικό πρόσωπο. Τους βάζει στην ουσία να αναλογιστούν και να προβληματιστούν για τις συνέπειες των παρελθοντικών πράξεων και των μελλοντικών που έπονται. Σχετικά με τα είδη τροπικότητας, κυριαρχεί η αξιολογική κρίση (π.χ. *Τα παράνομα κτίσματα στο Ελλαδιστάν είναι ένα είδος εθνικού σπορ μαζί με τις καταπατήσεις και τις πυρκαγιές, Πάλι καλά που τώρα το σπίτι κατεδαφίστηκε, Δίνει νερό και ρεύμα στα αυθαίρετα με νομικίστικα παραθυράκια, ... δημιουργώντας καταστρεπτικά οικιστικά περιβάλλοντα, μας αξίζει όσκαρ βλακείας και εγκληματικής αμέλειας, χαώδες οικιστικό περιβάλλον*)

και συναισθήματος (π.χ. Έχουμε καταστρέψει τεράστιες εκτάσεις πανέμορφης γης..., του οποίου δυστυχώς δεν έχω φωτογραφία). Η επιστημική τροπικότητα είναι αρκετά έντονη και φαίνεται η σιγουριά του συγγραφέα σε ορισμένα σημεία με τη χρήση κεφαλαίων γραμμάτων (π.χ. Κανένας δεν θα έχτιζε παράνομα αν ήξερε ότι δεν θα πάρει ΠΟΤΕ νερό και ρολόι της ΔΕΗ, το κράτος ΠΟΤΕ δεν έφτιαξε σχέδια οικιστικής ανάπτυξης). Η βεβαιότητα του μετριάζεται σε μια έκφραση που παρόλο που είναι με έντονο κόκκινο χρώμα για να δώσει έμφαση στην ποσότητα του νερού ξεκινάει με μια φράση που δείχνει την δική του πρόχειρη εκτίμηση χωρίς την επιβεβαίωση ειδικών ή το από που προέρχεται η συγκεκριμένη πληροφορία (π.χ. Με έναν πρόχειρο υπολογισμό, στη Μάνδρα της Αττικής, η Φύση έριξε μέσα σε έξι ώρες 15.200.000 τόνους νερό).

Παρατηρούμε ότι απουσιάζει ο πλάγιος λόγος και οι παραθέσεις απόψεων ειδικών ή άλλων προσώπων. Κυριαρχεί ο λόγος του συγγραφέα. Εξίσου χαρακτηριστικό είναι επίσης το κόκκινο χρώμα που χρησιμοποιεί και στην αρχή του κειμένου θέλοντας να δώσει έμφαση στο συμβάν και να τραβήξει την προσοχή του αναγνώστη. Κλείνοντας αντιλαμβανόμαστε και την σημασία του τίτλου του κειμένου. Παρόλο που αρχικά ο συγγραφέας παρουσιάζει την φύση ως δράστη, το κείμενο αποδεικνύει το αντίθετο. Ο λόγος δεν είναι επιστημονικός αλλά ειδησεογραφικός με σχολιαστικά στοιχεία και υποκειμενικότητα. Ακούγεται μόνο η φωνή του συγγραφέα ο οποίος ρίχνει την ευθύνη στο κράτος και στην αμέλεια των ανθρώπων.

12.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		κατεβαίνουν βρέχει βουλώσει θα έπνιγαν αποφασίζει βρέξει	θα βρέξει θα ρίξει καπνίσει έριξε κατέβηκε πέρασε	
Νοητικές		ξέρει		
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	υπάρχει			
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

12.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	άφηνε θα έχτιζε θα πάρει περιμένετε περιμένετε	χτίζω πληρώνω νομιμοποιώ κατεδαφίστηκε βοηθάει	δίνει έφτιαξε νομιμοποιούσε χτίζονται	έχουμε καταστρέψει καίω καταπατώ είχε χτίσει είχαν καεί
Νοητικές α) Γνωσιακές	ήξερε			
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές α) Κατηγορικές	έχω τύχαινε αξίζει υπήρχε	είναι ήταν συνέβη συνέβαινε θα συμβεί		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		καταπατήσεις		

Ανάλυση κειμένου 13

Μετά από την ανάλυση του παραπάνω κειμένου, βασισμένοι στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διαπιστώσαμε μεγάλο αριθμό υλικών διαδικασιών με δράστη τον άνθρωπο και πιο συγκεκριμένα το κράτος, τους μηχανικούς, την αστυνομία, την πυροσβεστική υπηρεσία, τους γιατρούς, τους διασώστες, τους δημοσιογράφους, τους κατοίκους και τα παιδιά (π.χ. *καταγράφουν, σπεύδουν, πετάγονται, έκανε, αναζητούσαν, αντιμετώπισουν*). Διαδικασίες υλικές με μετέχοντες τον άνθρωπο έχουμε σε μικρότερο βαθμό (π.χ. *πάθαμε, φτάνουν, αγνοείται*). Έπειτα, ακολουθούν οι συσχετιστικές κατηγορικές με μετέχοντες ή δράστη τον άνθρωπο που δίνουν περιγραφές και επεξηγήσεις (π.χ. *έγινε, σημαίνει, είναι, είμαστε*). Στο κείμενο υπάρχουν επίσης διαδικασίες νοητικές γνωσιακές (π.χ. *ξέρω, ερμηνεύσουν*), αντιληπτικές (π.χ. *καταλάβουν, βλέπεις, ακούσουν*) και συναισθηματικές (π.χ. *νιώθεις, θρηνεί, φοβούνται*). Παρά τη μεγάλη έκταση του δημοσιεύματος χαρακτηριστική είναι η απουσία ουσιαστικοποιημένων πράξεων. Αξίζει να αναφέρουμε και το μικρό αριθμό διαδικασιών με δράστη τη φύση (π.χ. *δίνει, σάρωσαν*). Ενώ υλικές διαδικασίες με δράστη τη φύση και αποδέκτη τον άνθρωπο έχουμε μία που είναι κοινή, όπως παρατηρούμε σε πολλούς πίνακες διαδικασιών της ανάλυσης μας, με το ρήμα «εκδικείται». Οι περιστάσεις είναι χωροχρονικές (π.χ. *δεν είχε δει τη Μάνδρα ... μπαίνοντας στην πόλη, Η κακοκαιρία χθες έπληξε κι άλλες περιοχές της Αττικής με τα πιο σοβαρά προβλήματα να σημειώνονται σε Κερασίни, Πέραμα, Σαλαμίνα και Αίγινα, αργά προχθές το βράδυ ανακοινώθηκε ... οι οποίοι το πρωί της Πέμπτης συνελήφθησαν*

σε πλημμυρισμένο εργοστάσιο της Μάνδρας). Ο δημοσιογράφος μεταφέρει την πληροφορία με λεπτομέρειες τόπου και χρόνου. Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό ποικιλόμορφο. Θα το χαρακτηρίζαμε συναισθηματικό, με μια δόση τραγικότητας και υπερβολής (π.χ. *κόλαση, ερείπια, θάνατος, σοκ, τάφος, νηστικοί, ξεπαγιασμένοι, ξάγρυπνοι, πανικό, στεφάνια, νεκροταφείο*). Χρησιμοποιεί μια έκφραση, παρμένη από τον τίτλο ενός βιβλίου ποίησης του Νίκου Καρούζου, παρομοιάζοντας τους ανθρώπους ως «*Χερουβείμ Αρουραίοι*» με ειρωνικό και υποτιμητικό τόνο. Διαπιστώνουμε πλήθος επιθετικών προσδιορισμών που δείχνουν το μέγεθος της καταστροφής (π.χ. *σκυθρωπές κουβέντες, κατεστραμμένη πόλη, σοβαρά προβλήματα, κομματιασμένα μνήματα, ξεριζωμένα δέντρα*) και ελάχιστων ταξινομικών που σχετίζονται με τη δημοσιογραφία (π.χ. *τηλεοπτικό άμβωνα, τηλεοπτικό ρεπορτάζ, πολεμικών ανταποκριτών*).

Το ύφος που κυριαρχεί στις διαπροσωπικές σημασίες και στο σύστημα διάθεσης είναι το απρόσωπο (γ' ενικό και πληθυντικό). Προσωπικό ύφος (α' ενικό και πληθυντικό, προσωπικές αντωνυμίες) διακρίνουμε ελάχιστα στα λόγια των κατοίκων και στην αξιολόγηση του δημοσιογράφου για τους ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένου και του ιδίου (π.χ. *Ήμασταν μέχρι προχτές νοικοκυραίοι στα σπίτια μας και στις ζωές μας και σήμερα είμαστε πλημμυροπαθείς, Είμαστε απίθανη φάρα εμείς οι άνθρωποι γενικώς, αλλά το πραγματικό μας μπόι μετριέται μπροστά στον θάνατο*). Σχετικά με τα είδη τροπικότητας, μεγάλος είναι ο αριθμός περιπτώσεων αξιολογικής τροπικότητας με την ιδιότητα της κρίσης (π.χ. *κι ηχεί παράξενα μέσα στα ερείπια, εξαιρετικά ανασφαλείς ως προς το μέλλον, Είναι παράξενες οι στιγμές εδώ, απίστευτος ηρωισμός, ασύλληπτη χυδαιότητα, δουλεύουν αδιάκοπα, έχουν να αντιμετωπίσουν και τους ασυνείδητους*) και λίγες με αυτή του συναισθήματος (π.χ. *Είναι μια κόλαση από τόνους λάσπης, το πιο αυστηρό και τρυφερό βλέμμα που μου έχουν ρίξει, πετάγονται έντρομα στον ύπνο τους*). Συναντάμε και λίγες περιπτώσεις επιστημικής τροπικότητας όπου διακρίνεται η βεβαιότητα του παραγωγού του κειμένου μέσα από τροπικά στοιχεία (π.χ. *Ο Δάντης ασφαλώς δεν είχε δει τη Μάνδρα, Όλοι, μα όλοι θρηνούν, ... γιατί ίσως ακόμα πιο τρομακτική, Προφανώς ο Καρούζος δεν θα χρειαζόταν ...*).

Στο κείμενο έντονη είναι η παρουσία ευθύ και πλάγιου λόγου, χωρίς όμως την απόλυτη κυριαρχία τους. Ο δημοσιογράφος εισάγει το θέμα με ευθύ λόγο

παραθέτοντας τα λόγια του Ιταλού ποιητή Δάντη. Σκοπός του είναι να περιγράψει τα συναισθήματα που νιώθει. Έχουμε αρκετές αναφορές των δηλώσεων των κατοίκων τόσο με ευθύ όσο και με πλάγιο λόγο. Στην περίπτωση του πλάγιου λόγου μεταφέρει τα λόγια των κατοίκων σε συνδυασμό με ένα περιγραφικό σχόλιο. Δίνει επίσης ένα στίχο του ποιητή Καρούζου σε ευθύ λόγο υπονοώντας την άποψη του για τους ανθρώπους και αντίστοιχα την «εκδίκηση» της φύσης. Τέλος, σε πλάγιο λόγο μεταφέρει τις πληροφορίες από την πυροσβεστική χωρίς κάποιον επιπλέον σχολιασμό. Συνοψίζοντας, εκτός από τη φωνή του δημοσιογράφου, η φωνή που ακούγεται εξίσου σε μεγάλο βαθμό είναι αυτή των κατοίκων.

Με βάση όλα τα παραπάνω καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο λόγος που κυριαρχεί είναι ο δημοσιογραφικός. Ο παραγωγός του κειμένου υιοθετεί ένα αφηγηματικό στυλ δραματικοποιώντας την κατάσταση, θέλοντας να προκαλέσει συναισθήματα στον αναγνώστη. Για αυτό το λόγο κάνει χρήση πολλών εικόνων εντός του κειμένου αποδεικνύοντας την ένταση και έκταση του προβλήματος. Όλα αυτά μαζί με την έντονη κριτική αξιολόγηση αποτελούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα του δημοσιογραφικού λόγου.

13.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		πέφτει σταματάει δίνει συναντήθηκαν έγιναν σάρωσαν έπληξε σημειώνονται		εκδικείται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	είναι	ήταν		
α) Κατηγορικές		είναι		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

13.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	περιγράφει πάθαμε ηχεί πάθαμε ισοπεδώθηκε καταστράφηκε χάθηκε πάθαμε αγνοείται πάθαμε παλεύει σταθεί βγάζει σταθεί σταθεί βρει βρει πλύνει πάει φτάνει φτάνει στηρίξει διαθέσει σκάει θα λειτουργήσει θα επιστρέψει φεύγει περνάει κλείνει φτάνουν μετριέται απέμεινε ανέρχονταν αξίζει σημειωθεί	φανταστείς περνάει εγκαταλείπει είχε δει παλεύουμε προσπαθούν δουλεύουν φταίει φτάσαμε επιβιώσει λειτουργεί καταγράφουν στέκονταν περιπολεί δουλεύουν σπεύδουν κυνηγάνε εζήλωσαν έζησαν έχουν σοκαριστεί εκλογικεύσουν τρυπάνουν πετάγονται πάει έκανε προσπαθούσα εξηγήσω επέμενε επέμενε πω χρησιμοποιεί υπονοεί θα δοθούν θα ξαναφτιαχτούν ευγνωμονούν βρίζουν μιλάνε έρχονται βάζουν λέει παίρνουν	έχουμε γίνει έχουν γίνει έλα δουλεύει κοιμηθεί στέκεται πάει βρει δεχτώ απαντά έχουν ρίξει καθίζει κάθεται βγάζει δίνει πιστεύει πιστεύει ξαναβγαίνω αγόρασε φορούσε κέρασε έσωσαν περνούσαν κοζάρουν ξαφρίσουν έκανε δείχνει θα χρειαζόταν έχει περιγράψει επέτεινε ανέφερε αναζητούσαν προστέθηκαν ενημερώθηκαν αντιμετώπισουν βρίσκουν επιδοθούν ανακοινώθηκε συνελήφθησαν φόρτωναν	μπάζωσε έχτισε αγόρασε καταστρέψαμε καταστρέψαμε
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές	ακούς			
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	είναι x5 είμαστε έχει συμβεί έγινε σημαίνει υπάρχουν x2 υπάρχει x2 έχει x2 συμβαίνει	υπάρχει είναι x7 ήμασταν είμαστε x3 θα είναι		υπάρχει x2
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	ύπαρξη			

Ανάλυση κειμένου 14

Μετά από την ανάλυση του συγκεκριμένου δημοσιεύματος διαπιστώσαμε, στο σύστημα μεταβιβαστικότητας, διαδικασίες υλικές τόσο με δράστη τον άνθρωπο, πιο συγκεκριμένα το δήμο Μάνδρας, τους πολιτικούς και τους πολίτες (π.χ. *έκανε, έλεγε, νομιμοποιούν, επιθυμούν*) όσο και με δράστη τη φύση (π.χ. *περνάει, διέσχισε, υπερχείλισε, έπληξαν*). Χαρακτηριστικό είναι ότι για ακόμη μια φορά συναντάμε το ρήμα «εκδικείται» στις υλικές διαδικασίες με δράστη τη φύση και αποδέκτη τον άνθρωπο. Αρκετές είναι και οι διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *μπαζώθηκε, εξαφανίστηκαν, βιάζουν, είχε σφραγιστεί*). Με δράστη τον άνθρωπο έχουμε επίσης συσχετιστικές κατηγορικές διαδικασίες (π.χ. *έχει, είναι, ήταν*) και ουσιαστικοποιημένες πράξεις (π.χ. *παρέμβαση, αδιαφορία, αντιμετώπιση*). Διακρίνουμε πλήθος χωροχρονικών περιστάσεων σε όλο το κείμενο, με πολλές επαναλήψεις της περιοχής της Μάνδρας (π.χ. *όποιο αυτοκίνητο κινείται στο σημείο εκείνο, ανάμεσα στο σούπερ μάρκετ και το αμαξοστάσιο του δήμου, στο πιο στενό σημείο των μπαζωμένων ρεμάτων, και έχει κατεύθυνση από τη Μάνδρα προς τα βόρεια, δηλαδή την Αγία- Σωτήρα και μετά το βουνό, Το 1991 τεράστιες ζημιές από νεροποντές υπέστη το ανατολικό αεροδρόμιο του Ελληνικού, και λίγους μήνες νωρίτερα μια μεγάλη μπόρα ήταν ικανή να δημιουργήσει τεράστιες ζημιές στην περιοχή Κανάρια της Ηλιούπολης. Το 1989 από βροχές καταστράφηκαν σπίτια και περιουσίες στα Άνω Πετράλωνα, τα Εξάρχεια, τους Αμπελοκήπους και τους Αγίους Αναργύρους. Δυο μήνες νωρίτερα είχαν «πνιγεί» όλα τα βόρεια προάστια. Το 1988 τα τραγικά αποτελέσματα της εγκληματικής πολιτικής υπέστησαν το Περιστέρι, ο Ταύρος, ο Γαργηττός, τα Λιόσια, το Μπουρνάζι... Ένα χρόνο νωρίτερα η Πετρούπολη, το Μεταξουργείο, αλλά και ο Μαραθώνας). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, κατανοητό με ποικίλα χαρακτηριστικά. Θα το χαρακτηρίζαμε αρχικά πολιτικό λόγω της παρουσίας και επανάληψης αρκετών λέξεων που σχετίζονται με την πολιτική (π.χ. *διακομματικά, αρμόδιους αιρετούς, πολιτικού κατεστημένου, πολιτική ελίτ, πολιτικής απόχρωσης, αυτοδιοίκηση, κεντρική εξουσία, ψηφοδέλτια, παραβάν των εκλογών*). Έπειτα, μακάβριο γιατί έχουμε πολλές επαναλήψεις με αναφορά στους νεκρούς (π.χ. *νεκροί, τραγωδία, πένθος, μακάβρια λίστα, οι νεκροί δεν γυρίζουν πίσω, αθώων νεκρών*). Μεγάλος είναι και ο αριθμός των επιθετικών προσδιορισμών (π.χ. *ανυπολόγιστων καταστροφών, τραγικές συνέπειες, τεράστια πρόστιμα*).*

Το ύφος που κυριαρχεί στις διαπροσωπικές σημασίες, ως προς το σύστημα διάθεσης, είναι το απρόσωπο καθώς στην ουσία πρόκειται για μια περιγραφή. Δείξη προσώπου έχουμε με α' ενικό όταν ο παραγωγός του κειμένου αναφέρεται στον εαυτό του (π.χ. *κάθισα, μετρούσα, γράφω*) και με α' πληθυντικό ή προσωπικές αντωνυμίες αναφερόμενος στον εαυτό του και στους αναγνώστες (π.χ. *ακούσαμε, βλέπουμε ενεοί στις τηλεοράσεις μας*). Έχουμε αρκετές περιπτώσεις αξιολογικής τροπικότητας κρίσης (π.χ. *από εγκληματική άγνοια ή αδιαφορία, δηλαδή κλείστηκε βιαίως, Το ότι είχε διακοπεί βιαίως η φυσική ροή του νερού, αλλά και το ότι –άλλο έγκλημα!-, του εγκληματικού μπαζώματος των ρεμάτων, τα αποτελέσματα της εγκληματικής πολιτικής*) και λίγες συναισθήματος (π.χ. *Πόσο καιρό να τη γλιτώνει η έρμη η Μάνδρα*). Με επιστημικά τροπικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται στο κείμενο εκφράζεται η βεβαιότητα του δημοσιογράφου για τα όσα παραθέτει (π.χ. *κι ακόμα δεν ξέρω αν η λίστα έχει τελειώσει, που προφανώς στα λόγια έχει μέριμνα του ...*, *Το νερό δεν έχει ΚΑΜΙΑ διέξοδο, Κυριολεκτικά γεμάτη, Και δεν έχει τέλος, φαίνεται, η απαρίθμηση των προειδοποιήσεων της φύσης...*). Στο τέλος του κειμένου ο παραγωγός του ζητάει με άμεσο τρόπο από τους αναγνώστες να σκεφτούν πριν ψηφίσουν αναλογιζόμενοι σοβαρά τις συνέπειες, οπότε και έχουμε δεοντική τροπικότητα (π.χ. *Οι πολίτες αυτής της χώρας, εάν πραγματικά επιθυμούν να αποδώσουν δικαιοσύνη στη μνήμη των σημερινών αθών νεκρών, πρέπει να θυμηθούν τι συνέβη στις 15 Νοεμβρίου 2017 στη Μάνδρα Αττικής, όταν θα κρατούν τα ψηφοδέλτια στα χέρα τους, μπροστά από τα παραβάν των εκλογών*).

Στο κείμενο διαπιστώνουμε την εμφάνιση ευθέος λόγου αρχικά με μιας μικρής έκτασης παράθεση των λεγομένων κάποιων ιδιωτών (π.χ. *«για να εξυπηρετείται ο κόσμος στα ψώνια του»*) και έπειτα με ένα στίχο από ένα τραγούδι του Μάνου Χατζιδάκι (π.χ. *«πώς τον λεν τον ποταμό; Ιλισσό!»*). Και στις δύο περιπτώσεις προηγείται ή ακολουθεί σχολιασμός με ειρωνικό τόνο από τον δημοσιογράφο. Πλάγιο λόγο έχουμε δύο φορές στο δημοσίευμα όπου μεταφέρονται τα λόγια ενός καθηγητή γεωλογίας που είναι ειδικός επί του θέματος. Επίσης, ο δημοσιογράφος μεταφέρει στοιχεία από μία μελέτη του Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών και από μία έρευνα του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Συμπερασματικά, η φωνή που ακούγεται περισσότερο είναι αυτή του δημοσιογράφου, με έντονη σχολιαστική διάθεση και κατά συνέπεια υπερτερεί ο δημοσιογραφικός λόγος. Η φωνή των ειδικών και τα στοιχεία από τα ιδρύματα υπάρχουν σε μικρότερο ποσοστό και αποτελούν

περιβαλλοντικό λόγο. Ο δημοσιογράφος προσπαθεί να επιβεβαιώσει την άποψη του μέσα από την παράθεση επιστημονικών πληροφοριών και να πείσει τον αναγνώστη για την ακρίβεια των όσων παραθέτει.

14.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		ενώνονταν έκαναν γινόταν τρέχει φύγει περνάει γέμισε κρυβόταν έρεε ξεκινούσε διέσχιζε περνούσε έφτανε θα πάει έτρεχε απορροφούσε	κατέληγε έχουν αντιστραφεί βρει βρει προειδοποιεί υπερχείλισε έφτασε κτυπούν ανατράπηκαν πλημμύρισαν έπληξαν δημιουργήσει καταστράφηκαν είχαν πνιγεί σταματήσει	πήρε εκδικείται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	υπήρχε ήταν είναι x3 είχαν	έχει είχε υπέστη ήταν		
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	μείωση	προειδοποιήσεων		εκδίκηση

14.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	είχαν φτάσει έχει τελειώσει θα μεγαλώσει γλίτωσε γλίτωνε κινείται γλιτώνει χαμήλωσαν κρύφτηκε περιμένουν έρχονται κάλυπταν καλύφθηκε	κάθισα γράψω μετρούσα τελειώσω πούμε αδιαφορεί πήρε έκανε συμφώνησαν ξεπεταχτεί εξυπηρετείται έλεγε γυρίζουν πήρε συνέχισε ενοχληθεί	ενημέρωσε ενέπνευσε γράφει έκανε έχει δημοσιοποιήσει δώσει θα πάει νομιμοποιούν επιβάλλει ενημερώνει ξεκίνησα γράφω τελειώνω επιθυμούν αποδώσουν θα κρατούν	είχε κάνει μπαζώθηκε κλείστηκε είχε σφραγιστεί εκτάθηκε είχε διακοπεί διαμορφωθεί βιάζουν έχουν μπαζωθεί μπαζώθηκαν κρύφθηκαν εξαφανίστηκαν μπαζώνω μπαζώνω μπαζώνω μπαζώνω έρχεται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές		ξέρω θυμίζει ξεχάστηκε νομίζουν ξέρουμε θυμηθούν		

β) Αντιληπτικές		ακούσαμε είδαν βλέπει βλέπουμε		
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές α) Κατηγορικές	ήταν έγιναν έχει x2 είχαμε x2 είναι x2 έχουμε αποτελούν	έχει x2 υπήρξε υπήρχαν είχε δείξει είναι ήταν υπέστησαν		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	αύξηση	παρέμβαση άγνοια αδιαφορία βελτίωση	περιφρόνηση αδιαφορία αντιμετώπιση	μπάζωμα βιασμό

Άρθρο 15

Την ξεχάσαμε τη Μάνδρα;

Δεν έχει πλημμύρες στην Σαουδική Αραβία, κύριοι

Τί έγινε ρε παιδιά; Την ξεχάσαμε τη Μάνδρα; 21 ζωές χάθηκαν. Κι ασχολούμαστε με το εμπόριο όπλων του Παπαδόπουλου στην Υεμένη και την Σ. Αραβία, λες και η κυβέρνηση θέλει να στραφούν τα φώτα της δημοσιότητας εκεί για να παραβλεφθούν ...

Πέμπτη, 23/11/2017

... οι εγκληματικές ευθύνες του κράτους, της Νομαρχίας και των όποιων αρμοδίων.

Η φύση δεν εκδικείται. Η φύση δημιουργεί/λειτουργεί. Η φύση έχει νόμους, που όταν παραβιάζονται από ένα οικονομικό μοντέλο-καζίνο που θέλει χλιδή στην κορυφή, αλλά ανισότητα και διαφθορά στη βάση, οι συνέπειες είναι τραγικές.

Η Αττική αν και με τα λιγότερα χιλιοστά βροχόπτωσης στη χώρα, έχει να παρουσιάσει ένα βαρύ ιστορικό πλημμυρών και σχεδόν πάντα Νοέμβρη μήνα. Μάλιστα, η περιοχή της Δυτικής Αττικής άρχισε να ταλαιπωρείται με πλημμυρικά φαινόμενα από τη δεκαετία του '50. Ειδικότερα, πλημμύρες είχαν καταγραφεί το 1953, το 1963, το 1977, το 1978, το 1996, το 2003 κ.λπ. Αλλά όπως φαίνεται κανείς δεν το θυμάται, μέχρι βεβαίως την επόμενη καταστροφή, που όλοι (ζανά) τρέχουν να βρουν τις αιτίες.

Στο μεταξύ τα κόμματα θα περνούν τροπολογίες της τελευταίας στιγμής για τη νομιμοποίηση παραβιάσεων του περιβαλλοντικού δικαίου, τα ρέματα θα μπαζώνονται για να γίνουν οικόπεδα και να έρθει η... ανάπτυξη, τα δάση θα καίγονται, η δημόσια διοίκηση παντελώς ανίκανη και αδιάφορη θα παριστάνει ότι παίρνει μέτρα και ελέγχει, οι μελέτες θα μένουν στα συρτάρια, οι τοπικοί άρχοντες θα συνεχίζουν να θεωρούν τον πολεοδομικό σχεδιασμό ως εμπόδιο στην αναπτυξιακή πορεία του δήμου τους και τα νομοσχέδια για τη νομιμοποίηση των αυθαιρέτων θα υπερψηφίζονται το ένα μετά το άλλο προς τέρψη των πολιτών/ψηφοφόρων.

Επειδή βροχές, πλημμύρες, φωτιές και σεισμοί θα έρθουν και θα ξανάρθουν, έρχεται στο προσκήνιο επιτακτικά όχι μόνο η ανάγκη για τιμωρία των ενόχων, αλλά και η ανάγκη για έργα και υποδομές που θα προστατεύουν το περιβάλλον και τους ανθρώπους.

Ανάλυση κειμένου 15

Ξεκινώντας με τις διαδικασίες, στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας, στο παραπάνω κείμενο υπερτερούν οι υλικές με δράστη τον άνθρωπο και πιο συγκεκριμένα την κυβέρνηση, τα κόμματα και τη δημόσια διοίκηση (π.χ. *θέλει, τρέχουν, θα παριστάνει*). Διακρίνουμε λίγες υλικές διαδικασίες με δράστη τη φύση (π.χ. *δημιουργεί, λειτουργεί*) και πάλι μία με δράστη τη φύση και αποδέκτη τον άνθρωπο με τη χρήση του ρήματος «*εκδικείται*». Οι περιστάσεις είναι ελάχιστες χωροχρονικές με αναφορές κυρίως σε χρονολογίες (π.χ. *Η Αττική ... και σχεδόν πάντα Νοέμβρη μήνα. Μάλιστα, η περιοχή της Δυτικής Αττικής άρχισε να ταλαιπωρείται με πλημμυρικά φαινόμενα από τη δεκαετία του '50. Ειδικότερα, πλημμύρες είχαν καταγραφεί το 1953, το 1963, το 1977, το 1978, το 1996, το 2003 κ.λπ.*). Το λεξιλόγιο του άρθρου είναι μη τεχνικό, καθημερινό με ειρωνική διάθεση, η οποία ξεχωρίζει ήδη από τον τίτλο με τη μορφή ερωτήσεων (π.χ. *Τί έγινε ρε παιδιά; Την ξεχάσαμε τη Μάνδρα; Η φύση έχει νόμους, που όταν παραβιάζονται από ένα οικονομικό μοντέλο-καζίνο που θέλει χλιδή στην κορυφή*). Παρατηρούμε κυρίως ταξινομικούς προσδιορισμούς (π.χ. *πλημμυρικά φαινόμενα, δημόσια διοίκηση, πολεοδομικό σχεδιασμό*) και λίγους επιθετικούς (π.χ. *εγκληματικές ευθύνες, βαρύ ιστορικό*).

Πρόκειται για ένα κείμενο μικρής έκτασης στο οποίο το ύφος είναι απρόσωπο με εξαίρεση την εισαγωγή που περιέχει δείξη προσώπου με *α'* πληθυντικό. Ο δημοσιογράφος ξεκινάει απευθυνόμενος στο κοινό με ερωτήσεις για να ρίξει έπειτα τις ευθύνες στο κράτος και στους αρμόδιους. Ακόμη και οι περιπτώσεις αξιολογικής τροπικότητας που διακρίνονται αφορούν την κριτική του στάση απέναντι στους πολιτικούς και στα κόμματα (π.χ. *οι εγκληματικές ευθύνες του κράτους, τα κόμματα θα περνούν τροπολογίες της τελευταίας στιγμής, η δημόσια διοίκηση παντελώς ανίκανη και αδιάφορη...*). Διαπιστώνουμε και μια περίπτωση επιστημικής τροπικότητας όπου φαίνεται ο βαθμός σιγουριάς του (*και σχεδόν πάντα Νοέμβρη μήνα*).

Στο παραπάνω δημοσίευμα δεν έχουμε χρήση ευθέος ή πλάγιου λόγου από τον παραγωγό του. Η μοναδική φωνή που ακούγεται είναι αυτή του δημοσιογράφου, ο οποίος ασκεί κριτική και απαιτεί να παρθούν μέτρα για την προστασία όχι μόνο του περιβάλλοντος αλλά και των ανθρώπων. Ο λόγος είναι δημοσιογραφικός χωρίς κανένα στοιχείο περιβαλλοντικού.

15.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	είχαν καταγραφεί	δημιουργεί λειτουργεί θα έρθουν θα ξανάρθουν		εκδικείται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές		έχει		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

15.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	χάθηκαν παρουσιάζει άρχισε ταλαιπωρείται έρχεται θα προστατεύουν	ασχολούμαστε θέλει στραφούν παραβλεφθούν θέλει τρέχουν βρουν θα περνούν	έρθει θα παριστάνει παίρνει ελέγχει μένουν θα συνεχίζουν θεωρούν θα υπερηφίζονται	παραβιάζονται θα μπαζώνονται θα καίγονται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές		ξεχάσουμε θυμάται		
β) Αντιληπτικές		φαίνεται		
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές	έγινε είναι έχει			
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		νομιμοποίηση		

Ανάλυση κειμένου 16

Επιχειρώντας να αναλύσουμε τα γλωσσικά χαρακτηριστικά του παραπάνω κειμένου, παρατηρούμε ως προς τις αναπαραστατικές σημασίες, στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διαδικασίες υλικές με δράστη τον άνθρωπο. Δράστες, πιο ειδικά, είναι οι βουλευτές, οι κυβερνήσεις, οι υπουργοί, οι αρμόδιοι, οι κάτοικοι και οι εργαζόμενοι (π.χ. υπογράφει, προσπαθούν, θα πάρει, αποζημιωθούν, έχει πληγεί). Διακρίνουμε λίγες συσχετιστικές κατηγορικές διαδικασίες με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. είναι, υπάρχουν). Τέλος, έχουμε ουσιαστικοποιημένες πράξεις με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. εξασφάλιση, καταπάτηση, εξαφάνιση, τραυματισμό). Οι περιστάσεις είναι κυρίως χωρικές (π.χ. υπάρχουν κι άλλες περιοχές της Αττικής ... ζώνη Ασπροπύργου - Ελευσίνας, παράκτια περιοχή

Μαραθώνα - Ν. Μάκρης, Βάρης - Αγίας Μαρίνας Κορωπίου, Σαρωνίδας - Αναβύσσου - Παλαιάς Φώκαιας, ζώνη Λουτρακίου, ζώνη τεχνητής λίμνης Μαραθώνα) με μία μόνο χρονική (π.χ. και οδηγεί εν έτη 2017). Το λεξιλόγιο είναι τεχνικό καθώς περιλαμβάνει ειδικούς όρους (π.χ. *υδατορεμάτων, απορροής των επιφανειακών νερών, εκχερσώσεις, λεκανών απορροής, ποταμών του υδατικού διαμερίσματος, ζώνη τεχνητής λίμνης, κοίτη των χειμάρρων*) και ταξινομικούς προσδιορισμούς (π.χ. *δασικό πλούτο, δασική βλάστηση, τεχνητής λίμνης, αντιπλημμυρική προστασία, πλημμυρικού φαινομένου*). Παρατηρούμε επίσης πολλές λέξεις που σχετίζονται με την πολιτική (π.χ. *βουλευτής κόμματος, κυβερνήσεις, πολιτική*).

Στις διαπροσωπικές σημασίες και ειδικότερα στο σύστημα διάθεσης κυριαρχεί το απρόσωπο ύφος με απουσία δείξης προσώπου. Στο κείμενο διακρίνουμε περιγραφή της κατάστασης και κριτικό σχολιασμό, των αρμόδιων που ευθύνονται για τα πλημμυρικά φαινόμενα, από τον παραγωγό του. Αυτό προκύπτει άλλωστε και από τα αξιολογικά τροπικά στοιχεία κρίσης που επικρατούν (π.χ. *Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΕΛ ... έχουν τεράστια ευθύνη, τα έργα που συνδέονται ... υλοποιούνται γρήγορα και με fast track διαδικασίες*).

Αρχικά να αναφέρουμε ότι παραγωγός του κειμένου είναι η κοινοβουλευτική ομάδα του ΚΚΕ. Αυτή χρησιμοποιεί ευθύ λόγο για να παραθέσει αυτολεξεί την ερώτηση του βουλευτή του κόμματος ΚΚΕ Γιάννη Γκικόκα προς τον υπουργό Υποδομών και Μεταφορών. Οπότε, σε όλο το κείμενο ουσιαστικά η μοναδική φωνή που ακούγεται είναι αυτή του βουλευτή, ο οποίος ρίχνει ευθύνες, αξιολογεί παλαιότερες πολιτικές και θέτει ερωτήματα στον υπουργό. Πρόκειται για πολιτικό λόγο με στοιχεία δημοσιογραφικού και περιβαλλοντικού. Αυτό οφείλεται στο γεγονός πρώτον της υποκειμενικής σχολιαστικής διάθεσης του βουλευτή και δεύτερον της γνώσης του επί του θέματος, όπως αυτή ξεχωρίζει από το τεχνικό και περιγραφικό λεξιλόγιο.

16.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές				κόστισαν χάνονται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές				είναι
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	επιδείνωση	αποτροπή		

16.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	χάνονται παραμένουν υλοποιούνται αποδίδουν συνδέονται υλοποιούνται υλοποιούνται συνυπολογίζεται επιφέρουν ξεκινήσουν υλοποιηθούν στελεχωθούν ενισχυθούν σταματήσουν καταβληθούν	κατέθεσε υπογράφει σημειώνεται εφαρμόζουν οδηγεί οδήγησε οδηγεί οδήγησε σχεδιάζονται υλοποιούνται έχει προχωρήσει προσπαθούν επιρρίψουν	έκαναν διαβεβαίωσαν προχωρήσει οδηγούν ερωτάται θα πάρει θα πάρει θα πάρει αποζημιωθούν έχει πληγεί αδυνατεί φτάσει θεωρηθεί	καταστρέφει καταστράφηκε πολλαπλασιάζει
Νοητικές				
α) Γνωσιακές		γνώριζαν		
β) Αντιληπτικές		βλέπουν		
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές	είναι x3 υπάρχουν υπάρχει x2 αποδεικνύεται υπάρξουν	έχει έχουν x3		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	απαλλαγή διακοπή	αδυναμία		οριοθέτηση εξασφάλιση εξασφάλιση καταπάτηση κάλυψη εξαφάνιση τραυματισμό αναπλήρωση

Ανάλυση κειμένου 17

Αναλύοντας το συγκεκριμένο δημοσίευμα, βασισμένοι στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διαπιστώνουμε πλήθος υλικών διαδικασιών με δράστη τον άνθρωπο. Ειδικότερα, τους κατοίκους (π.χ. *μετρούν, προχωράει, σταμάτησε, θα πάρει*), την κυβέρνηση (π.χ. *ξέρουν, σκέφτονται*), τη δημοσιογράφο (π.χ. *επαναλαμβάνει, φύγω, ρωτάω*), την πυροσβεστική υπηρεσία (π.χ. *ψάχνουν, λέει*) και τους πολιτικούς (π.χ. *πήρε, είπε*). Έχουμε επίσης υλικές διαδικασίες με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *πνίγηκε, κινδυνεύουμε, θα αργήσει*) και λιγότερες με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *μπάζωσαν, έχει χτίσει, οριοθετηθεί*). Ελάχιστες είναι και οι υλικές διαδικασίες με δράστη τη φύση (π.χ. *ξεχείλισαν, έθαψαν, καταστράφηκε*). Παρατηρούμε για πολλοστή φορά τη χρήση του ρήματος «εκδικείται» στην κατηγορία των υλικών διαδικασιών με δράστη τη φύση και αποδέκτη τον άνθρωπο (π.χ. *έγιναν, έπνιξε*). Ως προς τις συσχετιστικές κατηγορικές διαδικασίες διακρίνουμε αρκετές με μετέχοντες τους ανθρώπους για περιγραφή (π.χ. *συνέβη, ήταν, θεωρείται, υπάρχουν*). Τέλος, έχουμε και νοητικές διαδικασίες της γνώσης (π.χ. *ξέρω, γνωρίζουν*), της αντίληψης (π.χ. *συνειδητοποίησα, φαίνονταν, καταλαβαίνεις*) και του συναισθήματος (π.χ. *δακρύζουν, θρηνούν, χαρεί*). Οι περιστάσεις στις οποίες διαδραματίζονται όλες οι παραπάνω διαδικασίες είναι χωροχρονικές, σε μικρό αριθμό αναλογικά με την έκταση του κειμένου (π.χ. *Στις 15 Νοεμβρίου απελευθέρωσαν ... που έπνιξαν τις φτωχογειτονιές της Δυτικής Αθήνας, Δέκα ημέρες μετά τις φονικές πλημμύρες στη Δυτική Αττική*). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό. Περισσότερο θα το χαρακτηρίζαμε ως συναισθηματικό, απαισιόδοξο και υπερβολικό (π.χ. *τάφος, σκηνικό καταστροφής, πένθος, οδύνη, νεκροί, όπου φτωχός και η μοίρα του, τραγωδία, θρηνούν για τους νεκρούς τους, κακό που τους συνέβη*). Διαπιστώνουμε καθημερινές εκφράσεις (π.χ. *οι ευθύνες γίνονται μπαλάκι από το δήμο στην περιφέρεια και τούμπαλιν*). Υπάρχουν λέξεις που το κάνουν και θρησκευτικό (π.χ. *οργή Θεού, θεοκρατική διατύπωση, μήνη του Θεού, Εκείνος*). Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η παραγωγός του κειμένου προσπαθεί να μεταδώσει τη θλίψη της και την τραγικότητα της κατάστασης στον αναγνώστη μέσα από το θλιβερό λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί. Το πετυχαίνει σε συνδυασμό με το μεγάλο αριθμό εικόνων που συμπεριλαμβάνει στο κείμενο της.

Το ύφος που διακρίνεται, στο σύστημα της διάθεσης, είναι κατά βάση απρόσωπο (γ' ενικό και πληθυντικό). Περιγράφει την κατάσταση και τα όσα βλέπει

χωρίς δείξη προσώπου. Δείξη διαπιστώνουμε είτε στα λόγια των κατοίκων που απευθύνονται στη δημοσιογράφο ή αναφέρονται στον εαυτό τους (π.χ. Για τον Γιώργο ήρθες; Είσαι δημοσιογράφος; *Μη μας ξεχνάτε, Ήξεραν ότι θα πνιγούμε*) είτε στην περίπτωση που η δημοσιογράφος περιγράφει τα γεγονότα (π.χ. *Με αυτή τη σκέψη ετοιμάζομαι να γυρίσω την πλάτη, Τον ρωτάω αν θα πάρει αποζημίωση*). Στα είδη τροπικότητας συναντάμε αρκετές περιπτώσεις αξιολογικής κρίσης (π.χ. *ανυπολόγιστες καταστροφές, ένα νεαρό κορίτσι, λυπημένο και περίεργο, με πλησιάζει ευγενικά, πολεοδομήθηκε «νόμιμα» με το σχέδιο της πόλης*), λιγότερες συναισθήματος (π.χ. *που έζησαν την ανείπωτη τραγωδία, Ρωτάει με ένα πικρό χαμόγελο*), λίγες περιπτώσεις επιστημικής (π.χ. *Πράγματι η συγκεκριμένη..., που ήταν σαφές ότι θα ανασύρονταν νεκροί, και μάλλον μάταια να αποκαταστήσουν τη ζημιά*) και δεοντικής τροπικότητας με τη μορφή συμβουλής (π.χ. *δεν του κάνεις ερωτήσεις, δεν θέλεις να σου πει λεπτομέρειες ... πρέπει να σεβαστείς το πένθος του*).

Στο κείμενο μας συχνή είναι η χρήση ευθέος λόγου. Η δημοσιογράφος παραθέτει τα λόγια των κατοίκων αρκετές φορές τα οποία συνοδεύει με σχόλια η πρόσθετες πληροφορίες (π.χ. *«Δείξε της πού πνίγηκε ο Γιώργος» της λέει η κ. Σωτηρία Πέππα. Ο Γιώργος Νέζης ήταν ο άντρας της αδελφής της*). Μία ακόμη φορά παραθέτει με ευθύ λόγο τις δηλώσεις ενός πυροσβέστη. Χρησιμοποιεί επίσης και πλάγιο λόγο για να μεταφέρει τις απαντήσεις των κατοίκων στις ερωτήσεις που τους θέτει. Επιπλέον, σε πλάγιο λόγο μεταφέρει τα επιχειρήματα της πολιτικής ηγεσίας. Συνοψίζοντας, οι φωνές που ακούγονται είναι κατά κύριο λόγο αυτές της δημοσιογράφου και έπειτα των κατοίκων.

Τα χαρακτηριστικά του παραπάνω δημοσιεύματος μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο περιβαλλοντικός λόγος και πάλι δεν είναι εμφανής. Ο δημοσιογραφικός είναι αυτός που κυριαρχεί. Η παραγωγός του κειμένου στρέφεται υπέρ της φύσης και κατά των ανθρώπων οι οποίοι επεμβαίνουν σε αυτή.

17.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	παραμένει	απελευθέρωσαν ξεχειλίσαν μεταμορφώθηκαν έπνιξαν έθαψαν έπεσε μπουν καταστράφηκε εξακολουθούν		έγιναν έπνιξε εκδικείται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	ήταν προσδιορίζεται	είναι		
α) Κατηγορικές	υπάρχει υφίσταται είναι			
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

17.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	εγκρίνονται προχωρούν μπλοκάρονται αφήνουν πνίγηκε βγει γίνει κινδυνεύουμε ανασύρονταν απομείνει έλεγαν έχει μείνει έχει αποσβεστεί έχει διασωθεί σταμάτησε θα πνιγούμε έχει ξαναγίνει αποδοθούν θα αργήσει φταίει	μετρούν έζησαν εξακολουθεί κυριαρχεί βγάζει στάθηκα έχει θάψει κάνεις θέλεις πει θέλεις σεβαστείς ετοιμάζομαι γυρίζω μισοανοίγει ήρθες κινδύνεψε έζωνε πρόλαβε εμφανίζεται δείξε λέει προχωράει πηγαίνει δείχνει είπαμε ήθελε βάλει νοιάζει ένοιαζε ξέρουν σκέφτονται γράψετε ξεχνάτε είπαμε	φύγω συνέχισα περπατώ ψάχνουν γυρίσει λέει προσπαθούν βγάλουν φεύγουν διαβεβαιώνουν έχει εξασφαλιστεί θέλουν θεωρώ φωτογραφίζω πλησιάζει ρωτάει ρωτάω θα πάρει θα πάρουμε απαντάει έκανε εξήγησαν θα αποζημιωνόταν ανέλαβε ζητά φωτογραφίσω προσπαθούν αποκαταστήσουν λέει λέει γίνονται πήρε είπε αποποιηθεί είπε	έχουν κτιστεί στήθηκαν μπάζωσαν σκάβει έχει χτίσει έκτισαν γκρεμίζονται πολεοδομήθηκε έχει χαρακτηριστεί οριοθετηθεί

		επαναλαμβάνει μήκε συνεχίζει παλεύει κλείστηκε σταμάτησε μιλάει	πει σημειώσουμε έζησαν βρήκαν έχασαν απέκτησαν παραμένουν	
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές	φαινόταν			
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	συνθέτουν συνέβη ήταν x10 θεωρείται είναι x2 υπάρχουν έχουν	είσαι ήταν είστε είμαι είναι x2		
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	εγκατάλειψη υποσχέσεις καταστροφή	έλλειψη καθαρισμό αποπολιτικοποίησης αποχρωματισμού κατεδάφιση		μέριμνα δόμηση

Ανάλυση κειμένου 18

Αναλύοντας το παραπάνω κείμενο, ως προς τις αναπαραστατικές σημασίες, διαπιστώνουμε διαδικασίες υλικές με δράστη τον άνθρωπο και πιο συγκεκριμένα τους δημοσιογράφους, τους ρεπόρτερ, τους πολιτικούς, τις κυβερνήσεις, τις περιφέρειες, τους μηχανικούς και τον αναγνώστη (π.χ. *ξεναγηθούμε, κλείσεις, εντοπίσουν, υπέβαλε, είχες συνηθίσει*). Ακολουθούν οι υλικές διαδικασίες με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *αποτρέψουν, ανιχνεύουν*) και οι συσχετιστικές κατηγορικές με δράστη τον άνθρωπο (π.χ. *είναι, έχουν, είμαστε*). Διαδικασίες με δράστη τη φύση έχουμε ελάχιστες (π.χ. *βρίσκει, είχε δώσει*). Λίγες είναι και οι χωροχρονικές περιστάσεις που υπάρχουν στο κείμενο (π.χ. *Τις πλημμύρες του 1977 στην Αττική τις θυμόμαστε, Σαραντα χρόνια μετά*). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, καθημερινό και κυρίως ειρωνικό (π.χ. *Είδες τι μπορεί να σου μάθει το πανεπιστήμιο;, Όποιος πρωτομπαζωσε εκεί, θα είναι σήμερα 150 ετών και μπορεί να απαλλαγεί ως ήρωας των βαλκανικών πολέμων 1912-13, Πολύ σύντομα θα έχουμε αντιπλημμυρικά τζι πι ες ... πάλι δεξιά, και ούτω καθεξής, και τα νερά θα λαχανιάζουν, αλλά δεν θα σε φτάνουνε, Αλλά εσύ ένας πολιτικός είσαι, δεν είσαι ο Αρχιμήδης, Τη βλέπουμε την "Ευρυδίκη" να τρώει καμιά εικοσαριά χρόνια, και να παίρνει άδειες σπανιότερα και από τον Κουφοντίνα*). Ειρωνεία φαίνεται ήδη από τον τίτλο όπου παραποιεί ένα στίχο από το προοίμιο της Οδύσσειας «*Άνδρα μοι έννεπε*» σε «*Μάνδρα μοι έννεπε*». Αρκετοί είναι οι επιθετικοί προσδιορισμοί που

διακρίνουμε, οι οποίοι δείχνουν και την κριτική που ασκεί ο παραγωγός του κειμένου (π.χ. *επιδέξιες κάμερες, εγκληματική αμέλεια, μεγάλες προόδους*).

Όσον αφορά τις διαπροσωπικές σημασίες, στο σύστημα διάθεσης, το κείμενο χαρακτηρίζεται από δείξη προσώπου. Ο δημοσιογράφος επιρρίπτει ευθύνες, χωρίς να εξαιρεί τον εαυτό του, απευθυνόμενος στους πολιτικούς και στον αναγνώστη με χρήση α', β' ενικού και πληθυντικού αριθμού και προσωπικών αντωνυμιών (π.χ. *και εμείς τα δυνατά μας ... , είτε ενεργείς είτε αδρανείς, Αλλά δεν παίζουμε πια ... να σοβαρευτούμε, Τότε φέραμε τις βιομηχανίες κοντά στις πόλεις, Χρειάζεσαι την ελαφρύτητα για να επιπλεύσεις*). Η τροπικότητα που διακρίνουμε είναι κυρίως αξιολογική κρίσης (π.χ. *τα οποία είναι εύκολο σε μηχανικούς, Να μια γνήσια αριστερή πολιτική, για να δημιουργηθεί ένα βαρύ και ελεγχόμενο δημόσιο*). Συναντάμε επίσης περιπτώσεις επιστημικής τροπικότητας όπου εκφράζεται ο βαθμός της σιγουριάς του μέσω διάφορων τροπικών στοιχείων (π.χ. *Βέβαια, μπορεί να το παρατηρήσεις και στη μπανιέρα σου αυτό, Δεν ξέρουμε εάν θα κριθούν και άλλοι ένοχοι, Ίσως καταφέρουμε κάτι, Και βέβαια με τους υπουργούς ... , Προφανώς η περιφερειάρχης ...*). Με τη χρήση δεοντικών τροπικών στοιχείων αναφέρεται στον αναγνώστη ζητώντας άμεσα κάτι (π.χ. *Δεν μπορείς να τον μέμφεις: Σου είχε δώσει σαράντα χρόνια προθεσμία*) ή έμμεσα με τη μορφή συμβουλής (π.χ. *Αλλά δεν παίζουμε πια με αυτά τα πράγματα. Ηρθε η ώρα να σοβαρευτούμε*).

Σε όλο το κείμενο έχουμε μία μόνο εμφάνιση πλαγίου λόγου μεταφέροντας τα λόγια ειδικών και πάλι με ειρωνικό τόνο. Θεωρεί ότι τα λόγια τους είναι περιττά και αυτονόητα (π.χ. *Όπως είπαν οι ειδικοί, άμα πέσει πάρα πολύ νερό σε μια περιοχή για πολλή ώρα, είναι δυνατόν να υπάρξει πλημμύρα: Είδες τι μπορεί να σου μάθει το πανεπιστήμιο;*). Έπειτα συνεχίζει να χλευάζει την άποψη τους. Κάτι παρόμοιο με υποκειμενική σχολιαστική και ειρωνική διάθεση κυριαρχεί σε όλο το κείμενο. Ασκει κριτική στο κράτος, στους ειδικούς, στους υπουργούς και στους ανθρώπους. Θέτει ερωτήσεις στις οποίες απαντάει με κοροϊδευτικό τόνο. Η μοναδική φωνή που ακούγεται είναι αυτή του δημοσιογράφου και συνδυαστικά με τα υπόλοιπα στοιχεία έχουμε λόγο καθαρά δημοσιογραφικό.

18.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		φουσκώνουν πέσει βρίσκει αποφασίσει	είχε δώσει κατηφορίζουν θα λαχανιάζουν θα φτάνουνε	τρέχουν κυνηγάνε εκδικείται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές	θα πει	είναι υπάρξει		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

18.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	καταλογίζονταν αλλάζει θα προκληθεί αποτρέψουν βρει λέει έπαιρνε προβλέφθηκε ήρθε αναζητηθεί ενέχονται θα κριθούν προβλέπεται ανιχνεύουν θα καθοδηγούν πνίγονται είχαν ανακαλυφθεί έλαβε χρειαζόμαστε είχε εγκαταλειφθεί δημιουργηθεί στάθηκε τρέχουν χρειάζεται	απαθανάτισουν γινόταν είχαν βάλει περιγράψουν φανταστούμε απορούμε πνίγεται ζέρεις ξανααπορήσουμε ξεναγηθούμε συναγωνίζονταν είπαν κλείσεις έχεις βάλει θα βγεις ανακαλύψει ενεργείς αδρανείς έκαναν έκαναν εντοπίσουν αφήσουμε μέμφεσαι παίζουμε	σοβαρευτούμε υπέβαλε τρώει παίρνει απαλλαγεί καταφέρουμε στρέφεται έχουμε κάνει στρίψτε φέραμε προσλάβαμε αυτονομηθεί λειτουργεί αποφασίζει γίνουμε γίνεσαι είχες συνηθίσει εφευρίσκεις επιπλεύσεις ξαναβάλουν	
Νοητικές				
α) Γνωσιακές	μάθει	θυμόμαστε ξέρουμε θυμόμαστε		
β) Αντιληπτικές		είδαμε είδες	παρατηρήσεις βλέπουμε	
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές	είχαν συμβεί υπήρχαν γίνεται ήταν x2 είναι x3 θα χρειαστεί συμβαίνει	ισχύουν x2 είναι x3 έχουν θα έχουμε είμαστε x2 είσαι x3 χρειάζεσαι θα είναι		θα είναι
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		απαγγελία		ξεμπάζωμα

Ανάλυση κειμένου 19

Με βάση το σύστημα της μεταβιβαστικότητας, στο κείμενο διαπιστώνουμε διαδικασίες υλικές με δράστη τον άνθρωπο (π.χ. *ισχυρίζονται, κάνει, νομιμοποιεί, δανείζομαι*). Αρκετές είναι και οι υλικές με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *κρύβουν, σταματά, προχωρήσουν*). Ως προς τις συσχετιστικές διαδικασίες, έχουμε κατηγορικές με μετέχοντες τη φύση (π.χ. *ήταν, είναι, αποτελεί*). Τέλος, διακρίνουμε και λίγες νοητικές στην κατηγορία της αντίληψης με μετέχοντες και πάλι τους ανθρώπους (π.χ. *φαίνεται, προσέξτε, δούμε*). Σχετικά με τις περιστάσεις, παρατηρούμε ότι μεγάλη έκταση του κειμένου καλύπτεται από χωρικές και έπειτα από χρονικές. Ο παραγωγός του κειμένου κάνει αναφορά αρχικά στο χώρο και στο χρόνο που διαδραματίστηκαν τα γεγονότα και έπειτα στα ρέματα που βρίσκονται στην Αττική (*Η τραγωδία της 15ης Νοεμβρίου στις περιοχές της Μάνδρας, της Μαγούλας και της Νέα Περάμου, Δυτική Αττική: Σαρανταπόταμος (στην Χαλυβουργική), Μαύρη Ώρα, Αγίας Αικατερίνης, Αγίου Γεωργίου (στον Ασπρόπυργο), Νέας Περάμου, Μαυραντζάς (στα Μέγαρα), Εσχατιάς (στο Μενίδι), Καναπίτσας, Χαϊδαρόρεμα και το ρέμα Περιστερίου*). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, αρκετά περιγραφικό με λεπτομερείς αναφορές (π.χ. *Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι δομημένες επιφάνειες στην Αθήνα κάλυπταν το 25% του λεκανοπεδίου*). Θα το χαρακτηρίσαμε επίσης ειρωνικό και κατακριτέο όπως φαίνεται μέσα από εκφράσεις και σύμβολα που χρησιμοποιεί (π.χ. *Πόσα ήταν τα ρέματα της Αττικής και πόσα «εξαφανίστηκαν» μετά την παρέμβαση του ανθρώπινου παράγοντα και της βουλιμίας για αστικοποίηση, Δεν είναι μόνο ζήτημα «Θεομηνίας» και «κακής τύχης» όπως αρκετοί συνηθίζουν να ισχυρίζονται μοιρολογώντας. Είναι πρωτίστως θέμα ΕΠΙΛΟΓΩΝ!!!, Η τοπική αυτοδιοίκηση κάνει ότι δεν βλέπει και η κεντρική εξουσία «τακτοποιεί» (προσέξτε δεν νομιμοποιεί, αλλά... τακτοποιεί) ... έγιναν τουλάχιστον 10 νόμοι περί τακτοποίησης αυθαιρέτων και καταπατημένων!!!, η τοπική αυτοδιοίκηση επί σειρά δεκαετιών κάνει τα στραβά μάτια στους πολίτες - «ψηφαλάκια» που καταπατούν ρέματα, ποτάμια, λόφους και βουνά*).

Συνεχίζοντας στο σύστημα της διάθεσης διακρίνουμε ύφος απρόσωπο κυρίως για περιγραφή. Δείξη προσώπου έχουμε με α΄ ενικό όταν απευθύνεται στον εαυτό του (π.χ. *γράφω, δανείζομαι*), με α΄ πληθυντικό και προσωπικές αντωνυμίες όταν ρίχνει ευθύνες στους ανθρώπους, χωρίς να εξαιρεί τον ίδιο (π.χ. *Εμείς αυτοκτονούμε και δε λέμε να το καταλάβουμε*) και με β΄ πληθυντικό όταν απευθύνεται άμεσα στους αναγνώστες θέλοντας να τραβήξει την προσοχή τους, να γίνει περισσότερο πιστευτός

και να δημιουργήσει μια πιο στενή σχέση μαζί τους (π.χ. προσέξτε δεν νομιμοποιεί, αλλά... τακτοποιεί, Αντιλαμβάνεστε βέβαια ότι επ' αυτών των ζητημάτων δεν έχει γίνει απολύτως τίποτα!!!). Στο κείμενο διαπιστώνουμε περιπτώσεις αξιολογικής τροπικότητας της κρίσης (π.χ. σήμερα το ποσοστό αυτό έχει αλλάξει δραματικά, Τόσο ... απλό) και επιστημικής, όπου φαίνεται η σιγουριά του για όσα αναφέρει (π.χ. γιατί κανείς μα κανείς δεν δικαιούται ..., Και βεβαίως το πρόβλημα δεν σταματά εδώ, ... δεν έχει γίνει απολύτως τίποτα!!!).

Η μοναδική φωνή που ακούγεται σε όλη την έκταση του κειμένου είναι αυτή του δημοσιογράφου. Απουσιάζει τελείως η εμφάνιση ευθέως και πλάγιου λόγου. Ο παραγωγός του δημοσιεύματος δεν παραθέτει τα λόγια άλλων παρά μόνο στοιχεία από μία εφημερίδα. Το άρθρο χαρακτηρίζεται από την υποκειμενικότητα του δημοσιογράφου και την επικριτική του διάθεση. Ο παραγωγός στρέφεται ξεκάθαρα υπέρ της φύσης, την οποία και χαρακτηρίζει ως μάνα, αλλά και κατά των ανθρώπων και τελικά όλα τα στοιχεία αποτελούν λόγο δημοσιογραφικό.

19.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	μειώθηκαν έχει αλλάξει χρήζουν	εξακολουθούν ρέουν απορροφούσε έπεφτε πλήττων δεχθούν διέρχονται		εκδικείται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	ήταν είναι x3 είχαν αποτελεί			είναι
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

19.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	βύθισε άνοιξε ταλαιπωρεί περισσεύει αντλούνται απέδειξαν κρύβουν προκύπτει κάλυπταν	αυτοκτονούμε λέμε δικαιούται πέφτει συνηθίζουν ισχυρίζονται γράφω έχει μπει αρέσκονται	δανείζομαι έχει γίνει	εξαφανίστηκαν οριοθετήσει καταπατούν

	καλύφθηκε σταματά ισχύουν εκκρεμούν απαιτείται προχωρήσουν ακολουθήσει απαιτούνται	πετούν κάνει κάνει τακτοποιεί νομιμοποιεί τακτοποιεί έρχεται έγιναν		
Νοητικές α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές	φαίνεται προσέξτε δούμε αντιλαμβάνεστε	καταλάβαμε βλέπει		
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές α) Κατηγορικές	γίνεται αποτελούν είναι x2	είναι		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		τακτοποίησης υλοποίηση		παρέμβαση διευθέτησης

Ανάλυση κειμένου 20

Αναλύοντας το παραπάνω δημοσίευμα, στις αναπαραστατικές σημασίες και στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διακρίνουμε διαδικασίες υλικές με δράστη τον άνθρωπο, πιο συγκεκριμένα τους ειδικούς, έναν υδρολόγο, έναν γεωλόγο και τους κατοίκους (π.χ. *επισημαίνουν, συμπληρώνει, περιγράφει, επιτρέπουμε, χτίζουν*). Αρκετές είναι και οι υλικές με μετέχοντες τους ανθρώπους (π.χ. *εκπονήθηκε, σχεδιάζονται, κάνει, θα αντιμετωπιστεί*). Ακολουθούν οι υλικές διαδικασίες με δράστη τη φύση (π.χ. *χτυπά, συγκρατήσει, διαχέεται, προκάλεσαν*). Συναντάμε συσχετιστικές κατηγορικές διαδικασίες με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *ήταν, είναι, υπάρχουν*) και ελάχιστες με μετέχοντες τη φύση (π.χ. *ήταν, υπήρχαν, θα υπάρχουν*). Στην κατηγορία με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση αντιλαμβανόμαστε διαδικασίες με τη μορφή ουσιαστικών (π.χ. *καταπατήσεις, καταστροφή, καθαρισμοί*). Διακρίνουμε πολλές χρονικές και χωρικές περιστάσεις με αναφορές σε ημερομηνίες και περιοχές αντίστοιχα (π.χ. *την περίοδο 2005-2014, ήταν γνωστή από το 2012, Οι πλημμύρες που σημειώθηκαν στην περιοχή στις 26 Ιανουαρίου του 1996 στην περιοχή του Θριασίου πεδίου, που περικλείεται από την Ελευσίνα, τη Μάνδρα, τη Μαγούλα και τα Μέγαρα, Πρόκειται για τις παράκτιες περιοχές Σαρωνίδας-Αναβύσσου-Παλαιάς Φώκαιας, τη χαμηλή ζώνη Λουτρακίου ... και τις παράκτιες περιοχές Βάρης – Αγίας Μαρίνας Κορωπίου*). Το λεξιλόγιο είναι τεχνικό με πλήθος ταξινομικών προσδιορισμών, σχετικών με την υδρολογία (π.χ. *πλημμυρικό όγκο, επίπεδης πλημμυρικής πεδιάδας, αντιπλημμυρικό σύστημα, λεκάνης τεχνικής λίμνης, χαμηλή ζώνη ρεμάτων*).

Στις διαπροσωπικές σημασίες και στο σύστημα διάθεσης το ύφος είναι κατά κύριο λόγο απρόσωπο (γ' ενικό και πληθυντικό) καθώς δίνονται οι πληροφορίες από τους ειδικούς. Δείξη προσώπου έχουμε μονάχα σε δύο σημεία στις δηλώσεις ενός υδρολόγου ο οποίος ρίχνει ευθύνες και ασκεί έντονη κριτική στους ανθρώπους. Κάνει χρήση α' πληθυντικού αριθμού και προσωπικών αντωνυμιών, κάτι το οποίο δείχνει ότι δεν εξαιρεί και τον ίδιο από τους υπεύθυνους της όλης κατάστασης (π.χ. *Και αυτό ... την όποια “θεομηνία” επικαλούμαστε και η οποία δυστυχώς αποτελεί μοιρολατρική αποδοχή της αδυναμίας μας να λειτουργήσουμε οργανωμένα, Δεν είναι δυνατό να ξέρουμε ότι ... και να επιτρέπουμε στους κατοίκους της περιοχής να χτίζουν υπόγεια ή να κατοικούν σε αυτά*). Τα είδη τροπικότητας που διαπιστώνουμε είναι η αξιολογική κρίση (π.χ. *Η υπερβολικά μεγάλη ένταση, η μικρή χωρική εξάπλωση της βροχόπτωσης, οι απότομες πλαγιές ... ένα έντονο ανάγλυφο με ένα μεγάλο εύρος εδαφικών κλίσεων*), η αξιολογική συναισθήματος (π.χ. *η οποία δυστυχώς αποτελεί μοιρολατρική αποδοχή της αδυναμίας μας*) και η επιστημική. Στην τελευταία ξεχωρίζει έντονα η απόλυτη σιγουριά των ειδικών που εκφράζουν την άποψη τους επί του θέματος (π.χ. *Άρα προφανώς το θέμα δεν ήταν αν θα πλημμυρίσει η περιοχή, αλλά πότε και πόσο, Μάλιστα αντίστοιχα ... δεν άφηναν καμία αμφιβολία ότι πρόκειται για μια πολύ ευάλωτη περιοχή, Και αυτό δεν έχει να κάνει ούτε με την κλιματική αλλαγή, ούτε φυσικά με την όποια “θεομηνία” επικαλούμαστε, Η περίπτωση της Μάνδρας δεν είναι ασφαλώς η μοναδική*).

Συνεχίζοντας με τις φωνές που ακούγονται στο άρθρο μας, διαπιστώνουμε ότι αυτό κυριαρχείται από φωνές ειδικών. Ο δημοσιογράφος παραθέτει αυτολεξεί με ευθύ λόγο τα σχόλια και τις δηλώσεις ειδικών επιστημόνων. Πιο συγκεκριμένα, τα λόγια ενός υδρολόγου και ενός γεωλόγου. Αυτό επικρατεί στη μεγαλύτερη έκταση του κειμένου. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο παραγωγός του κειμένου δεν κάνει κριτική πάνω στα σχόλια αυτά παρά μόνο συνεχίζει με πρόσθετες πληροφορίες μη δημοσιογραφικού χαρακτήρα. Ο δημοσιογράφος έχει σκοπό να μεταφέρει έγκυρες επιστημονικές πληροφορίες στον αναγνώστη χωρίς να τον επηρεάσει. Βέβαια, αποδίδει ευθύνες στους ανθρώπους, όπως αυτές ξεχωρίζουν μέσα από τις ουσιαστικοποιημένες πράξεις, αλλά σε μικρό βαθμό. Συνοψίζοντας και συνδυάζοντας όλα τα παραπάνω καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι έχουμε λόγο περιβαλλοντικό.

20.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	βρίσκεται παραδοθούν	σχηματίζονται δημιουργούν προκύπτουν εμφανίζονται χτυπά έπεσαν αντιστοιχεί πέφτει συγκρατήσει	μετατρέπεται γίνονται χάνεται διαχέεται άφηναν σημειώθηκαν κατέβαινε προκάλεσαν σημειώθηκαν	
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	ήταν x2 υπήρχαν υπάρχουν θα υπάρχουν	έχει είχαν		
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		δημιουργία		

20.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	συνθέτουν μαρτυρά εκπονήθηκε προβλέψει οδηγήσει μετριάστουν σχεδιάζονται αντιμετωπίζουν βρέθηκαν πήρε συνέβαλε αναζητηθούν κατεγράφησαν είχε αναγνωριστεί περικλείεται παρέμενε είχε ξεκινήσει κάνει αποτελεί έχει ληφθεί θα αντιμετωπιστεί έχουν καθοριστεί καταλαμβάνουν	επισημαίνουν εκπόνησαν κατέγραψαν δηλώνει συμπληρώνει αναφέρει διαθέτουμε περιγράφει επικαλούμαστε λειτουργήσουμε υποστηρίζει επιτρέπουμε χτίζουν κατοικούν γίνεται μετατρέπουμε επιτρέπουμε εμπλέκονται συμπληρώνει συμπληρώνει		ευθύνεται είχε καεί γίνονται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές		ξέρουμε		
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	είναι x5 ήταν x3 υπάρχουν x2 έχει υπάρχει			
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	λήψη			καταπατήσεις καταστροφή καθορισμοί καταπάτηση

Ανάλυση κειμένου 21

Αναλύοντας το παραπάνω δημοσίευμα, βασισμένοι στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας, παρατηρούμε διαδικασίες κυρίως υλικές με δράστη τον άνθρωπο. Πιο συγκεκριμένα τον δήμαρχο, τον αναγνώστη, την πολιτεία και τους εργαζόμενους στο δήμο (π.χ. *επέλεξα, Διαβάστε, συμμαχήσουμε, κάναμε*). Αρκετές είναι και οι υλικές διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *βιάζουμε, μπαζώνουμε, καίμε, καταστρέψουμε*). Αντιθέτως, η φύση σε ρόλο δράστη με αποδέκτη τον άνθρωπο διακρίνεται σε μικρότερο ποσοστό μέσα από υλικές και πάλι διαδικασίες (π.χ. *έπληξαν, εκδικείται, αφανίσει*). Παρατηρούμε και πάλι τη χρήση του ρήματος «*εκδικείται*». Στις συσχετιστικές κατηγορικές διαδικασίες διακρίνουμε λίγες με μετέχοντες τους ανθρώπους (π.χ. *είναι, σημαίνει, υπάρχουν*). Χωροχρονικές περιστάσεις δεν συναντάμε ιδιαίτερα. Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, καθημερινό με έντονη άσκηση κριτικής, που τονίζεται με κεφαλαία γράμματα (π.χ. *Εξαπολύσαμε μια ΟΜΑΔΙΚΗ επίθεση στη φύση*). Διακρίνουμε μια δόση υπερβολής σε ορισμένες εκφράσεις με σκοπό να δραματοποιήσει περισσότερο την κατάσταση (π.χ. *Όταν οι νεκροί είναι ακόμα άταφοι, όταν ακόμα τους ψάχνουν ... τα λόγια φτωχαίνουν την πραγματικότητα ...*) και μια δόση ειρωνείας με εκφράσεις και χρήση συμβόλων όπως «*Υστερα καίμε ... ονομάζουμε «θεομηνία» το έντονο ΦΥΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ*», «*Είναι αφάνταστα εγωιστής ... και η πολιτεία μετά «νομιμοποίησε» αυτή του την πράξη, νομίζει ότι θα πάψει να ισχύει ο νόμος της βαρύτητας!!!*». Ελάχιστοι είναι και οι επιθετικοί προσδιορισμοί που υπάρχουν (π.χ. *ομαδική επίθεση, περιορισμένα προβλήματα, δυσμενείς καιρικές συνθήκες*).

Σε όλη την έκταση του κειμένου στις διαπροσωπικές σημασίες, στο σύστημα διάθεσης, κυριαρχεί δείξη προσώπου. Ο δημοσιογράφος χρησιμοποιεί γ' ενικό για να εισάγει τα λόγια του δημάρχου και β' πληθυντικό για να απευθυνθεί στον αναγνώστη και να τον παραπέμψει να διαβάσει τη δήλωση του δημάρχου. Στα λόγια του δημάρχου παρατηρούμε α' ενικό και πληθυντικό, β' πληθυντικό και προσωπικές αντωνυμίες (π.χ. *Δεν το έκανα τυχαία, Αν το επιχειρήσουμε ... θα μας αφανίσει, Όμως, ακούστε την αγωνία μου*). Σχετικά με τα είδη τροπικότητας συναντάμε ορισμένες περιπτώσεις αξιολογικής τροπικότητας κρίσης (π.χ. *Εξαπολύσαμε μια ΟΜΑΔΙΚΗ επίθεση στη φύση, το έντονο ΦΥΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ*) και λίγες περιπτώσεις χρήσης δεοντικής τροπικότητας όπου ο δημοσιογράφος και ο δήμαρχος ζητούν από τον

αναγνώστη άμεσα να κάνει κάτι (π.χ. Διαβάστε τη δήλωση του κ. Ιωακειμίδη, Όμως, ακούστε την αγωνία μου).

Όσον αφορά τον ευθύ και πλάγιο λόγο, όλο το κείμενο αποτελείται από τον ευθύ λόγο του δημάρχου. Ο δημοσιογράφος παραθέτει αυτολεξεί τη δήλωση του χωρίς να επεμβαίνει καθόλου σε αυτήν. Ενώ ο δήμαρχος στρέφεται υπέρ της φύσης και κατά των ανθρώπων που επεμβαίνουν σε αυτή. Στην ουσία η φωνή που ακούγεται είναι αυτή του δημάρχου και σε ένα ελάχιστο έως μηδαμινό ποσοστό του δημοσιογράφου. Ο λόγος είναι μη δημοσιογραφικός, καθαρά ενημερωτικού και μεταδοτικού χαρακτήρα, με στοιχεία περιβαλλοντικού.

21.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος	
		λειτουργεί		έπληξαν εκδικείται	αφανίσει προσφέρει
Υλικές					
Νοητικές					
α) Γνωσιακές					
β) Αντιληπτικές					
γ) Συναισθηματικές					
Συσχετιστικές	είναι αφορά				
α) Κατηγορικές					
β) Ταυτοποιητικές					
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις					

21.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
		δήλωσε διαβάστε επέλεξα έκανα μιλήσω σκέφτομαι έχω γράψει νομιμοποίησε επιλέξαμε	συμμαχήσουμε νιώθω χρωστώ έτρεξαν αντιμετώπισουν υπολογίζουν κάναμε ξεμπερδέψαμε	
Υλικές	κρύβει ψάχνουν φτωχαίνουν κάνουμε λένε νομίζει θα πάψει εκτιμά	δήλωσε διαβάστε επέλεξα έκανα μιλήσω σκέφτομαι έχω γράψει νομιμοποίησε επιλέξαμε	συμμαχήσουμε νιώθω χρωστώ έτρεξαν αντιμετώπισουν υπολογίζουν κάναμε ξεμπερδέψαμε	εξαπολύσαμε βιάζουμε μπαζώνουμε φτιάχνουμε χτίζουμε καίμε ονομάζουμε καταστρέψουμε επιχειρήσουμε έχτισε
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές		δούμε ακούστε		
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	υπάρχουν είναι x4 είχαμε σημαίνει αναλογεί	έχει		
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		πράξεις παραλείψεις		φροντίδα

Ανάλυση κειμένου 22

Προσπαθώντας να αναλύσουμε τα γλωσσικά χαρακτηριστικά του παραπάνω δημοσιεύματος, με βάση το σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διαπιστώνουμε υλικές διαδικασίες αρχικά με μετέχοντες τους ανθρώπους (π.χ. *ζητάμε, άργησαν, έρχονται, φεύγουν, φέρει*) και έπειτα με δράστη τον άνθρωπο (π.χ. *κατασκευάσουν, αρνούμαστε, αλλάζουμε*). Αρκετές είναι και οι υλικές διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *αποψίλωσαν, μπαζώνουμε, κτίζουμε*). Βλέπουμε ως δράστη τη φύση με αποδέκτη τον άνθρωπο και πάλι μέσω του ρήματος «εκδικείται» στις υλικές διαδικασίες. Στην κατηγορία με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση παρατηρούμε διαδικασίες με τη μορφή ουσιαστικοποιημένων πράξεων (π.χ. *κακοποίηση, παρέμβαση, μπάζωμα, αδιαφορίας*). Οι περιστάσεις είναι κατά κύριο λόγο χρονικές με αναφορές σε ημερομηνίες που σημειώθηκαν οι πλημμύρες (π.χ. *που ξεκίνησε τη δεκαετία του '30 για να ολοκληρωθεί τη δεκαετία του '60, Από τις αρχές της δεκαετίας του '60 (στις 6 Νοεμβρίου του 1961), Μετά το '61 ήρθε το '77, και το '94, και το 2013, τώρα το 2017 ...*). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό με πολλές ιδιαιτερότητες. Υπάρχουν μεταφορικές εκφράσεις με ειρωνικό τόνο (π.χ. *Η κακοποίηση της φύσης ... είναι τόσο πρωτοφανής όσο οι καταγγελίες για σεξουαλική κακοποίηση στο Χόλιγουντ, Νόμοι έρχονται και φεύγουν ... μια ατελείωτη νοσηρή παρέλαση πασπαλισμένη από το κομψοτέτο blame game*). Δύο φορές γίνεται χρήση φράσεων από το ευαγγέλιο (π.χ. *οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ, που η κυβέρνηση επικαλείται δια πάσαν νόσον*). Επίσης, συναντάμε ξένες λέξεις όπως «ομερτά», αντί για σιωπή, ή «ατραξιόν» αντί για έλξη. Τέλος, έχουμε και πολλούς επιθετικούς προσδιορισμούς (π.χ. *συμβιωτική σχέση, μεγάλη πλημμύρα, διαχρονικό-διακομματικό έγκλημα, τραγικοί αυτόχειρες*) και λίγους ταξινομικούς (π.χ. *δασικές εκτάσεις, γεωλογικού χάρτη, αστικών ρεμάτων*).

Στο σύστημα διάθεσης, στις διαπροσωπικές σημασίες, στο μεγαλύτερο ποσοστό του κειμένου διαπιστώνουμε γ' ενικό και πληθυντικό αριθμό γιατί γίνεται κυρίως περιγραφή των γεγονότων. Επικρατεί όμως και ένα ικανοποιητικό ποσοστό δείξης προσώπου με α' πληθυντικό και προσωπικές αντωνυμίες (π.χ. *αν μπαζώνουμε όπου βρίσκουμε και αν αφήνουμε "φαλακρά" τα βουνά μας για να κτίζουμε αυθαίρετα στα καμένα*). Ο δημοσιογράφος απευθύνεται άμεσα στον αναγνώστη, ρίχνει ευθύνες και τους προτρέπει να αλλάξουν στάση. Μέσα σε αυτούς δεν εξαιρεί τον εαυτό του, οπότε και δημιουργεί μια πιο στενή σχέση μαζί του. Συνεχίζοντας, διακρίνουμε

πλήθος περιπτώσεων αξιολογικής τροπικότητας κρίσης, όπου ξεχωρίζει η κριτική στάση του παραγωγού του κειμένου (π.χ. *έχουμε υποκριτικούς κλαυθμούς και οδυρμούς, και το ποτάμι της αδιαφορίας χειμαρρώδες, πομπώδεις εξαγγελίες, εμείς είμαστε αμνήμονες*). Σε ένα σημείο μέσα στο κείμενο παρατηρούμε μία περίπτωση επιστημικής τροπικότητας, όπου ο δημοσιογράφος ισχυρίζεται κάτι με σιγουριά (π.χ. *"Θεομηνία" για την οποία ο Θεούλης ουδεμία ευθύνη φέρει βέβαια*).

Σε όλη την έκταση του κειμένου συναντάμε ευθύ λόγο μόνο στην εισαγωγή με παράθεση της ερώτησης της δημάρχου Μάνδρας. Το υπόλοιπο καλύπτεται από τα λόγια του δημοσιογράφου. Συμπερασματικά, η φωνή που κυριαρχεί είναι αυτή του δημοσιογράφου και ο λόγος είναι δημοσιογραφικός. Ο παραγωγός του κειμένου παίρνει μια θετική στάση απέναντι στη φύση, αρνητική απέναντι στις επεμβάσεις των ανθρώπων προς αυτή και ζητά να δοθούν λύσεις και να γίνουν έργα.

22.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		σημειώθηκε αλλάζει καταπλάκωσαν		εκδικείται
Νοητικές α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές α) Κατηγορικές		έχει		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

22.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	ζητάμε έχει γίνει γίνει επικρατεί γίνει επανέρχεται σκεπάσει άργησαν θα επακολουθήσουν έχουν καταστραφεί φέρει έρχονται φεύγουν έρχονται φεύγουν έρχονται φεύγουν ταυτοποιούνται ταυτοποιηθούν	γίνονται δηλώνουν κατασκευάσουν έγινε αρνούμαστε γίνουμε δηλώνει επικαλείται αλλάζουμε		πραγματοποίησε αποψύλωσαν ξεκίνησε ολοκληρωθεί μπαζώνουμε βρίσκουμε αφήνουμε κτίζουμε

Νοητικές α) Γνωσιακές		γνωρίζουν γνωρίζουμε γνωρίζουν	
β) Αντιληπτικές			
γ) Συναισθηματικές		έχουμε θρηνήσει	
Συσχετιστικές α) Κατηγορικές	είναι έχουμε έχουν υπάρχει x2 ήταν	υπήρξε είμαστε	είναι x4 ήταν
β) Ταυτοποιητικές			
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	αδιαφορίας	αλλαγή	κακοποίηση παρέμβαση αποψίλωση μπάζωμα μπάζωμα αδιαφορίας κακοποίηση

Ανάλυση κειμένου 23

Αναλύοντας τα γλωσσικά χαρακτηριστικά του παραπάνω δημοσιεύματος, στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας, παρατηρούμε διαδικασίες υλικές με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *πέρασε, ανατραπεί, πάρει, χρησιμοποιείται, προσελκύει*). Ακολουθούν σε αριθμό υλικές διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο και πιο συγκεκριμένα τον αναγνώστη και τον συγγραφέα (π.χ. *θα διαβάσετε, βάζω, ξεκινάμε, χρησιμοποιούμε*). Λίγες είναι οι υλικές διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *μπαζώνω, θάπτομεν, έχει μείνει*) και με δράστη τη φύση (π.χ. *πλημμυρίζει, ξεσπάει*). Στις συσχετιστικές κατηγορικές, τις περισσότερες τις συναντάμε στην κατηγορία με μετέχοντες τους ανθρώπους (π.χ. *είναι, σήμαινε, ανήκει*). Επιπλέον, μέσω των συσχετιστικών αναγνωριστικών διαδικασιών δίνονται ορισμοί σχετικά με τις λέξεις «πλημμύρα», «μπαζώνω», «ρέματα». Περιστάσεις διακρίνουμε λίγες χωροχρονικές με αναφορά σε τόπο και χρόνο που συνέβησαν οι πλημμύρες ή που υπήρχαν τα ρέματα (π.χ. *Ο μήνας που μας πέρασε σηματοδεύτηκε από τις φονικές πλημμύρες της Δυτικής Αττικής, στη Μάνδρα, τη Μαγούλα και τη Νέα Πέραμο, Ρέματα είχε εκατοντάδες η Αττική στα τέλη του 19ου αιώνα, ή ακόμα και στον μεσοπόλεμο – Ποδονίφτης, Βουρλοπόταμος ...*). Το λεξιλόγιο θα το χαρακτηρίζαμε ως μη τεχνικό, καθημερινό με συχνές επαναλήψεις της λέξης «πλημμύρα». Κάνει και λίγες αναφορές στην αρχαιότητα (π.χ. *Είναι αρχαία, και μάλιστα ο τύπος πλημ(μ)υρίς είναι ήδη ομηρικός και σήμαινε αρχικά την άνοδο των νερών της θάλασσας, λέξη που ήδη από την αρχαιότητα είχε πολλές μεταφορικές σημασίες*). Υπάρχουν αρκετοί ταξινομικοί, που σχετίζονται με ορολογία και ετυμολογία (π.χ. *τύπος ομηρικός,*

κυριολεκτική σημασία, μεταφορική χρήση, ετυμολογική σχέση) και επιθετικοί προσδιορισμοί (π.χ. *φονικές πλημμύρες, μπαζωμένα ρέματα, μικρού χειμάρρου, άνυδρης κοίτης*).

Στο κείμενο συναντάμε γ' ενικό και πληθυντικό αριθμό. Δηλαδή κυριαρχεί το απρόσωπο ύφος καθώς δίνονται ορισμοί και παραδείγματα. Ακόμη και η χρήση α' ενικού γίνεται με σκοπό να δώσει τη σημασία ενός ρήματος (π.χ. *Μπαζώνω σημαίνει ότι γεμίζω μια κοιλότητα ...*). Σε λίγες περιπτώσεις διαπιστώνουμε δείξη προσώπου με α' ενικό και πληθυντικό αριθμό και με προσωπικές αντωνυμίες (π.χ. *είχα, έγγραφα, ξεκινάμε, χρησιμοποιούμε, λέμε, εμείς, μας*). Σε αυτήν την περίπτωση αναφέρεται στον ίδιο και στους ειδικούς που ασχολούνται με το λεξιλόγιο. Ο παραγωγός του κειμένου χρησιμοποιεί β' πληθυντικό στην αρχή (π.χ. *θα διαβάσετε, θα έχετε διαβάσει*) για να απευθυνθεί άμεσα στον αναγνώστη, να τον ενημερώσει και να δημιουργήσει μια πιο στενή σχέση μαζί του. Είδη τροπικότητας συναντάμε λίγα σε όλη την έκταση του κειμένου. Έχουμε χρήση επιστημικής τροπικότητας, όπου φαίνεται η γνώση και η σιγουριά του παραγωγού του κειμένου για τα όσα αναφέρει (π.χ. *και είναι δάνειο ή μάλλον αντιδάνειο, Κι ενώ η κυριολεξία είναι πάντα καταστροφική, το θεμέλιο ενός κτιρίου και βέβαια ανάγεται, και πράγματι ... έχει μείνει ακάλυπτο μόνο ένα*) και αξιολογικής, που σχετίζεται κυρίως με τις πλημμύρες (π.χ. *φονικές πλημμύρες, φονική πλημμύρα, Και η πλημμύρα ταξική είναι*).

Ο παραγωγός του κειμένου μεταφέρει με ευθύ λόγο ένα στίχο από την Οδύσσεια, για να δώσει παράδειγμα (π.χ. *«πλημυρίς εκ πόντοιο»*), καθώς και μια δήλωση του Ιωάννη Μεταξά (π.χ. *«Σήμερον θάπτομεν τον Ιλισσόν»*). Στο υπόλοιπο άρθρο κυριαρχεί ο λόγος του και συνεπώς η μοναδική φωνή που ακούγεται είναι η δική του. Πρόκειται για λόγο που χαρακτηρίζεται από μεταγλωσσικές πληροφορίες με στοιχεία περιβαλλοντικού. Επιπλέον, δεν ανήκει στην κατηγορία του δημοσιογραφικού. Ακόμα και ο παραγωγός του δημοσιεύματος δεν είναι δημοσιογράφος αλλά συγγραφέας-λογοτέχνης. Σε μικρό ποσοστό γίνεται αναφορά στα γεγονότα χωρίς ιδιαίτερο αξιολογικό σχολιασμό ή απόδοση ευθυνών στον άνθρωπο.

23.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές		σηκώνεται προκαλείται θεωρούνται	πλημμυρίζει ξεσπάει ξεσπάει	είχε παρασύρει
Νοητικές				
α) Γνωσιακές		θυμάται		
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές	έχει είναι x2			
α) Κατηγορικές	είχε			
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	άνοδο			

23.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	δημοσιεύτηκε μπήκε πέρασε σημαδεύτηκε θα περιοριστεί μεταπλάστηκε επικράτησε διττογραφείται πίμπλημι (γεμίζω) συγγενεύει ανατραπεί πάρει πλημμύρισε πλημμύρισε προέρχονται προέρχεται θεωρήθηκε ανάγεται έχει αναδυθεί χρησιμοποιείται έχει εμφανιστεί προέκυψαν προσελκύει βρίσκεται λεγόταν	θα διαβάσετε θα έγραφα θα έχετε διαβάσει λεξιλογούμε ξεκινάμε πετάει βρει βάζω θεώρησαν καθιέρωσαν χρησιμοποιούμε λέμε πλημμυρίζει κάνει μπαζώνει γεμίζει λέμε είχε δηλώσει έκανε απαθανάτισε πληρώνει		μπαζώνω γεμίζω μπαζώνει θάπτομεν έχει μείνει
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές	μύρομαι (θρηνώ, δακρύζω) αισθάνθηκε			
Συσχετιστικές	ήταν x2 είναι x8 σήμαινε χρησιμοποιείται ανήκει έχει x4 σημαίνει x3 είχε x2 έχουν	είχα		
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις	κατέβασμα	κατεδάφιση		

Ανάλυση κειμένου 24

Μετά από ανάλυση του παραπάνω άρθρου, στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διαπιστώσαμε διαδικασίες κατά βάση υλικές με δράστη τον άνθρωπο και συγκεκριμένα τον συγγραφέα, τον δήμο και έναν γεωλόγο (π.χ. *μετράμε, είχε επιλέξει, σκέφτηκα, ξεκινήσουμε*). Έπονται οι υλικές διαδικασίες είτε με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *χρησιμοποιηθούν, κρύβει*) είτε με δράστη τον άνθρωπο και αποδέκτη τη φύση (π.χ. *μπαζωθεί, εμποδιστεί*). Διακρίνουμε επίσης λίγες νοητικές διαδικασίες αντίληψης (π.χ. *βλέπουμε, ακούσουμε, κατανοήσουμε*) και ελάχιστες ουσιαστικοποιημένες πράξεις με δράστη τον άνθρωπο (π.χ. *έλλειψη, υλοποίηση, επεμβάσεις*). Δύο φορές συναντάμε στις υλικές διαδικασίες με δράστη τη φύση και αποδέκτη τον άνθρωπο το ρήμα «εκδικείται». Δεν διακρίνουμε χρονικές περιστάσεις παρά μόνο λίγες χωρικές με ονοματικές αναφορές (π.χ. *η παλιά εθνική οδός Αθηνών-Πατρών, Η Χίος ...*). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, καθημερινό με αρκετούς επιθετικούς προσδιορισμούς, που δείχνουν και την άσκηση κριτικής από τον παραγωγό του (π.χ. *ευθυνόφοβη στάση, καταστροφικές επεμβάσεις, πρωτοφανής καταστροφή*).

Στο σύστημα της διάθεσης, στις διαπροσωπικές σημασίες, διακρίνουμε τόσο προσωπικό (α' ενικό και πληθυντικό, προσωπικές αντωνυμίες) όσο και απρόσωπο ύφος (γ' ενικό και πληθυντικό). Στην πρώτη περίπτωση ο αρθρογράφος είτε αναφέρεται στον εαυτό του είτε απευθύνεται στον αναγνώστη άμεσα. Αποδίδει ευθύνες στους ανθρώπους και τους παροτρύνει να αλλάξουν στάση, με το να συμπεριλαμβάνει και τον ίδιο ανάμεσα σε αυτούς (π.χ. *Αυτό που μ' εξοργίζει συνήθως ..., Απλά εμείς έχουμε ξεχάσει να συνυπάρχουμε ..., Καλό είναι λοιπόν να αρχίσουμε να βλέπουμε ...*). Στη δεύτερη περίπτωση με απρόσωπο ύφος παραθέτει τα λόγια ενός καθηγητή γεωλογίας (π.χ. *Ο ίδιος εξήγησε ... που δημιουργούταν από μικρά ρυάκια της ευρύτερης περιοχής*). Σχετικά με τα είδη τροπικότητας, διακρίνουμε πολλές περιπτώσεις αξιολογικής κρίσης (π.χ. *η καταστροφή αυτή ήταν αναμενόμενη, Ο ίδιος εξήγησε απλά και κατανοητά, Πέρα λοιπόν από το αντιαισθητικό κομμάτι των μπαζωμάτων, Κι αυτό θα είναι ένα σοβαρό βήμα*). Υπάρχουν λίγες περιπτώσεις επιστημικής τροπικότητας όπου διαφαίνεται είτε η απόλυτη σιγουριά του συγγραφέα για όσα αναφέρει (π.χ. *Ποτέ όμως δεν έχουμε αναλογιστεί τα αίτια των συνεχιζόμενων καταστροφών, Κι ενώ πάντα θίγεται αυτό το λάθος, ποτέ δεν διορθώνεται σε νεότερες κατασκευές, κάτι που αποδεικνύει πως τίποτα δεν ήταν τυχαίο*) είτε μετριάζεται η

βεβαιότητα του (π.χ. *Αν την ακούσουμε, ίσως καταφέρουμε να κατανοήσουμε επιτέλους τα λάθη μας*). Τέλος, με τη μορφή παρότρυνσης και συμβουλής προς τους αναγνώστες, ο αρθρογράφος κλείνει το άρθρο του με τη χρήση δεοντικής τροπικότητας (π.χ. *Καλό είναι λοιπόν να αρχίσουμε να βλέπουμε τα πράγματα λίγο αλλιώς. Κι ας ξεκινήσουμε με το σκεπτικό πως η φύση δεν εκδικείται. Η φύση λειτουργεί ως γκρεμιστής αλλά κι ως χτίστης. Αν την ακούσουμε, ίσως καταφέρουμε να κατανοήσουμε επιτέλους τα λάθη μας*).

Στο κείμενο ο αρθρογράφος παραθέτει δύο φορές με πλάγιο λόγο τις δηλώσεις ενός καθηγητή γεωλογίας κάνοντας και έναν προσωπικό σχολιασμό. Στόχος του είναι μέσα από την παράθεση αυτή να στηρίξει την δική του άποψη, να την ενισχύσει και να πείσει τον αναγνώστη. Ο ευθύς λόγος απουσιάζει. Ο παραγωγός του κειμένου παίρνει στάση υπέρ της φύσης και κατά των ανθρώπων. Οπότε συμπεραίνουμε ότι η φωνή που ακούγεται είναι αυτή του αρθρογράφου και σε μικρότερο ποσοστό του γεωλόγου. Πρόκειται για λόγο ειδησεογραφικό με ένα μικρό ποσοστό περιβαλλοντικού.

24.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	μειωθούν συμβαίνουν	δημιουργούταν λειτουργεί		εκδικείται εκδικείται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές		έχει είναι		
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

24.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος/ Αποδέκτης φύση
Υλικές	θίγεται διορθώνεται αποδεικνύει χρησιμοποιηθούν στάθηκαν φημίζεται έχει αποδειχθεί κρύβει	επαναλαμβάνουμε έχουμε αναλογιστεί μετράμε κρατούν έχουμε ξεχάσει αναφέρονται έπεσα παρακολούθησαμε	είχε επιλέξει εξήγησε δόθηκαν σκέφτηκα αρχίσουμε ξεκινήσουμε καταφέρουμε ανέφερε	συνυπάρχουμε μαζωθεί εμποδιστεί ακούσαν
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές		βλέπουμε ακούσουμε	κατανοήσουμε	

γ) Συναισθηματικές			εξοργίζει	
Συσχετιστικές	ήταν	θα είναι	είναι	
α) Κατηγορικές	είναι		ήταν	
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις			έλλειψη υλοποίηση	επεμβάσεις

Ανάλυση κειμένου 25

Στο παραπάνω δημοσίευμα, στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διακρίνουμε διαδικασίες κυρίως υλικές με δράστη τον άνθρωπο και ειδικότερα τους πολίτες, τους βουλευτές, τους πολεοδόμους και τον αναγνώστη (π.χ. *διαμαρτύρονται, προσθέστε, τσέπωναν, έκαναν*). Χαρακτηριστικό είναι ότι σε όλη την έκταση του κειμένου δεν διαπιστώνουμε καμία διαδικασία με δράστη η μετέχουσα τη φύση παρά μόνο στον τίτλο με το ρήμα «*εκδικείται*» με δράστη τη φύση και αποδέκτη τους πολίτες και την πολιτική. Υπάρχουν και λίγες συσχετιστικές κατηγορικές διαδικασίες με μετέχοντες τους ανθρώπους (π.χ. *είναι, υπήρχε, έχουν, ήταν*). Ως προς τις περιστάσεις, έχουμε πλήθος χρονικών, με αναφορές σε χρονολογίες (π.χ. *Την δεκαετία του '80 και του '90 αλλά και μετά, στις αρχές του '90, 2001-2004, 2014-σήμερα*) και λίγες χωρικές με αναφορά στην περιοχή της Μάνδρας. Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, καθημερινό με λίγους επιθετικούς (π.χ. *βιβλική καταστροφή, οικονομική κρίση, διορθωτική ενέργεια*) και ταξινομικούς προσδιορισμούς (π.χ. *πολιτικά - οικονομικά συμφέροντα*).

Στις διαπροσωπικές σημασίες και στο σύστημα διάθεσης κυριαρχεί το απρόσωπο ύφος για περιγραφή της κατάστασης. Δείξη προσώπου παρατηρείται στην περίπτωση που ο παραγωγός του κειμένου-αξιωματικός του πολεμικού ναυτικού αναφέρεται στον ίδιο, με α' ενικό (π.χ. *Όταν δε πετούσα στην περιοχή αντιλαμβανόμουν ότι μελλοντικά τα φαινόμενα αυτά θα ήταν αναπόφευκτα*) και στην περίπτωση που απευθύνεται άμεσα στον αναγνώστη κλείνοντας το άρθρο του (π.χ. *Παρακαλώ διαψεύστε μας!*). Αναφορικά με τα είδη τροπικότητας, διαπιστώνουμε αξιολογική κρίσης (π.χ. *δεν είχε γίνει καμία διορθωτική ενέργεια επί της ουσίας, η πελατειακή πολιτική υπουργών, Επειδή οι ευθύνες δεν είναι κάτι αόρατο*), επιστημική, όπου φαίνεται ο βαθμός βεβαιότητας του κειμενογράφου (π.χ. *Όταν δε πετούσα ... τα φαινόμενα αυτά θα ήταν αναπόφευκτα, Επειδή η μνήμη μου με ξεγελά μεταφέρω τις απόψεις του φίλου μου Θανάση που θυμάται καλύτερα, Όμως πάντα υπάρχει αιτία και ηθικοί αυτουργοί*) και δεοντική τροπικότητα, όπου ζητάει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο κάτι από τους αναγνώστες (π.χ. *Μην ξεχνάμε ότι τότε δεν υπήρχε οικονομική κρίση, Σε*

αυτούς προσθέστε και τους πολεοδόμους που τα τσέπωναν για να εκδίδουν άδειες, Παρακαλώ διαψεύστε μας!).

Στο κείμενο έχουμε τη χρήση μόνο ευθύ λόγου. Ο παραγωγός του κειμένου μεταφέρει αυτολεξεί τα λόγια ενός φίλου του θέλοντας να αποφύγει τυχόν λάθη. Το κείμενο στο σύνολο του χαρακτηρίζεται από άσκηση κριτικής και απόδοση ευθυνών στους πολιτικούς, κάτι που φαίνεται ξεκάθαρα από την παράθεση των ονοματεπώνυμων των πολιτικών και τις αντίστοιχες χρονολογίες που ανέλαβαν έργο. Δεδομένου ότι ο παραγωγός του κειμένου, πέραν της ιδιότητας του αξιωματικού του πολεμικού ναυτικού έχει και την ιδιότητα του πτυχιούχου του Πολιτικού Τμήματος της Νομικής και ότι οι φωνές που ακούγονται είναι η δική του και του φίλου του, θα χαρακτηρίζαμε το λόγο του κειμένου επιστημονικό με έντονα δημοσιογραφικά χαρακτηριστικά.

25.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές				
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

25.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	είχαν πλημμυρίσει είχε γίνει άφησε δημιουργηθεί αποφευχθούν μοιραζόταν ξεγελά εξυπηρετηθούν		διαμαρτύρονται ξεχνάμε χάθηκα πετούσα μεταφέρω αναφέρει άσκησαν προσθέστε	τσέπωναν εκδίδουν έκαναν άρθρωναν διαψεύστε	δημιούργησαν
Νοητικές					
α) Γνωσιακές			θυμάται		
β) Αντιληπτικές			αντιλαμβανόμουν		
γ) Συναισθηματικές					
Συσχετιστικές					
α) Κατηγορικές	είναι x2 υπήρχε ήταν x2	υπάρχει x2 έχουν	θα έχετε		
β) Ταυτοποιητικές					
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις					

Ανάλυση κειμένου 26

Αναλύοντας τα γλωσσικά χαρακτηριστικά του παραπάνω άρθρου στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας διαπιστώνουμε αρχικά αρκετές υλικές διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο. Ως δράστες θεωρούνται η δήμαρχος, οι κάτοικοι, η πυροσβεστική υπηρεσία, οι δύτες και η αστυνομία (π.χ. *έκανε, έστειλε, φωνάζουμε, επιχειρούν, έγινε*). Έπειτα, έχουμε λίγες υλικές διαδικασίες με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. *πέθαναν, ξεκινήσουν, έρθει*) και ελάχιστες με δράστη τη φύση (π.χ. *μετέτρεψαν, πλημμύρισαν*). Συναντάμε και ένα μικρό αριθμό συσχετιστικών κατηγορικών (π.χ. *θα είναι, είμαστε, ήταν*) και νοητικών διαδικασιών της αντίληψης (π.χ. *ακούσαμε, είδατε*). Οι περιστάσεις είναι κυρίως χρονικές (π.χ. *ενδέχεται και αύριο να βρέξει, όταν έρθει το φθινόπωρο και ο χειμώνας, Αρχή καλοκαιριού και ...*) με λίγες χωρικές (π.χ. *σε Μάνδρα, Μέγαρα και Νέα Πέραμο Αττικής*). Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό, περιγραφικό με λίγους επιθετικούς προσδιορισμούς (π.χ. *άσχημο πλημμυρικό φαινόμενο, έντονες ανησυχίες*).

Στο σύστημα της διάθεσης, στις διαπροσωπικές σημασίες, το ύφος χαρακτηρίζεται από δείξη προσώπου (α' ενικό και πληθυντικό, β πληθυντικό και προσωπικές αντωνυμίες) στη μισή έκταση του κειμένου και απρόσωπο (γ' ενικό και πληθυντικό) στην υπόλοιπη. Η δημοσιογράφος χρησιμοποιεί απρόσωπο ύφος για να περιγράψει την κατάσταση και να μεταφέρει με λεπτομέρειες την πληροφορία στον αναγνώστη (π.χ. *Σύμφωνα με την Πυροσβεστική, η κατάσταση στην περιοχή βελτιώθηκε αργά το βράδυ της Τρίτης, καθώς είχαν απομακρυνθεί τα άτομα που βρίσκονταν σε κίνδυνο*). Δείξη προσώπου διακρίνουμε μόνο στα λόγια της δημάρχου, η οποία ρίχνει ευθύνες και θεωρεί ότι τόσο οι κάτοικοι όσο και η ίδια είναι απροστάτευτοι (π.χ. *«Δηλαδή εμείς είμαστε αφημένοι στο έλεος της φύσης»*) και όταν απευθύνει ερώτηση στη δημοσιογράφο (π.χ. *Επτά μήνες τώρα πού τα είδατε;*). Διαπιστώνουμε διάφορα είδη τροπικότητας. Έχουμε αξιολογικά τροπικά στοιχεία κρίσης (π.χ. *ο κόσμος πάλι βιώνει ένα πολύ άσχημο πλημμυρικό φαινόμενο*) και συναισθήματος (π.χ. *ο κόσμος είναι καταβεβλημένος, φοβισμένος και αγανακτισμένος*). Επίσης, διακρίνουμε περιπτώσεις επιστημικής (π.χ. *και δεν ξέρουμε και αύριο πώς θα είναι η μέρα γιατί από ότι ακούσαμε ενδέχεται και αύριο να βρέξει*) και δεοντικής τροπικότητας (π.χ. *αυτό είπα από την αρχή ότι πρέπει να γίνουν γρήγορες διαδικασίες, Ήταν έργα που είπαμε ότι πρέπει γρήγορα να ξεκινήσουν*).

Στο κείμενο υπάρχει ευθύς και πλάγιος λόγος. Η δημοσιογράφος μεταφέρει τις δηλώσεις της δημάρχου με αυτολεξεί παράθεση με ευθύ λόγο αρκετές φορές. Χρησιμοποιεί και πλάγιο λόγο για να μεταφέρει τα λόγια της. Και στις δύο περιπτώσεις δεν κάνει κανένα αξιολογικό σχολιασμό. Γενικότερα, απουσιάζει ο κριτικός σχολιασμός της δημοσιογράφου. Στόχος της είναι ξεκάθαρα η μεταφορά της πληροφορίας χωρίς να παίρνει θετική ή αρνητική στάση απέναντι στον άνθρωπο ή τη φύση. Συμπερασματικά, οι φωνές που ακούγονται είναι αυτές της δημοσιογράφου και της δημάρχου και ο λόγος είναι ειδησεογραφικός.

26.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	προβλεφθεί	πλήττουν μετέτρεψαν πλημύρισαν βρέξει		
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές				
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

26.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	πλημύρισαν πέθαναν έχουν ξεκινήσει έρθει έχουν ξεκινήσει γίνουν θα πάει θα έρθει θα πάμε ξεκινήσουν βελτιώθηκε διακόπηκε	περιγράφει βιώνουν έκανε βιώνει ξέρουμε λέει πήρε ενημέρωσε έστειλε υπογραμμίζει επαναλαμβάνει σημειώνει	καταγγέλλει εκφράζει φονάζουμε φονάζω είπαμε είχαν απομακρυνθεί βρίσκονταν έλαβε επιχειρούν έχουν φτάσει έγινε	
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές		ακούσαμε είδατε		
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές	είμαστε x3 θα είναι x2 είναι ήταν	είναι είχαμε		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις		αντλήσεις παροχή		

Άρθρο 27

Δεν σε εκδικείται η φύση ρε άνθρωπε..

Είμαι από εκείνους που λατρεύουν τη βροχή.

Που την ψάχνουν για να χορέψουν μαζί της εκείνο το ρυθμικό χορό που στήνει μόνο για δυο.

Κι όμως, τούτη η βροχή, έγινε εφιάλτης.

Έγινε κόμπος στο λαιμό.

Έγινε πόνος.

Δεν είναι η φύση που σε εκδικείται άνθρωπε..

Η φύση πάντα έτσι ήταν. Πάντα τέτοια ξεσπάσματα έκανε.

Το νερό ζητά πάντα τη θάλασσα. Το νερό γυρνά πάντα στη θάλασσα.

Κι εσύ, κι εγώ, και όλοι μας, μπαζώσαμε τα ρέματα, μπαζώσαμε και τις ψυχές μας και τώρα ξεχείλισαν όλα.

Μην τα βάζεις με την φύση ρε άνθρωπε.. δεν φταίει.

Φταις εσύ, φταίω κι εγώ.. φταίμε όλοι.

Γιατί καμιά φορά, όταν ξεχνιέται ο σεβασμός που οφείλεται, όταν η έπαρση γίνεται άκρατη, έρχεται ένα χαστούκι τόσο δυνατό που δεν ξέρεις πώς να το αντιμετωπίσεις..

Γαμώτο.. αυτό μόνο.

Γαμώτο μας!

ΥΓ. Πολλοί Δήμοι συγκεντρώνουν πράγματα πρώτης ανάγκης.

Πληροφορίες στο Δήμο Μάνδρας : 213 201 4900

Ανάλυση κειμένου 27

Στο παραπάνω κείμενο στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας διακρίνουμε υλικές διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο (π.χ. ψάχνουν, μπαζώσαμε, φταίμε), με μετέχοντες τον άνθρωπο (π.χ. ξεχνιέται, έρχεται) και με δράστη τη φύση (π.χ. έκανε, γυρνά, ξεχείλισαν). Για πολλοστή φορά συναντάμε το ρήμα «εκδικείται» στις υλικές διαδικασίες με δράστη τη φύση και αποδέκτη τον άνθρωπο. Χωροχρονικές περιστάσεις δεν υπάρχουν στο κείμενο. Το λεξιλόγιο είναι μη τεχνικό με ελάχιστους επιθετικούς προσδιορισμούς. Η αρθρογράφος επαναλαμβάνοντας μια βρισιά τελειώνει το κείμενο (π.χ. Γαμώτο.. αυτό μόνο. Γαμώτο μας!). Γενικά, το κείμενο έχει τη μορφή ποιήματος με χαρακτηριστικές εκφράσεις, φορτισμένες συναισθηματικά ή ρομαντικές θα λέγαμε (π.χ. *Είμαι από εκείνους που λατρεύουν τη βροχή. Που την ψάχνουν για να χορέψουν μαζί της εκείνο το ρυθμικό χορό που στήνει μόνο για δυο*).

Στο σύστημα διάθεσης και στις διαπροσωπικές σημασίες το ύφος που χαρακτηρίζει το κείμενο είναι προσωπικό. Σε όλη την έκταση του κειμένου έχουμε δείξη προσώπου με α' και β' ενικό και πληθυντικό αριθμό και με προσωπικές αντωνυμίες (π.χ. *Κι εσύ, κι εγώ, και όλοι μας, μπαζώσαμε τα ρέματα, μπαζώσαμε και*

τις ψυχές μας και τώρα ξεχείλισαν όλα, Φταις εσύ, φταίω κι εγώ.. φταίμε όλοι). Η παραγωγός του απευθύνεται άμεσα στον αναγνώστη και του ρίχνει ευθύνες. Βέβαια, δεν εξαιρεί την ίδια όπως χαρακτηριστικά αναφέρει «φταίω κι εγώ». Συνεχίζοντας με τα είδη τροπικότητας, συναντάμε λίγες περιπτώσεις αξιολογικής συναισθήματος (π.χ. Έγινε κόμπος στο λαιμό, Έγινε πόνος) και κρίσης (π.χ. έγινε εφιάλης). Σε δύο στίχους φαίνεται η απόλυτη σιγουριά της αρθρογράφου οπότε και έχουμε υψηλού βαθμού επιστημική τροπικότητα (π.χ. Η φύση πάντα έτσι ήταν. Πάντα τέτοια ξεσπάσματα έκανε. Το νερό ζητά πάντα τη θάλασσα. Το νερό γυρνά πάντα στη θάλασσα).

Στο κείμενο απουσιάζει ο ευθύς ή ο πλάγιος λόγος. Η μοναδική φωνή που ακούγεται είναι αυτή της αρθρογράφου η οποία στρέφεται υπέρ της φύσης θεωρώντας ότι υπεύθυνος είναι μονάχα ο άνθρωπος. Στο συγκεκριμένο δημοσίευμα ο λόγος δεν είναι ούτε περιβαλλοντικός αλλά ούτε και ειδησεογραφικός. Θα λέγαμε ότι αποτελεί μια ειδική κατηγορία αφηγηματικού-ποιητικού.

27.α Πίνακας διαδικασιών/φύση

Διαδικασίες	Μετέχοντες φύση	Δράστης φύση		Δράστης φύση / Αποδέκτης άνθρωπος
Υλικές	φταίει	έκανε ζητά γυρνά ξεχείλισαν		εκδικείται
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές		έγινε x3		είναι
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

27.β Πίνακας διαδικασιών/άνθρωπος

Διαδικασίες	Μετέχοντες άνθρωπος	Δράστης άνθρωπος		Δράστης άνθρωπος / Αποδέκτης φύση
Υλικές	στήνει ξεχνιέται γίνεται έρχεται	ψάχνουν χορέγουν μπαζώσαμε φταις	φταίμε ξέρεις	μπαζώσαμε βάζεις
Νοητικές				
α) Γνωσιακές				
β) Αντιληπτικές				
γ) Συναισθηματικές				
Συσχετιστικές				
α) Κατηγορικές	οφείλεται	είμαι		
β) Ταυτοποιητικές				
Ουσιαστικοποιημένες πράξεις				

Κεφάλαιο 4^ο: Συμπεράσματα

Στην παρούσα εργασία κάνοντας μια κριτική ανάλυση σε συνολικά είκοσι εφτά κείμενα διαπιστώσαμε την κυριαρχία του δημοσιογραφικού λόγου έναντι του περιβαλλοντικού. Οι παραγωγοί των κειμένων παρά την προσπάθεια τους να παρουσιάσουν το συγκεκριμένο θέμα ως περιβαλλοντικό, κατέληξαν να το αποδώσουν ως μια δημοσιογραφική είδηση ενισχυμένη με στοιχεία περιβαλλοντικού λόγου. Μέσα από τα άρθρα διαπιστώθηκε η τάση τους να ερμηνεύσουν τα γεγονότα βασισμένοι σε προσωπικά πιστεύω και γνώμες, χωρίς να περιορίζονται στη διατύπωση και μεταφορά της είδησης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αντιμετώπιση και παρουσίαση του θέματος περισσότερο ως ένα κοινωνικοπολιτικό ζήτημα παρά ως ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα, συνεπάγοντας και την υπερίσχυση του δημοσιογραφικού λόγου. Πιο ειδικά, ο δημοσιογραφικός λόγος κυριάρχησε σε δώδεκα κείμενα, ο περιβαλλοντικός λόγος κυριάρχησε σε επτά κείμενα και στα υπόλοιπα οχτώ κείμενα διαπιστώσαμε διάφορες κατηγορίες λόγου, τις οποίες θα αναλύσουμε στη συνέχεια.

Ειδικότερα, στις αναπαραστατικές σημασίες, βασισμένοι στο σύστημα της μεταβιβαστικότητας, διαπιστώσαμε ότι στα κείμενα κυριάρχησαν οι υλικές διαδικασίες. Έπειτα, ακολούθησαν οι συσχετιστικές αναγνωριστικές διαδικασίες. Επιπρόσθετα, σε κανένα κείμενο δεν διακρίναμε συσχετιστικές ταυτοποιητικές διαδικασίες. Οι νοητικές διαδικασίες διαπιστώθηκαν σε πολύ μικρό ποσοστό. Ουσιαστικοποιημένες πράξεις διακρίναμε στα περισσότερα κείμενα. Ως δράστες και μετέχοντες των διαδικασιών αυτών επικράτησαν οι άνθρωποι σε αντίθεση με τη φύση. Λίγα ήταν τα κείμενα με δράστη ή μετέχουσα τη φύση σε μεγαλύτερο ποσοστό, συγκριτικά με τον άνθρωπο. Χαρακτηριστικό είναι ότι μόνο σε δύο κείμενα εντοπίσαμε νοητικές διαδικασίες με δράστη ή μετέχουσα τη φύση ενώ, σε ένα κείμενο η φύση ήταν εντελώς απύσα στον πίνακα των διαδικασιών. Συνδυάζοντας όλα τα παραπάνω καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι η φύση παρουσιάζεται ελάχιστα σε σχέση με τον άνθρωπο. Μέσα από τις διαδικασίες φαίνεται η ανθρώπινη παρέμβαση πάνω στο φυσικό περιβάλλον. Ο άνθρωπος προβάλλεται κυρίως ως ο κυρίαρχος που έχει δύναμη, ενώ η φύση συχνά απουσιάζει και αποτελεί αντικείμενο εκμετάλλευσης των ανθρώπων. Η εικόνα της φύσης συνδέεται άρρηκτα με τη στάση και τη συμπεριφορά των ανθρώπων. Οι περισσότεροι παραγωγοί των κειμένων τάχθηκαν υπέρ της φύσης αλλά ενίσχυσαν το λόγο τους βασισμένοι σε διαδικασίες με

κυρίαρχο μετέχοντα ή δράστη τον άνθρωπο και όχι τη φύση. Βέβαια, σημαντικό ρόλο σε όλα αυτά έπαιξαν, πέρα από την ιδεολογία των παραγωγών, οι συνθήκες, κυρίως οι πολιτικές, που επικρατούσαν τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Έτσι, ο άνθρωπος προβλήθηκε σε μεγαλύτερο βαθμό με σκοπό να περάσουν διάφορα μηνύματα οι δημιουργοί των κειμένων, κάτι που όπως αποδείχθηκε κατάφεραν. Ακόμη και στα κείμενα του περιβαλλοντικού λόγου υπερίσχυσε ως δράστης ο άνθρωπος, με τη διαφορά όμως ότι σε αυτά οι επιστήμονες και δημιουργοί τους προσέγγισαν και παρουσίασαν το θέμα δίνοντας έμφαση στην αξία του φυσικού περιβάλλοντος, ανεπηρέαστοι από οποιεσδήποτε συνθήκες.

Σε όλα τα κείμενα εντοπίσαμε χρονικούς και τοπικούς δείκτες. Σε ορισμένα σε μεγάλο ποσοστό και σε άλλα σε μικρότερο. Υπήρξαν κείμενα όπου διαπιστώθηκαν μόνο χωρικές ή μόνο χρονικές περιστάσεις. Η χρήση τους έγινε για πολλούς λόγους. Βασικότερα όμως, για να δοθούν έγκυρες πληροφορίες και παραδείγματα για το πότε και που διαδραματίστηκαν τα γεγονότα.

Όσον αφορά το λεξιλόγιο, παρατηρήσαμε ότι επικράτησε το μη τεχνικό σε συνδυασμό και με άλλα χαρακτηριστικά. Θα το χαρακτηρίσαμε ποικιλόμορφο σε πολλές περιπτώσεις. Το λεξιλόγιο συνοδεύτηκε από ταξινομικούς και επιθετικούς προσδιορισμούς. Σε ορισμένα κείμενα υπερίσχυσαν οι επιθετικοί και σε άλλα οι ταξινομικοί. Στα περισσότερα κείμενα συναντήσαμε και τα δύο είδη προσδιορισμών. Μόνο σε ένα κείμενο δεν εντοπίσαμε καθόλου προσδιορισμούς.

Στις διαπροσωπικές σημασίες, με βάση το σύστημα διάθεσης, το ύφος που κυριάρχησε στα δημοσιεύματα ήταν το απρόσωπο. Βέβαια, δείξη προσώπου εντοπίσαμε σχεδόν σε όλα, αλλά σε μικρότερο βαθμό. Η χρήση απρόσωπου ύφους έγινε με σκοπό κυρίως την περιγραφή. Ενώ, η δείξη προσώπου τις περισσότερες φορές έγινε από τους παραγωγούς των κειμένων με σκοπό να απευθυνθούν άμεσα στο κοινό. Επίσης, οι δημιουργοί των κειμένων θέλοντας να συμπεριλάβουν και τους εαυτούς τους στα όσα αναφέρουν και σκοπεύοντας να δημιουργήσουν μια πιο στενή σχέση με το αναγνωστικό κοινό, χρησιμοποίησαν α', β' ενικό ή πληθυντικό αριθμό και προσωπικές αντωνυμίες.

Σε όλα τα κείμενα διαπιστώσαμε περιπτώσεις αξιολογικής, επιστημικής ή δεοντικής τροπικότητας. Στα περισσότερα, επικράτησαν τα αξιολογικά σε σύγκριση με τα τροπικά επιστημικά και δεοντικά στοιχεία.

Συνεχίζοντας με τις φωνές, διαπιστώσαμε ότι αυτές των δημοσιογράφων υπερίσχυσαν τελικά στην ανάλυση μας. Παρόλο που σε πολλά κείμενα έγιναν άμεσες ή έμμεσες παραθέσεις ειδικών επιστημόνων, οι φωνές τους δεν επικράτησαν απλά επιβεβαίωσαν ή ενίσχυσαν τα λόγια των παραγωγών των κειμένων.

Αναλυτικότερα, στα κείμενα του περιβαλλοντικού λόγου υπερίσχυσαν οι υλικές διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο. Μόνο σε ένα κείμενο παρατηρήσαμε περισσότερες υλικές με δράστη τη φύση. Διακρίναμε αρκετές ουσιαστικοποιημένες πράξεις με δράστη τον άνθρωπο και με δράστη τον άνθρωπο-αποδέκτη τη φύση. Οι πράξεις με τη μορφή ουσιαστικών δείχνουν τη γνώση των δημιουργών και των συμμετεχόντων του κειμένου για το θέμα. Τέτοιες πράξεις δείχνουν τις λάθος ανθρώπινες επεμβάσεις και τις κατάλληλες ενέργειες δράσης. Ο παραγωγός γνωρίζει το λόγο που μετατρέπει ένα ρήμα σε ουσιαστικό και συνήθως, σκοπός του είναι να δώσει έμφαση σε κάτι. Πολλές φορές όμως, αυτό δεν γίνεται αντιληπτό από το κοινό που δεν έχει τις ίδιες γνώσεις και το ίδιο μορφωτικό επίπεδο. Σε όλα τα κείμενα, διαπιστώθηκαν περιστάσεις τόσο χρονικές όσο και χωρικές. Καθότι αυτά, είναι περισσότερο περιγραφικά και πληροφοριακά, είναι λογικό να απαρτίζονται από χρονικούς και χωρικούς δείκτες. Το τεχνικό λεξιλόγιο ήταν αυτό που επικράτησε με εξαίρεση δύο κείμενα. Παρατηρήσαμε ορολογίες σχετικές με τις επιστήμες της υδρολογίας, της γεωλογίας, του περιβάλλοντος. Σε αυτό το σημείο, διαπιστώθηκε και η ελαστικότητα αυτού του περιβαλλοντικού θέματος καθώς διάφορες επιστήμες αλληλοεξαρτώνται και αλληλοσυνδέονται μεταξύ τους. Χαρακτηριστικό του περιβαλλοντικού λόγου είναι και ο μεγάλος αριθμός ταξινομικών προσδιορισμών σε σχέση με τους επιθετικούς. Οι ταξινομικοί προσδιορισμοί αποδεικνύουν και πάλι τη γνώση των ειδικών και την ικανότητα τους να χρησιμοποιούν και να κατηγοριοποιούν κατάλληλα το λεξιλόγιο. Αντιθέτως, οι λιγότεροι επιθετικοί δείχνουν τη μειωμένη διάθεση τους για άσκηση κριτικής.

Το ύφος που διαπιστώθηκε σε όλα τα κείμενα περιβαλλοντικού λόγου είναι το απρόσωπο. Ουσιαστικά, έγινε μετάδοση της πληροφορίας και της γνώσης των ειδικών επί του θέματος. Δείξη προσώπου παρατηρήθηκε σε μικρότερο ποσοστό με σκοπό κυρίως την απόδοση ευθυνών στους ίδιους τους επιστήμονες, όχι στο κράτος ή στην πολιτική, για λανθασμένες ενέργειες του παρελθόντος και για προτροπή για άμεσες διορθωτικές ενέργειες. Οι καθηγητές απευθύνονται στο κοινό χωρίς να εξαιρούν τους ίδιους και δημιουργούν μια πιο στενή σχέση με αυτό. Με αυτόν τον

τρόπο προσπαθούν να τους πείσουν όχι τόσο για τα λεγόμενα τους αλλά να αναλάβουν δράση. Άλλο ένα χαρακτηριστικό αυτού του λόγου που εντοπίσαμε στα κείμενα αυτά είναι και οι λιγιστές περιπτώσεις τροπικότητας. Τα περισσότερα αξιολογικά τροπικά στοιχεία αφορούν την κριτική που ασκούν στους ίδιους. Σχεδόν σε όλα εντοπίσαμε περιπτώσεις αξιολογικής τροπικότητας συναισθήματος. Εξαίρεση αποτελεί ένα κείμενο στο οποίο δεν διακρίναμε καμία περίπτωση αξιολογικής τροπικότητας συναισθήματος αλλά αντιθέτως πολλές περιπτώσεις κρίσης. Αυτό αποτελεί και το ένα από τα τρία κείμενα που διαπιστώθηκε εμπλοκή δημοσιογραφικών στοιχείων στον περιβαλλοντικό λόγο. Στα υπόλοιπα δεν παρατηρήθηκε κάτι τέτοιο.

Οι φωνές που επικράτησαν στα κείμενα αυτά είναι των ειδικών επιστημόνων. Μερικά από αυτά παράχθηκαν από τους ίδιους τους ειδικούς, ενώ σε άλλα ο δημοσιογράφος εισήγαγε παραθέσεις. Είτε αυτολεξεί παραθέσεις καθηγητών με ευθύ λόγο είτε έμμεσες με πλάγιο, χωρίς επιπρόσθετο σχολιασμό. Μέσω αυτών καλύφθηκε και το μεγαλύτερο μέρος των κειμένων και επικράτησε τελικά ο περιβαλλοντικός λόγος.

Σχετικά με τις αναπαραστατικές σημασίες στα κείμενα του δημοσιογραφικού λόγου, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι επικρατέστερες ήταν και πάλι οι υλικές διαδικασίες με δράστη τον άνθρωπο. Σε ένα κείμενο είχαμε περισσότερες διαδικασίες με δράστη τη φύση και σε ένα με μετέχοντες τους ανθρώπους. Συγκριτικά με τον περιβαλλοντικό λόγο, στο δημοσιογραφικό παρατηρήσαμε πληθώρα δραστών όπως οι πολιτικοί, οι κάτοικοι και οι πυροσβέστες. Διαδικασίες με τη μορφή ουσιαστικών διακρίναμε σε μικρότερο βαθμό, σε σχέση με τον περιβαλλοντικό, κυρίως με δράστη τον άνθρωπο. Αντιληφθήκαμε επίσης και μεγάλο ποσοστό παρουσίας χρονικών και χωρικών δεικτών. Μέσω αυτών, οι δημοσιογράφοι έκαναν αναφορές σε παρελθοντικά γεγονότα τονίζοντας το μέγεθος του προβλήματος με το πέρασμα των χρόνων. Σε όλα τα κείμενα το λεξιλόγιο ήταν μη τεχνικό. Οι δημοσιογράφοι στην προσπάθειά τους να πείσουν, να επηρεάσουν και να προκαλέσουν συναισθήματα στους αναγνώστες χρησιμοποίησαν λεξιλόγιο κινδυνολογίας και θεολογικής αποκάλυψης. Έντονη ήταν επίσης η ειρωνεία, η υπερβολή και η δραματικοποίηση που διακρίναμε στο λόγο τους. Αυτό ενισχύθηκε μέσα από επαναλήψεις λέξεων, από μαυρισμένα, κόκκινα ή κεφαλαία γράμματα και από σύμβολα όπως τα θαυμαστικά και τα εισαγωγικά. Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφέρουμε ότι πέραν του γραπτού

τρόπου, για την επίτευξη των στόχων τους, οι δημοσιογράφοι χρησιμοποίησαν και οπτικά μέσα στα κείμενα τους. Με την προβολή φωτογραφιών ενίσχυσαν τις δηλώσεις τους και απέδειξαν την αξιοπιστία του λόγου τους. Πληροφοριακά, σε ένα κείμενο μετρήσαμε πάνω από είκοσι φωτογραφίες που απεικόνιζαν τα αποτελέσματα των πλημμυρών. Όλα αυτά συνδυαστικά, περιέχουν τα μηνύματα και υπονοούν τα νοήματα που θέλησαν να περάσουν οι παραγωγοί των κειμένων. Ένα άλλο χαρακτηριστικό δημοσιογραφικού λόγου που προέκυψε, είναι ο μεγάλος αριθμός επιθετικών προσδιορισμών και ελάχιστων ταξινομικών. Αποδείχθηκε η ελλιπής γνώση των δημοσιογράφων επί του θέματος και η διάθεση τους για άσκηση κριτικής και απόδοσης ευθυνών.

Στις διαπροσωπικές σημασίες στο δημοσιογραφικό λόγο, προέκυψε ότι το ύφος που υιοθετήθηκε ήταν το απρόσωπο. Σε δύο κείμενα διαπιστώσαμε συνδυασμό απρόσωπου με δείξη και σε ένα κείμενο κυριάρχησε η δείξη προσώπου. Οι δημοσιογράφοι χρησιμοποίησαν απρόσωπο ύφος για να περιγράψουν το συμβάν και να μεταφέρουν τις πληροφορίες στο κοινό και δείξη προσώπου για να αποδώσουν ευθύνες στην κυβέρνηση, στους κρατικούς φορείς και ακόμα και στους ίδιους τους πολίτες. Επίσης, για να απευθυνθούν άμεσα στον αναγνώστη και να συνδεθούν μαζί του. Σε πολλά κείμενα κάτι τέτοιο επιτεύχθηκε μέσω των άμεσων ερωτήσεων, που δίνουν την εντύπωση προφορικής επικοινωνίας. Διαπιστώσαμε πλήθος περιπτώσεων αξιολογικής τροπικότητας κρίσης και λιγότερες συναισθήματος. Αρκετές ήταν οι περιπτώσεις επιστημικής τροπικότητας, όπου τα τροπικά στοιχεία συχνά τονίζονταν είτε με κεφαλαία γράμματα ή σύμβολα, αλλά και δεοντικής. Οι δημοσιογράφοι ζητούσαν κάτι από το κοινό είτε άμεσα είτε έμμεσα με τη μορφή συμβουλής.

Σε πολλά από αυτά τα κείμενα οι μοναδικές φωνές ήταν αυτές των δημοσιογράφων. Πιο συγκεκριμένα, σε έξι κείμενα δεν εντοπίσαμε καθόλου χρήση ευθέος ή πλάγιου λόγου. Στα υπόλοιπα έξι, οι δημοσιογράφοι έκαναν λίγες άμεσες και έμμεσες παραθέσεις με στόχο να ενισχύσουν τις απόψεις τους μέσα από τα λόγια επιστημόνων, να σχολιάσουν δηλώσεις δημάρχων ή πολιτικών και να δραματοποιήσουν την κατάσταση με τις δηλώσεις των κατοίκων της Μάνδρας. Ο σχολιασμός ξεχώρισε και από τα ρήματα ή επίθετα που προηγήθηκαν της παράθεσης. Στα περισσότερα κείμενα τα ρήματα αυτά ήταν αξιολογικά ενώ σε ελάχιστα ουδέτερα. Μάλιστα σε ένα κείμενο, ο δημοσιογράφος παραθέτει τη δήλωση ενός

μηχανικού και τη συνοδεύει με ειρωνεία. Εξίσου χαρακτηριστικό είναι ότι στις παραθέσεις με πλάγιο λόγο ακολουθεί πάντοτε κάποιος αξιολογικός σχολιασμός.

Πέρα από τα κείμενα περιβαλλοντικού και δημοσιογραφικού λόγου, συναντήσαμε και άλλες κατηγορίες. Σε τέσσερα κείμενα διαπιστώσαμε μη δημοσιογραφικό λόγο αλλά ειδησεογραφικό, καθαρά ενημερωτικού χαρακτήρα. Σε δύο κείμενα ο λόγος χαρακτηρίζεται ως πληροφοριακός, προερχόμενος από ειδικούς. Στο ένα κείμενο συγκεκριμένα, παρέχονται μεταγλωσσικές πληροφορίες. Σε ένα κείμενο συναντήσαμε λόγο πολιτικό και σε ένα άλλο ποιητικό. Βέβαια, σε όλα αυτά υπήρξε ένα μικρό ποσοστό περιβαλλοντικών ή δημοσιογραφικών χαρακτηριστικών.

Το θέμα των πλημμυρών συνδέεται με τη γεωλογία, με την υδρολογία και με τη διαχείριση του περιβάλλοντος. Αρχικά, διαπιστώσαμε την ελαστικότητα του συγκεκριμένου περιβαλλοντικού θέματος και την αλληλεξάρτηση του με άλλες επιστήμες. Στα κείμενα διαπιστώσαμε επιστημονικές παραθέσεις, μεμονωμένες ή συνδυαστικές, από γεωλόγους, υδρολόγους, μηχανικούς και περιβαλλοντολόγους. Επιπλέον όμως, παραθέσεις από πολιτικούς, δημάρχους, κατοίκους της πληγείσας περιοχής, πυροσβέστες, δημοσιογράφους, επιστήμονες, συγγραφείς ή αρθρογράφους.

Είναι ένα θέμα που ανήκει στην κατηγορία των ήπιων ειδήσεων όπως διακρίναμε από την ελευθερία ανάπτυξης των κειμένων από τους παραγωγούς τους. Οι τίτλοι των περισσότερων κειμένων αναφέρονται στην εκδίκηση της φύσης κάτι που παραπέμπει σε κείμενο περιβαλλοντικού περιεχομένου. Όμως, όπως αποδείχθηκε, μόνο σε λίγα ο τίτλος συνάδει με το περιεχόμενο. Στο μεγαλύτερο ποσοστό χρησιμοποιείται μεταφορικά και σκόπιμα καθώς ο περιβαλλοντικός λόγος εμφανίζεται μόνο με τη μορφή παραθέσεων. Επιπλέον, μέσα από την ανάλυση διαπιστώθηκε ότι η φύση παρουσιάζεται ως μία δομή που συνδέεται με τον άνθρωπο και επηρεάζεται αρνητικά από τις παρεμβάσεις του. Ακόμη, η εκδίκηση της φύσης αναφέρεται με στόχο να προσελκύσει το ενδιαφέρον του κοινού και να δοθεί περισσότερη έμφαση στο θέμα.

Μέσα από την ανάλυση που έγινε καταλήξαμε επίσης στο συμπέρασμα ότι υπάρχει μια διαρκής σύνδεση και αλληλεξάρτηση ανάμεσα στη σχέση του περιβάλλοντος με τη γλώσσα και την κοινωνία. Το θέμα των πλημμυρών, όπως αυτό παρουσιάζεται στα κείμενα που αναλύσαμε, συνδέεται άμεσα με την κοινωνία και τη γλώσσα. Στα περιβαλλοντικά κείμενα παρατηρήσαμε μια ουσιώδη και καθοριστική

σχέση ανάμεσα στη φύση με την κοινωνία και τη γνώση των ειδικών, μέσα από τη χρήση της γλώσσας. Διακρίναμε μια ισορροπία και ποιότητα στο λόγο χωρίς θετικές ή αρνητικές στάσεις παρά μόνο ιδέες, πιστεύω και γνώσεις με στόχο την πληροφόρηση του κοινού. Οι παραγωγοί των κειμένων αυτών μέσα από το λόγο επιδίωξαν και κατάφεραν την περιβαλλοντική επικοινωνία. Προέτρεψαν για σωστές ενέργειες από τους ίδιους και γενικότερα από τον άνθρωπο αποφεύγοντας να αποδώσουν ευθύνες σε πολιτικούς ή μέλη αυτοδιοίκησης. Επίσης, δεν αντιληφθήκαμε μηνύματα που περιέχουν παγίδες ή κρυμμένα νοήματα. Αντιθέτως, στα δημοσιογραφικά κείμενα παρατηρήσαμε σχέσεις ανισότητας και εξουσίας, κυρίως σε αναφορές που έγιναν για πολιτικούς και κατοίκους. Μέσα από το λόγο αυτών των κειμένων, αντιληφθήκαμε υπονοούμενα και μια τάση προς εκκίνηση αντιπαραθέσεων, επέκταση του προβλήματος και πρόκληση περεταίρω συγκρούσεων. Παρόλο που προσπάθησαν να προσεγγίσουν το θέμα επιστημονικά με τη βοήθεια των παραθέσεων, δεν έμειναν μόνο στην παροχή της πληροφορίας αλλά επεκτάθηκαν σε άσκηση κριτικής, αποδεικνύοντας ότι αυτός ήταν ο βασικός τους στόχος. Διαπιστώσαμε βέβαια και προτροπές για διορθωτικές ενέργειες κυρίως όμως από την πολιτική εξουσία και το κράτος. Στα περισσότερα από αυτά διακρίναμε επίσης θετική στάση απέναντι στη φύση και αρνητική προς τον άνθρωπο.

Συμπερασματικά, διαπιστώσαμε ότι ο περιβαλλοντικός λόγος χρησιμοποιήθηκε σκόπιμα στα περισσότερα κείμενα, με εξαίρεση αυτά που κυριαρχεί. Δηλαδή, ως ένα αποδεικτικό στοιχείο ενίσχυσης του λόγου των παραγωγών τους σε συνδυασμό με την ιδεολογία τους. Σε όλα τα κείμενα, με εξαίρεση τα περιβαλλοντικά διακρίνουμε ξεκάθαρα τα ιδεολογικά πιστεύω των παραγωγών και ταυτόχρονα την έλλειψη βασικών γνώσεων επί του θέματος. Σκοπός των παραγωγών είναι όχι μόνο να τραβήξουν την προσοχή του αναγνώστη αλλά και να το επηρεάσουν, μέσα από αναφορές σε πολιτικά κυρίως λάθη. Παρόλο που πρόκειται για ένα περιβαλλοντικό θέμα, τα μέσα προσπάθησαν να το παρουσιάσουν ως ένα θέμα πολιτικό. Το πέτυχαν, ενσωματώνοντας στο λόγο τους στρατηγικές για να μεταφέρουν το επιθυμητό μήνυμα στους αναγνώστες. Οι στρατηγικές αυτές έχουν τη μορφή γλωσσικών σχημάτων και παραθέσεων. Πρόκειται στην ουσία για το ιδεολογικό μέσο που χρησιμοποίησαν στην προσπάθειά τους να χειραγωγήσουν τον αναγνώστη. Μετέφεραν τις πληροφορίες που αυτοί θεώρησαν απαραίτητες ότι πρέπει να γνωρίζει το κοινό. Συνεπώς, κάλυψαν ορισμένες πλευρές του θέματος των

πλημμυρών και έδωσαν έμφαση σε αυτές ανάλογα με το μήνυμα που είχαν σκοπό να περάσουν, που στην περίπτωση μας είναι η απόδοση πολιτικών κυρίως ευθυνών.

Οι πλημμύρες στη Μάνδρα Αττικής καλύφθηκαν σε μεγάλο βαθμό από τα μέσα και εξακολουθούν να τα απασχολούν μέχρι και σήμερα. Ακόμη και τον τελευταίο καιρό συναντάμε άρθρα που αναφέρονται σε αυτό το θέμα χωρίς όμως να γίνεται νύξη στην εκδίκηση της φύσης. Ενδιαφέρον θα παρουσίαζε η ανάλυση μεταγενέστερων κειμένων επί του θέματος, ίδιου αριθμού άρθρων και η σύγκριση τους με αυτά της παρούσας έρευνας. Μια άλλη πρόταση είναι να συνεχιστεί η ανάλυση στα ίδια άρθρα. Δηλαδή, να συμπεριληφθεί στην ανάλυση και το σύστημα θέματος-ρήματος πέρα από το σύστημα μεταβιβαστικότητας και το σύστημα διάθεσης. Επίσης, θα μπορούσε να προστεθεί και η θετική ή αρνητική καταγραφή της αξιολογικής τροπικότητας της κρίσης. Ενδιαφέρον θα παρουσίαζε και η ανάλυση των εικόνων των δημοσιευμάτων σε συνδυασμό με τα κείμενα. Επιπλέον, θα μπορούσαν να γίνουν πίνακες με καταγραφή των περιβαλλοντικών λέξεων που υπάρχουν σε κάθε κείμενο. Επιπρόσθετα, πέρα από τις χωροχρονικές περιστάσεις θα μπορούσαν να εντοπιστούν και οι περιστάσεις της έκτασης, του βαθμού, της αιτίας και του ενδεχομένου, όπως αναφέρουμε και στο θεωρητικό μέρος. Όλα αυτά θα οδηγούσαν σε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της μελέτης. Η κλίμακα αιτιότητας θα ήταν μια εξίσου σημαντική προσθήκη στην συγκεκριμένη μελέτη καθώς θα είχαμε πιο σαφείς ενδείξεις για τον δράστη μιας διαδικασίας. Παρόλα αυτά λόγω της μεγάλης έκτασης των κειμένων κάτι τέτοιο δεν θα ήταν εφικτό. Για τον ίδιο λόγο δεν είναι δυνατό να γίνει μια αντίστοιχη μελέτη με όλα τα παραπάνω. Κάτι τέτοιο μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μικρότερο όμως αριθμό κειμένων.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Anderson, A. (1997). *Media, culture and the environment*. London and New York: Routledge Taylor and Francis Group.
- Bell, A. (1992). The Language of News Media. *Australian Review of Applied Linguistics*, 15(1), 145–148. Doi: 10.2307/416501
- Bonnes, M., Lee, T., & Bonaiuto, M. (2003). *Psychological Theories for Environmental Issues*. Taylor and Francis [eBook version]. Retrieved October 10, 2018, from https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=suxADgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT235&dq=study+of+environmental+discourse&ots=qLgzySSLBo&sig=x8S0791Er43bzJu2f22TGDjSpwQ&redir_esc=y#v=onepage&q=study+of+environmental+discourse&f=false
- Bowman, J. S., & Hanaford, K. (1977). Mass Media and the Environment Since Earth Day. *Journalism Quarterly*, 54(1), 160–165. Doi: 10.1177/107769907705400126
- Boykoff, M. T. (2008). The cultural politics of climate change discourse in UK tabloids. *Political Geography*, 27(5), 549–569. Doi: 10.1016/J.POLGEO.2008.05.002
- Boykoff, M. T., & Boykoff, J. M. (2007). Climate change and journalistic norms: A case-study of US mass-media coverage. *Geoforum*, 38(6), 1190–1204. Doi: 10.1016/J.GEOFORUM.2007.01.008
- Dijk, T. . (2008). *Discourse and power*. Palgrave Macmillan [eBook version]. Retrieved October 16, 2018, from [https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=OwwdBQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Van+Dijk,+TA++\(1991\)+voices+in+journals&ots=bkvftBhbVg&sig=yktyC4xlmDaZ_sja_mc6p0y9jdY&redir_esc=y#v=onepage&q=Van+Dijk%2CTA+\(1991\)+voices+in+journals&f=false](https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=OwwdBQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Van+Dijk,+TA++(1991)+voices+in+journals&ots=bkvftBhbVg&sig=yktyC4xlmDaZ_sja_mc6p0y9jdY&redir_esc=y#v=onepage&q=Van+Dijk%2CTA+(1991)+voices+in+journals&f=false)
- Dijk, T. A. (1993). Principles of Critical Discourse Analysis. *Discourse & Society*, 4(2), 249–283. Doi: 10.1177/0957926593004002006
- Dijk, T. A. (2011). Discourse studies: A multi-disciplinary approach, 283–302. Retrieved October 8, 2018, from <https://www.google.se/books?id=NL12UESWkJwC&d>
- Dispensa, J. M., & Brulle, R. J. (2003). Media's social construction of environmental issues: focus on global warming – a comparative study. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 23(10), 74–105. Doi: 10.1108/01443330310790327
- Dryzek, J. S. (2005). The politics of the earth, 288. Doi: 10.1057/9781137336101.0008
- Dunlap, R. E., Mertig, A. G., & Mertig, A. G. (2014). Trends in Public Opinion Toward Environmental Issues: 1965–1990, 101–128. Doi: 10.4324/9781315799193-14

- Fairclough, N. (2003a). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. Routledge [eBook version]. Retrieved October 8, 2018, from https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=5-gXEMPINsEC&oi=fnd&pg=PR7&dq=fairclough+discourse&ots=LhPRmhXyhW&sig=e6ZutshGHw60FFcZ1rp_aTtyexo&redir_esc=y#v=onepage&q=fairclough+discourse&f=false
- Fairclough, N. (2003b). *Critical Discourse Analysis* (Second edi). London and New York: Routledge Taylor & Francis Group. Doi: 10.1057/9780230514560
- Fang, Y.-J. (1994). 'Riots' and Demonstrations in the Chinese Press: A Case Study of Language and Ideology. *Discourse & Society*, 5(4), 463–481. Doi: 10.1177/0957926594005004003
- Halliday, M. A. K. (Michael A. K.) & Matthiessen, C. M. I. M. (2004). *An introduction to functional grammar*. Arnold.
- Hansen, A. (1991). The media and the social construction of the environment. *Media, Culture & Society*, 13(4), 443–458. Doi: 10.1177/016344391013004002
- Hansen, A. (2006). Tampering with nature: 'nature' and the 'natural' in media coverage of genetics and biotechnology. *Media, Culture & Society*, 28(6), 811–834. Doi: 10.1177/0163443706067026
- Howarth, D. R., & Torfing, J. (2003). *Discourse theory in European politics*. Palgrave Macmillan [eBook version]. Retrieved October 9, 2018 from https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=jDlaCwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=howarth+discourse&ots=9RAg5U4V1h&sig=1chsbuKcN2RnmcnDQY15H9Qdsxo&redir_esc=y#v=onepage&q=howarth+discourse&f=false
- Karlberg, M. (1997). News and Conflicts: how adversarial news frame limit public understanding of environmental issues. *Alternatives Journal*, 22–28. Retrieved October 13, 2018, from <https://search.proquest.com/openview/c821fd3dfba57b27a28198b81d0d28fe/1?pq-origsite=gscholar&cbl=35934>
- Latour, B. (1997). Remaking Reality: Nature at the Millenium. In *To Modernize or to Ecologize? That is the Question* (p. 221-242-) [eBook version]. Retrieved October 14, 2018, from https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=zgKIAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA2&dq=construction+of+nature+in+media&ots=W0IBF0wGNo&sig=Cd0-boeJXstCOGSetXSt0OuwPn0&redir_esc=y#v=onepage&q=construction+of+nature+in+media&f=false
- Lemoni, R., Lefkaditou, A., Stamou, A. G., Schizas, D., & Stamou, G. P. (2013). Views of Nature and the Human-Nature Relations: An Analysis of the Visual Syntax of Pictures about the Environment in Greek Primary School Textbooks- Diachronic Considerations. *Research in Science Education*, 43(1), 117–140. Doi: 10.1007/s11165-011-9250-5
- McCombs, M. (2002). *The Agenda-Setting Role of the Mass Media in the Shaping of Public Opinion*. University of Texas at Austin (Vol. 2009). Doi: 10.1017/S0021859605005198

- McManus, P. A. (2000). Beyond Kyoto? Media Representation of an Environmental Issue. *Australian Geographical Studies*, 38(3), 306–319. Doi: 10.1111/1467-8470.00118
- Mikami, S., Takeshita, T., Nakada, M., & Kawabata, M. (1995). The media coverage and public awareness of environmental issues in Japan. *International Communication Gazette*, 54(3), 209–226. Doi: 10.1177/001654929505400302
- Myerson, G., & Rydin, Y. (1996). *The language of environment: A new rhetoric*. London and New York: Routledge Taylor and Francis Group.
- Philippon, D. J. (2001). Technical Communication. Deliberative Rhetoric, and Environmental Discourse: Connections and Directions (Book Review). *Technical Communication Quarterly*, 10(3), 357 [eBook version]. Retrieved October 12, 2018, from https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=gbkp-9zWcEUC&oi=fnd&pg=PR9&dq=environmental+discourse&ots=GqHA5JvdOT&sig=DTA5jTa-f3c07TT5ZAm9aacmNw&redir_esc=y#v=onepage&q=environmental+discourse&f=false
- Richardson, J. E. (2006). Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis, 280 [eBook version]. Retrieved October 8, 2018, from https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=wphMDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=textual+analysis+analysing+discourse&ots=3-llHxr44s&sig=1ryr_uITZJeGbQgcnv1AgZX94oI&redir_esc=y#v=onepage&q=textual+analysis+analysing+discourse&f=false
- Saikia, R. (2017). Role of mass media in creating environmental awareness Ruksana Saikia. *National Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 2(1), 1–4.
- Sampei, Y., & Aoyagi-Usui, M. (2009). Mass-media coverage, its influence on public awareness of climate-change issues, and implications for Japan's national campaign to reduce greenhouse gas emissions. *Global Environmental Change*, 19(2), 203–212. Doi: 10.1016/j.gloenvcha.2008.10.005
- Satoh, A. (2001). Constructing Imperial Identity: How to Quote the Imperial Family and those who Address them in the Japanese Press. *Discourse & Society*, 12(2), 169–194. Doi: 10.1177/0957926501012002003
- Seppänen, J., & Väliö, E. (2003). Visualizing Biodiversity: The Role of Photographs in Environmental Discourse. *Science as Culture*, 12(1), 59–85. Doi: 10.1080/0950543032000062263
- Stamou, A. G., & Paraskevopoulos, S. (2003). Ecotourism Experiences in Visitors' Books of a Greek Reserve: a Critical Discourse Analysis Perspective. *Sociologia Ruralis*, 43(1), 34–55. Doi: 10.1111/1467-9523.00228
- Stamou, A. G., Lefkaditou, A., Schizas, D., & Stamou, G. P. (2009). The Discourse of Environmental Information. *Science Communication*, 31(2), 187–214. Doi: 10.1177/1075547009335347
- Street, J. (2010). *Mass Media, Politics and Democracy: Second Edition*. Palgrave

Macmillan [eBook version]. Retrieved October 16, 2018, from https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=sOkcBQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PI&dq=environmental+issues+on+the++mass+media&ots=gm7e8ePQUx&sig=OV8x8oTn18bwY59SI-89IMIVTe0&redir_esc=y#v=onepage&q=environmental+issues+on+the+mass+media&f=false

- Thetela, P. (2001). Critique Discourses and Ideology in Newspaper Reports: A Discourse Analysis of the South African Press Reports on the 1998 SADC's Military Intervention in Lesotho. *Discourse & Society*, 12(3), 347–370. Doi: 10.1177/0957926501012003004
- Tran, S. (2002). Discriminatory news discourse : Some Hong Kong data. *Discourse & Society*, 13(3), 319-345.
- Widdowson, G. H. (1978). *Teaching language as communication*. Oxford University Press [eBook version]. Retrieved October 5, 2018, from https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=QZCw9IhPQUMC&oi=fnd&pg=PA1&dq=labov+language+and+communication&ots=pJPCg9S4MV&sig=t1-4pi1019VmSPN5mMtvQNtcMYE&redir_esc=y#v=onepage&q=labov+language+and+communication&f=false
- Wodak, R., & Meyer, M. (2009). *Methods of critical discourse analysis*. Sage. [eBook version]. Retrieved October 7, 2018, from https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=BENCiEez4MsC&oi=fnd&pg=PP2&dq=cda+critical+discourse+analysis+wodak+ruth&ots=wsApZwOucD&sig=Q8AMCeZeKiOWgkmsCz6EMIFUQg0&redir_esc=y#v=onepage&q=cda%20critical%20discourse%20analysis%20wodak%20ruth&f=false

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Γιαλαμπούκη, Ε. (2008). *Δημοσιογραφικός λόγος και διακειμενικότητα*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Φιλολογίας. Τομέας Γλωσσολογίας. Doi: 10.12681/eadd/19104
- Μητσκοπούλου. (2006). 1.1 Λόγος: Η έννοια του όρου λόγος. Ανακτήθηκε 8 Οκτωβρίου, 2018, από http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/discourse/1_1/
- Στάμου, Α. (2008). Η πολυφωνικότητα του οικοτουριστικού λόγου: μια Κριτική Ανάλυση Λόγου της ταξιδιωτικής δημοσιογραφίας στο περιοδικό Γεωτρόπιο. Στο Πολίτης (Επιμ.), *Ο λόγος της μαζικής επικοινωνίας : το ελληνικό παράδειγμα* (σσ. 138-156). Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη).
- Στάμου, Α. (2017). Η κριτική ανάλυση λόγου: Μελετώντας τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας. Ανακτήθηκε 9 Οκτωβρίου, 2018, από https://www.researchgate.net/publication/319876857_E_kritike_analyse_logou_Meletontas_ton_ideologiko_rolu_tes_glossas
- Χατζησαββίδης, Σ. (2001). *Ο δημοσιογραφικός λόγος σε ελληνική γλώσσα: ρητές γλωσσικές επιλογές και υπόρρητες αναφορές*. Ανακτήθηκε από http://www.askisopolis.gr/upload/67_2382M.M.E..pdf

Παράρτημα (διαδικτυακά άρθρα)

1. Τίτλος: Πού οφείλεται η τραγωδία στη Δυτική Αττική: Η άποψη τεσσάρων επιστημόνων

Πηγή: Η Καθημερινή

Ημερομηνία: 19/11/2017

url: <http://www.kathimerini.gr/935333/article/epikairothta/ellada/poy-ofeiletai-h-tragwdia-sth-dytikh-attikh-h-apoyh-tessarwn-episthmonwn>

2. Τίτλος: Πλημμύρες: Η φύση δεν εκδικείται, απλά ακολουθεί τους νόμους της

Πηγή: Business News

Ημερομηνία: 20/11/2017

Συντάκτης: Ένωση Πτυχιούχων Περιβαλλοντολόγων Ελλάδας

url: <http://www.businessnews.gr/article/91823/plimmyres-i-fysi-den-ekdikeitai-apla-akoloythei-toys-nomoys-tis>

3. Τίτλος: Η φύση (και η μνήμη) εκδικείται

Πηγή: Ελεύθερος Τύπος

Ημερομηνία: 16/11/2017

Συντάκτης: Γιάννης Τσαπρούνης

url: <https://www.eleftherostypos.gr/apopseis/142459-i-fysi-kai-i-mnimi-ekdikeitai/>

4. Τίτλος: Πλημμύρες Μάνδρα 2017 μ.Χ. : Φίλε, σ'ευχαριστώ, σ'ευχαριστώ που υπάρχουν

Πηγή: Newsbomb

Ημερομηνία: 15/11/2017

Συντάκτης: Νίκος Συρίγος

url: <https://www.newsbomb.gr/prionokordela/opinions/story/837445/plimmyres-mandra-2017-m-x-file-s-eyxaristo-s-eyxaristo-poy-yparxeis>

5. Τίτλος: Λέκκας: Η φύση ποτέ δεν εκδικείται, εμείς οι άνθρωποι παρεμβαίνουμε

Πηγή: Newsbeast.gr

Ημερομηνία: 20/11/2017

Συντάκτης: Ευθύμιος Λέκκας

url: <https://www.newsbeast.gr/greece/arthro/3013594/lekkas-i-fisi-pote-den-ekdikite-emis-i-anthropi-paremvenoume>

6. Τίτλος: Καταστροφικές πλημμύρες στην Δυτική Αττική. Όταν η φύση εκδικείται...

Πηγή: Lastpoint

Ημερομηνία: 16/11/2017

Συντάκτης: Χαρίτος Αναστασίου

url: <http://lastpoint.gr/katastrofikes-plimmyres-stin-dytiki-attiki-otan-fysi-ekdikaitai/>

7. Τίτλος: Η Φύση εκδικείται τους Ηλίθιους...

Πηγή: Huffpost

Ημερομηνία: 17/11/2017

Συντάκτης: Χριστιάννα Λούπα

url: https://www.huffingtonpost.gr/christianna-loupa/blog-christiana-loupa_b_18570912.html

8. Τίτλος: Φονικές πλημμύρες στη Μάνδρα: 500 σπίτια και καταστήματα καταστράφηκαν!

Πηγή: ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ

Ημερομηνία: 16/11/2017

Συντάκτης: Δημήτρης Πώποτας

url: <https://www.protothema.gr/greece/article/732002/fonikes-plimmures-sti-mandra-500-spitia-kai-katastimata-katastrafikan/>

9. Τίτλος: Οι πλημμύρες οφείλονται στον... άνθρωπο!

Πηγή: energyin

Ημερομηνία: 16/11/2017

Συντάκτης: Φαίδρα Μαυρογιώργη

url: <https://energyin.gr/2017/11/16/%CE%BF%CE%B9-%CF%80%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%BC%CF%8D%CF%81%CE%B5%CF%82-%CE%BF%CF%86%CE%B5%CE%AF%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CF%84%>

[CE%B1%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%AC%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%BF/](#)

10. Τίτλος: Μάνδρα: «Από το 1996 μας είχε προειδοποιήσει η φύση», λένε οι ειδικοί

Πηγή: Popaganda

Ημερομηνία: 15/11/2017

url: <http://popaganda.gr/pop-news/mandra-apo-to-1996-mas-iche-proidopiisi-i-fisi-lene-i-idiki/>

11. Τίτλος: ΟΠΟΥ ΦΤΩΧΟΣ ΚΙ Η ΜΟΙΡΑ ΤΟΥ ή ΓΙΑΤΙ Η ΦΥΣΗ ΕΚΔΙΚΕΙΤΑΙ...

Πηγή: Matrix 24

Ημερομηνία: 16/11/2017

Συντάκτης: Φελνίκος

url: <http://www.matrix24.gr/2017/11/opou-ftochos-ki-i-mira-tou-i-giati-i-fisi-ekdikite/>

12. Τίτλος: Η Φύση εκδικείται στην Μάνδρα

Πηγή: Αιέν αριστεύειν

Ημερομηνία: 26/11/2017

Συντάκτης: aaatosmihalis

url: <https://aienaristeyein.com/2017/11/26/%CE%B7-%CF%86%CF%8D%CF%83%CE%B7-%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B1%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BC%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%B1/>

13. Τίτλος: Η φτωχολογία της Μάνδρας κρατά το κεφάλι ψηλά

Πηγή: efsyn.gr

Ημερομηνία: 18/11/2017

Συντάκτης: Ντίνα Δασκαλοπούλου

url: <http://www.efsyn.gr/arthro/i-ftohologia-tis-mandras-krata-kefali-psila>

14. Τίτλος: Οι ευθύνες της πολιτικής για την τραγωδία στη Μάνδρα, έχουν ονοματεπώνυμα

Πηγή: mononews

Ημερομηνία: 15/11/2017

Συντάκτης: Διαμαντής Σεϊτανίδης

url: <https://www.mononews.gr/big-story/news-politiki-efthines-tis-politikis-gia-tin-tragodia-sti-mandra-echoun-onomateponima>

15. Τίτλος: Δεν έχει πλημμύρες στην Σαουδική Αραβία, κύριοι

Πηγή: Businessenergy.gr

Ημερομηνία: 23/11/2017

Συντάκτης: Τάσος Φραγκούλης

url: <https://www.businessenergy.gr/articleviews/18217/t%CE%B7%CE%BD-%CE%BE%CE%B5%CF%87%CE%AC%CF%83%CE%B1%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BC%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%B1-%CE%B4%CE%B5%CE%BD-%CE%AD%CF%87%CE%B5%CE%B9-%CF%80%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%BC%CF%8D%CF%81%CE%B5%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CF%83%CE%B1%CE%BF%CF%85%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B2%CE%AF%CE%B1-%CE%BA%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%BF%CE%B9>

16. Τίτλος: Ερώτηση για τις καταστροφές στη Δυτική Αττική και την αναγκαία αντιπλημμυρική προστασία

Πηγή: ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Ημερομηνία: 22/11/2017

Συντάκτης: Κοινοβουλευτική ομάδα ΚΚΕ

url: <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=9598200>

17. Τίτλος: Μάνδρα: «Μην μας ξεχνάτε»

Πηγή: Athens Voice

Ημερομηνία: 29/11/2017

Συντάκτης: Αθηνά Γκόρου

url: https://www.athensvoice.gr/greece/405524_titlos

18. Τίτλος: Μάνδρα μοι έννεπε

Πηγή: pelop.gr

Ημερομηνία: 17/11/2017

Συντάκτης: Κωνσταντίνος Μάγνης

url: <http://www.pelop.gr/?page=article&DocID=419208>

19. Τίτλος: Πλημμύρες – Αποκάλυψη: Αυτά είναι τα μπαζωμένα ρέματα της Αττικής που θα μας πνίξουν!.....

Πηγή: Kifisia Press

Ημερομηνία: 16/11/2017

Συντάκτης: Κώστας Τσιτούνας

url:

<https://kifisiapress.info/%CF%80%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%BC%CF%8D%CF%81%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BA%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%88%CE%B7-%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%AC-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B1-%CE%BC%CF%80%CE%B1/>

20. Τίτλος: «Μια φορά στα 150 χρόνια η ένταση της βροχής στη Μάνδρα»

Πηγή: Η Καθημερινή

Ημερομηνία: 18/11/2017

Συντάκτης: Θεοδώρα Βασιλοπούλου

url: <http://www.kathimerini.gr/935135/gallery/epikairothta/ellada/mia-fora-sta-150-xronia-h-entash-ths-vroxhs-sth-mandra>

21. Τίτλος: Δήμαρχος Νίκαιας-Αγ. Ι. Ρέντη για Δυτική Αττική: «Φυσική καταστροφή ή καταστροφή της φύσης;»

Πηγή: Αυτοδιοίκηση.gr

Ημερομηνία: 21/11/2017

url: <https://www.aftodioikisi.gr/ota/dimoi/dimarchos-nikeas-ag-renti-gia-dytiki-attiki-fysiki-katastrofi-katastrofi-tis-fysis/>

22. Τίτλος: Το νερό έχει μνήμη
Πηγή: ΣΚΑΙ.gr
Ημερομηνία: 17/11/2017
Συντάκτης: Στέλιος Κάνδιας
url: <http://www.skai.gr/news/opinions/article/360355/to-nero-ehei-mnimi/>
23. Τίτλος: Λεξιλογικά της πλημμύρας
Πηγή: Οι λέξεις έχουν τη δική τους ιστορία
Ημερομηνία: 4/12/2017
Συντάκτης: Νίκος Σαραντάκος
url: <https://sarantakos.wordpress.com/2017/12/04/flood/>
24. Τίτλος: Η φύση σε ρόλο γκρεμιστή και χτίστη
Πηγή: Απλωταριά Η διαφορετική φωνή της Χίου
Ημερομηνία: 16/11/2017
Συντάκτης: Γιώργος Χατζελένης
url: https://www.aplotaria.gr/i_fisi_se_rolo_gkremisti_kai_xtisti/
25. Τίτλος: Όταν η φύση εκδικείται τους πολίτες και την πολιτική
Πηγή: Ρέθεμνος
Ημερομηνία: 17/11/2017
Συντάκτης: Νεκτάριος Μεταξάκης
url: <https://rethemnosnews.gr/2017/11/%CF%8C%CF%84%CE%B1%CE%BD-%CE%B7-%CF%86%CF%8D%CF%83%CE%B7-%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%AF%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%B1/>
26. Τίτλος: Δήμαρχος Μάνδρας στο CNN Greece: «Είμαστε αφημένοι στο έλεος της φύσης»

Πηγή: CNN Greece

Ημερομηνία: 26/6/2018

Συντάκτης: Σπυριδούλα Σκούρα

url: <https://www.cnn.gr/news/ellada/story/136198/dimarxos-mandras-sto-cnn-greece-eimaste-afimenoi-sto-eleos-tis-fysis>

27. Τίτλος: Δεν σε εκδικείται η φύση ρε άνθρωπε..

Πηγή: Loveletters

Ημερομηνία: 16/11/2017

Συντάκτης: Σοφία Παπαηλιάδου

url: <http://www.loveletters.gr/%CE%94%CE%B5%CE%BD-%CF%83%CE%B5-%CE%B5%CE%BA%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CF%86%CF%8D%CF%83%CE%B7-%CF%81%CE%B5-%CE%AC%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B5/>